

**AFinLAn syysseminarium
Helsingin yliopisto**

**AFinLA Autumn Symposium
University of Helsinki**

13–14.11.2015

Kielenkäyttäjä muuttuvissa instituutioissa

—

The language user in changing institutions

ABSTRAKTIT / ABSTRACTS

SISÄLLYS / CONTENTS

PLENAARIABSTRAKTIT / PLENARY ABSTRACTS	1
PANEELIT / PANELS.....	5
KOLLOKVIOT / COLLOQUIA.....	10
SEKTIOESITELMÄT / SECTION PAPERS.....	63
POSTERIESITELMÄT / POSTER PRESENTATIONS	108

PLENAARIABSTRAKTIT

PLENARY ABSTRACTS

Theresa Lillis
Open University, UK

The textual worlds of institutions: exploring the prescribed, imagined and real trajectories of written texts

There is increasing interest in developing dynamic approaches to the study of written professional discourse, in order to empirically track entextualisation and recontextualisation practices and to more adequately theorise the ways in which texts (across modalities) instantiate and construct highly consequential institutional practices.

In this presentation I will outline the text-oriented ethnographic approach adopted for the study of written discourse in two professional domains: academia (writing for publication) and social work (case notes recording). Drawing on a range of data, including interviews with producers and readers of texts, texts, observations of texts in production, I will illustrate the value of adopting a ‘text trajectory’ and ‘text history’ approach for shifting analytic attention away from single texts towards clusters of texts across time and space and for identifying key moments of production and uptake. Using the heuristic of imagined, prescribed and actual trajectories I will contrast prescribed with actual trajectories and consider how these contrasts illuminate: a) the ‘institutional imaginary’ of written texts; b) ideologies around language and text production; c) the possibilities and constraints for individuals engaging in institutionally located language and text work.

Alexandre Duchêne
University of Fribourg

A political economy of language investment

The notion of language investment has been the object of considerable scientific interest since the 1990s, particularly within the field of applied linguistics. This concept has facilitated a more nuanced understanding of the speaking subject's motivation to learn and practice languages, while foregrounding issues of agency, linguistic capital and identity. In this talk I would like to engage with the variability of language investment and propose a political-economic approach of this notion, by examining the structural and institutional conditions under which language investment may or may not take place. I will draw on data generated during ethnographic fieldwork focused on state agencies responsible for monitoring unemployment and providing job placement for the unemployed in Switzerland. I will show that the investment of unemployed individuals in language learning processes is confronted to institutional mechanisms in which the incentives for taking language courses, as well as the limitations of access to such courses, are linked to a logic of return on investment. In analysing the decision-making processes involved in the allocation of different degrees of access to the labour market, I will demonstrate that investment in languages is reconceptualised in terms of employability. As a result of this shift, certain unemployed individuals are maintained in subaltern positions by being deprived of access to the linguistic resources in which they seek to invest, thereby dashing their hopes of professional mobility and institutionalising the ideological construction of linguistic deficit. The emphasis placed on employability also contributes to creating the illusion that investment in language would *de facto* be economically convertible. These analyses will lead me to argue that the idea that language investment is strongly related to agency and individual willingness must be tempered by a critical questioning on this notion in light of the structural contingencies in which such investment takes place.

Liisa Tainio
Helsingin yliopisto

Kiusoittelun kielioppi: nuorten elämää luokkahuoneissa

Oppilaiden arkea kouluissa ohjaa jännite: yhtäältä nuoret etsivät paikkaansa sosiaalisessa vertaisryhmässään, toisaalta opiskelevina oppilaina. Koulun arjessa näihin asemiin asettumisen käytännöt näkyvät toimintoina, joista osa tukee ja vie eteenpäin koulun institutionaalista tehtävää oppimista edistävänä paikkana, osa näyttäytyy tämän tehtävän valossa vähintäänkin ongelmallisena. Myöskään oppituntien aikana oppilaat eivät lakkaa rakentamasta sosiaalista asemaansa vertaisryhmässään, mutta tuolloin toiminta suhteutetaan enemmän tai vähemmän siihen pedagogiseen kehykseen, jonka erityisesti opettaja tilanteeseen tuo.

Videoitujen luokkahuoneaineistojen keskusteluanalyttiseen analyysiin ja etnografisiin havaintoihin perustuvassa esityksessäni tarkastelen erityisesti kiusoittelua käytänteenä, jonka avulla nuoret pystyvät esiintymään sekä opiskelijoina että sellaisina vertaisryhmän jäseninä, joiden tehtävänä on paitsi opiskella myös viihdyttää sekä itseään että tovereitaan. Kiusoittelun kielellisten, ei-kielellisten ja virtuaalisten käytänteiden analyysin avulla valaisen sitä, miten nuoret luokkahuoneissa käsittelevät leikillisesti esimerkiksi sukupuolta, seksuaalisuutta sekä menestymistä koulunkäynnissä ja miten opettajat toimivat näissä tilanteissa. Pyrkimyksenä on tavoitella tietoa siitä, milloin leikillinen kiusoittelu muuttuu kiusaamiseksi – toiminnaksi, joka on kouluissa yleistä myös oppitunneilla ja jota koulun aikuisten on vaikea tunnistaa.

PANEELIT

PANELS

Soveltava kielitiede Suomessa nyt ja tulevaisuudessa

Koollekutsuja: *Taina Saarinen, Jyväskylän yliopisto*

Soveltava kielitiede on etenkin angloamerikkalaisessa perinteessä ymmärretty kielen opetukseen ja oppimiseen liittyvänä kielitieteen alana. Suomalaiselle soveltavalle kielitieteelle on kuitenkin ollut tyypillistä opetuksen ja oppimisen tematiikan lisäksi laajempi yhteiskunnallinen ote, jossa ihmisten ja ihmisyyshäviöiden toimintaa tarkastellaan kielellisenä. Perinteisesti soveltava kielitiede onkin tavattu määrittellä ihmisten kognition ja yhteiskunnallisen toimijuuden näkökulmista, mikä väistämättä virittää alaa monitieteiseksi. Alan monitieteisyys ei kuitenkaan rajaudu sosiaalitieteisiin, vaikka ajatus ihmisestä kielellisenä yhteiskunnallisena toimijana alan tutkimusta tähän suuntaan usein viekin. Soveltavan kielitieteen monitieteisyys näyttäytyy alan monenlaisina teoreettisina, empiirisinä, menetelmällisinä ja yhteiskunnallisina kytköksinä.

Ihmisten toimintaan keskittyvältä monitieteiseltä tutkimukselta odotetaan enenevästi myös yhteiskunnallista sovellettavuutta ja merkitystä. Soveltavalle kielentutkimukselle tuntuu olevan tilausta erityisesti nyt, kun monet yhteiskunnan ”viheliäiset ongelmat” (wicked problems) näyttäytyvät kielellisinä esimerkiksi kansainvälistymisen, globaalien muuttoliikkeiden, kielen oppimisen, kieli-ideologioiden ja arvioinnin kautta.

Soveltavalla kielitieteellä on Suomessa takanaan maailmankin mittakaavassa suhteellisen pitkä historia. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA perustettiin vuonna 1970, kun maailmanjärjestö AILA (*Association Internationale de Linguistique Appliquée*) perustettiin muutamaa vuotta aiemmin 1964. Soveltavan kielitieteen oppituleja on Jyväskylän (vuodesta 1981) ja Vaasan (vuodesta 1987) yliopistoissa, ja Jyväskylän yliopistossa soveltava kielentutkimus on määritelty yhdeksi yliopiston strategisista vahvuusalueista. Soveltavan kielitieteen tutkimusta ja opetusta tehdään myös muiden yliopistojen oppiaineissa ja laitoksilla.

Tässä paneelissa tarkastellaan erityisesti suomalaista soveltavaa kielentutkimusta sen kansainvälisiä kytköksiä unohtamatta. Mitä soveltava kielitiede kielentutkimuksen kentällä on? Mikä tekee soveltavasta kielitieteestä ”soveltavaa” tai ”kielitiedettä”? Mikä on tyypillistä soveltavalle kielentutkimukselle Suomessa? Millaisia ovat soveltavan kielitieteen teoreettiset, menetelmälliset, empiiriset ja yhteiskunnalliset erityispiirteet? Millaisena näemme tieteenalan tarpeen ja tulevaisuuden? Panelistit ovat soveltavan kielentutkimuksen eturivin edustajia kolmesta suomalaisesta yliopistosta.

Anna Mauranen (Helsingin yliopisto) on englantilaisen filologian professori ja Helsingin yliopiston vararehtori. Hän on *Applied Linguistics* -lehden päätoimittaja ja toimi useita vuosia AILAn johtokunnassa. Hänen keskeisimpiä tutkimuskohteitaan on viime vuosina ollut englanti lingua francana (ELF), jossa voi nähdä moniakkin ‘soveltavia’ eli yhteiskunnallisten käytäntöjen kannalta relevantteja puolia.

Ari Huhta on kielitaidon arvioinnin professori Jyväskylän yliopistossa. Hänestä kielitaidon arviointi on hyvä esimerkki soveltavan kielitieteen alueesta, jossa yhdistyvät monenlaiset kognitiiviset ja yhteiskunnalliset näkökulmat ja jossa on usein vaikea erottaa ”soveltavaa” ja ”perustutkimusta” toisistaan. Viimeaikaisimmassa tutkimuksessaan hän on tarkastellut vieraalla kielellä lukemista ja kirjoittamista ja erityisesti niiden ongelmia (ns. diagnostinen arviointi) sekä oppimista tukevaa arviointia.

Jan-Ola Östman on pohjoismaisten kielten professori Helsingin yliopistossa. Hän lähestyy soveltavaa kielitiedettä pragmatiikan, kielisosiologian ja diskurssianalyysin työkalujen avulla. Kielitieteen on hänen mielestään aina oltava ”sovellettavissa” ja kaiken keskellä on kielitieteilijän asiantuntijavastuu: varsinaista eroa ”teoreettisen” ja ”soveltavan” kielitieteen välillä ei kannata ylläpitää. Kielentutkimuksen pirstoutumistendensseistä huolimatta tiivis yhteistyö on ainoa tie eteenpäin.

Hannele Dufva on Jyväskylän yliopistossa toimiva kielen oppimisen ja opettamisen professori, joka väitteli soveltava kielitiede pääaineenaan vuonna 1992. Tutkimuksessaan Dufva pyrkii ymmärtämään kielen oppimisen sosiaalis-kognitiivista luonnetta ja pohtii kuinka sen tuloksia voi käyttää kielten opettamisen käytänteiden kehittämiseen.

Professori **Merja Koskela** (Vaasan yliopisto) tarkastelee tutkimuksessaan erikoisalojen viestinnällisiä haasteita kielen näkökulmasta. Tutkimusmenetelmistä hänen ominta alansa ovat genreanalyysi, diskurssintutkimus ja retorinen analyysi. Näiden kautta hän on tarkastellut mm. tieteen popularisointia, tieteellistä kirjoittamista, filosofian kieltä, kokoustilanteiden kaksikielisyyttä, strategiatekstejä ja sijoittajaviestintää. Hän toivoo, että soveltava kielitiede ymmärrettäisiin laajemmin kuin kielenoppimisen ja -opetuksen tutkimuksena ja muistuttaa, että myös soveltava kielitiede voi olla teoreettista.

Paneelin puheenjohtaja **Taina Saarinen** (Jyväskylän yliopisto) on soveltavasta kielitieteestä Jyväskylässä väitellyt kielikoulutuspolitiikan yliopistotutkija ja koulutuspolitiikan dosentti, joka pitää kielitiedettä yhteiskuntatieteenä. Hänen tämänhetkinen tutkimuksensa keskittyy korkeakoulutuksen kielipolitiikkaan diskurssintutkimuksen ja politiikantutkimuksen näkökulmista.

Kieli koulutuksen resurssina: mihin uudet opetussuunnitelmat meitä haastavat?

Koollekutsuja: *Vieraalla ja toisella kielellä opettamisen ja oppimisen teemaverkosto*

Puheenjohtaja: *Jyrki Kalliokoski, Helsingin yliopisto*

Kielikasvatuksen asema, kielitietoisuus ja oppiaineiden välinen yhteistyö korostuvat entistä vahvemmin uusissa esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2014). Yksittäisten kielten taitojen oppimisen sijaan koulun tavoitteena on kasvattaa oppilaat tunnistamaan ja tunnustamaan omat ja ympäristönsä kielten moninaisuus resurssina ja rohkaista näiden resurssien monipuoliseen käyttöön. Tämä edellyttää aivan uudenlaista yhteistyötä kieliaineiden välillä ja haastaa uudistamaan kielikäsitystä. Toinen keskeinen asia uusissa opetussuunnitelmissa on monilukutaidon käsite, joka perustuu laaja-alaiseen näkemykseen tekstien tuottamisesta, tulkinnasta ja arvottamisesta ja johon sisältyy ajatus siitä, että kaikissa oppiaineissa kehitetään tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Kaikki kouluaineiden opettajat ovat siis samalla myös omien tiedonalojensa diskurssien ja käsitteistön opettajia. Usein piiloon jäävän kielitietämyksen kehittäminen edellyttää puolestaan sekä eri tiedonaloja edustavien oppiaineiden että kieliaineiden ja muiden aineiden välistä yhteistyötä. Nämä uusissa opetussuunnitelman perusteissa korostuvat asiat eli kielikasvatus, kielitietoinen opetus ja oppiaineiden välinen yhteistyö ovat keskeisiä teemoja vieraalla ja toisella kielellä opettamisen ja oppimisen teemaverkoston tutkimuskentässä. Paneelin alustuksissa aiheeseen tuodaan keskustelun pohjaksi yhtäältä opetussuunnitelman laatijan eli opetushallituksen näkökulmia monilukutaitoon ja oppiaineiden yhteistyöhön ja toisaalta kielikylyn, vieraskielisen opetuksen (CLIL) ja suomi/ruotsi toisena kielenä opetuksen tutkimuksen ja opettajankoulutuksen näkökulmia. Paneelin tavoitteena on valottaa kielitietoisen koulun moniulotteisuutta ja pohtia, miten uusiin opetussuunnitelmiin rakentuva ajatus kielestä koulutuksen resurssina haastaa uudistamaan käytänteitä. Paneelin alustajiksi on kutsuttu koulun kielenopetuksen asiantuntijoita sekä opetushallituksen edustaja. Puheenvuoron käyttävät *Riikka Alanen* (Jyväskylän yliopisto), *Minna Harmanen* (opetushallitus), *Karita Mård-Miettinen* (Vaasan yliopisto) ja *Katriina Rapatti* (Helsingin yliopisto).

Lähteet

Opetushallitus 2014. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*.

http://www.oph.fi/ops2016/103/0/opetushallitus_on_hyvaksynyt_esi-_perus-_ja_lisaopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_22_12_2014

Nordic-Baltic collaboration in applied linguistics

Convenors: Minna Suni & Katja Mäntylä, University of Jyväskylä

This panel is a forum for discussing Nordic-Baltic collaboration in the field of applied linguistics. There have been different ideas and initiatives concerning such collaboration among AILA affiliates, and now it is time to take a step forward and put them into action (AILA = The International Association of Applied Linguistics).

The key themes for the workshop are

- the strengthening of Nordic-Baltic regional networks in applied linguistics
- the visibility of applied linguistics in the Nordic and Baltic media
- the societal impact of applied linguistics in the Nordic and Baltic countries

Anne Pitkänen-Huhta, a member of the AILA executive board and AFinLA's representative in the international committee, will first give a brief update on the current directions of AILA's regionalization policy and funding opportunities connected to it. Then the floor is given to the representatives of AILA's Baltic and Nordic affiliates: **Margit Langemets** (Chair, EAAL, Estonian Association of Applied Linguistics), **Meilutė Ramonienė** (Chair, LITAKA, The Lithuanian Applied Linguistics Association) and **Antti Ylikiiskilä** and **Jonas Granfeldt** (Board member and Chair, ASLA, The Swedish Association for Applied Linguistics). They have been invited to introduce the current activities of their associations and share their ideas and views on future Nordic-Baltic collaboration. **Minna Suni** will then give a corresponding summary from AFinLA's point of view. Before the general discussion, AFinLA's representative in AILA-Europe activities, **Katja Mäntylä**, will share her views on the significance and benefits of co-operation, based on experiences on AILA-Europe.

The panel is informal in nature, and it is open for anyone interested in getting an overview on the topic and bringing in one's own ideas concerning regional collaboration in applied linguistics.

More information about the associations involved:

AILA: <http://aila.info/en/>

AFinLA: <http://www.afinla.fi/>

ASLA: <http://asla.se/>

EAAL: http://www.rakenduslingvistika.ee/index.php?change_lang=eng

LITAKA: <http://www.litaka.lt/en/>

KOLLOKVIOT

COLLOQUIA

Moninaisten oppilaiden monet kielitaidot - mitä kielitaidon arviointi tuo soveltavaan kielentutkimukseen

Koollekutsujat: Ari Huhta (Jyväskylän yliopisto) & Raili Hildén (Helsingin yliopisto)

Kollokvio on osa AFinLAN arvioinnin teemaverkoston toimintaa. Kollokviolla on kaksi päätarkoitusta. Ensinnäkin se tarjoaa foorumin, jolla tutkijat ja opettajat pääsevät esittelemään alaan liittyvää työtään, vaihtamaan ajatuksia ja kokemuksia tutkimuksesta ja luomaan pohjaa tulevalle yhteistyölle. Toiseksi kollokvion tarkoitus on antaa muille kielentutkijoille kuva kielitaidon arviointiin liittyvää tutkimuksesta Suomessa ja tilaisuus osallistua aiheesta käytävään keskusteluun. Kollokvio tarjoaa aineksia soveltavan kielitieteen eri alojen yhteistyölle, etenkin kielitaidon arvioijien ja muiden tutkijoiden välillä. Tapahtumassa raportoitavissa tutkimuksissa tuleekin esille monia aiheita, jotka kiinnostanevat myös muita soveltavia kielitieteilijöitä.

Esitelmät

Heidi Harju-Luukkainen, Kari Nissinen & Mirja Tarnanen: Motivaation merkitys maahanmuuttajataustaisten nuorten oppimistuloksiin PISA 2012 -tutkimuksessa

Marita Härmälä & Raili Hildén: Mitä oppimista edistäviä käytänteitä yhdeksäsluokkalaiset harjoittavat koulussa ja vapaa-ajallaan?

Raili Hildén, Anne Huhtala, Juhani Rautopuro & Marjo Vesalainen: Läraren öppnar dörrar – opettajan käytänteiden ja käsitysten yhteyksiä oppilaiden oppimistuloksiin

Sari Ahola: Puhetta arvioinnista – Yleisten kielitutkintojen arvioijien käsityksiä kielitaidon arvioinnista

Sari Ahola, Tuija Hirvelä & Reeta Neittaanmäki: Puheen ymmärtämisen tehtävien taitotasolle asettaminen Yleisissä kielitutkinnoissa

Sari Ohranen: Suullisen kielitaidon arvioinnin kehittäminen arviointikriteerien käyttöä tarkastelemalla

Ari Huhta & Raili Hildén: Kollokvion teemojen yhteenvetoa

Kollokvion kolme ensimmäistä esitystä havainnollistavat tutkimusta, joka hyödyntää laajoja kansallisia ja kansainvälisiä oppimissaavutustutkimuksia. Ensimmäisessä tarkastellaan PISA 2012 -aineiston avulla maahanmuuttajataustaisten nuorten motivaation yhteyttä oppimistuloksiin, erityisesti eri kieliryhmien, kotona käytettyjen kielten sekä kielitaidon näkökulmasta. Heidän oppimistuloksistaan on ollut saatavilla varsin niukasti tietoa, vaikka maahanmuuttajataustaisten oppilaiden valtaväestöä alhaisempi koulumenestys voi ennakoida heidän heikompia jatkokoulutusmahdollisuuksiaan.

Toinen ja kolmas kolmas esitys perustuvat 2013 kerättyyn peruskoulun vieraiden kielten ja ruotsin kansalliseen arviointiaineistoon. Niistä ensimmäinen tarkastelee, millaisin tavoin kielenoppimista on edistetty ja sitä, ovatko tehokkaat harjoitustavat samanlaisia eri kielissä. Lisäksi raportoidaan monimediaisen oppimisympäristön yhteyksiä oppimistuloksiin. Toinen esitys keskittyy opettajan rooliin opiskelun järjestäjänä ja oppimisen mahdollistajana. Se tarkastelee opettajan käytänteitä ja käsityksiä siitä, mikä on tärkeää opetussuunnitelmassa ja mitä on hyvä opetus ja arviointi.

Kollokvion kolme viimeistä esitystä liittyvät Yleisiin kielitutkintoihin (Yki). Ensimmäisessä tarkastellaan Ykin suomen kielen arvioijien käsityksiä arvioinnista ja esitellään arvioijien käsityksiä omasta arviointitaidosta ja arviointiin vaikuttavista tekijöistä. Toinen Ykiä koskeva esitelmä tarkastelee tutkinnon puheen ymmärtämisen tehtävien asettamista taitotasolle (engl. *standard setting*) eli tehtävien vaikeuden arviointia etukäteen. Esitys analysoi asiantuntijoiden näkemysten yhdenmukaisuutta tehtävien taitotasoista ja esittelee heidän kommenttejaan prosessista. Kolmas Yki-esitelmä paneutuu puhumisen arvioinnin kriteerien kehittämiseen arvioijien käsityksiä tutkimalla.

Kollokvion loppupuheenvuoro vetää yhteen esitysten teemoja, mitä ne kertovat tämän päivän arviointitutkimuksesta Suomessa ja miten ne liittyvät muuhun soveltavaan kielentutkimukseen.

Motivaation merkitys maahanmuuttajataustaisten nuorten oppimistuloksiin PISA 2012 - tutkimuksessa

PISA 2012 on järjestyksessään viides tutkimus OECD:n PISA-arviointiohjelmassa. Tutkimuksessa selvitettiin, miten 15-vuotiaat nuoret osaavat etsiä, soveltaa ja tuottaa tietoa erilaisten ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. PISA 2012 -tutkimusaineiston keruussa poimittiin yliotos maahanmuuttajataustaisista nuorista ensimmäistä kertaa Suomessa. Näin saatu aineisto on maahanmuuttajataustaisten nuorten suhteen merkittävästi aiempia aineistoja edustavampi ja antaa mahdollisuuden luotettaviin tilastollisiin analyyseihin. Aineistoon sisältyivät kaikkiaan 691 ensimmäisen sukupolven ja 603 toisen sukupolven maahanmuuttajataustaisen nuoren oppilaskyselyt ja koesuoritukset. Muita kuin maahanmuuttajataustaisia nuoria tutkimuksen osallistujissa oli kaikkiaan 7 535.

Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana runsaasti. Tämän oppilasryhmän oppimistuloksista on tähän asti ollut saatavilla varsin niukasti tietoa. Harju-Luukkaisen ym. (2014) toteuttaman PISA-raportin valossa maahanmuuttajataustaisten nuorten menestyminen matematiikassa oli selkeästi muita oppilaita heikompaa. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajataustaiset nuoret olivat noin kaksi kouluvuotta ja toisen sukupolven maahanmuuttajataustaiset nuoret vajaat kaksi kouluvuotta muita oppilaita jäljessä. Tulos oli samansuuntainen myös luonnontieteiden osaamisessa, lukutaidossa ja ongelmanratkaisutaidossa. Muita huolestuttavia tuloksia maahanmuuttajataustaisten nuorten osalta olivat muuta väestöä yleisempi koulusta myöhästely ja poissaolot. Tuloksissa oli myös myönteisiä seikkoja. Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla oli muita vähemmän matematiikka-ahdistusta ja vahvempi motivaatio kuin muilla oppilailla. Lisäksi he kokivat opettajien ja oppilaiden väliset suhteet muita oppilaita positiivisempina, heidän asennoitumisensa koulua kohtaan oli muita myönteisempi sekä kouluun kuulumisen tunteensa vahvempi kuin muilla.

Tässä esitelmässä paneudumme tarkemmin PISA 2012 -aineiston avulla maahanmuuttajataustaisten nuorten korkean motivaation merkitykseen oppimistuloksissa. Oppimismotivaatiota, sekä sisäistä että ulkoista, on perinteisesti pidetty tärkeänä nuoren menestymisen kannalta (ks. Deci & Ryan 2002). Tämän lisäksi tarkastelemme nuorten motivaatiota eri kieliryhmissä.

Lähteet

- Deci, E. & Ryan, R. (toim.) 2002. *Handbook of self-determination research*. Rochester, NY: University of Rochester Press.
- Harju-Luukkainen, H., Nissinen, K., Sulkunen, S., Suni, M., Vettenranta, J. 2014. *Avaimet osaamiseen ja tulevaisuuteen. Selvitys maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisesta ja siihen liittyvistä taustatekijöistä PISA 2012 -tutkimuksessa*. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Millaisia oppimista edistäviä käytänteitä yhdeksäsluokkalaiset harjoittavat koulussa ja vapaa-ajallaan?

Vieraiden kielten oppimistavoitteisiin perusopetuksessa (POPS 2004) sisältyvät paitsi kielitaitoon liittyvät tavoitteet myös oppimista edistävät käytänteet ja kulttuuritaidot. Oppimista edistäviä käytänteitä ovat mm. oppitunneilla käytetyt opiskelumenetelmät ja työtavat sekä oppilaan vapaa-ajallaan harjoittamat vieraaseen kieleen liittyvät toiminnot. Opiskelutapojen monipuolisuus ja erityisesti koulun ulkopuolisen harrastuneisuuden määrä ja laatu kertovat oppilaan valmiuksista tarttua ympäristössään tarjoutuviin oppimismahdollisuuksiin (van Lier 2007).

Opetushallituksen vuonna 2013 toteuttamassa Vieraiden kielten ja A-ruotsin oppimistulosten arviointihankkeessa oppimista edistävien käytänteiden harjoittamista kartoitettiin oppilaille ja opettajille suunnatulla kyselyllä. Kyselyn tuloksia verrattiin oppilaiden kielitaitoa mittaavissa tehtävissä saamiin tuloksiin sekä käsityksiin opiskeltavan kielen hyödyllisyydestä, omasta osaamisesta ja kielestä pitämisestä. Lisäksi tutkittiin, mitä eroja oppilaiden ja opettajien käsityksissä oli oppitunneilla harjoitetuista käytänteistä.

Tarkastelemme esityksessämme oppimista edistävien käytänteiden harjoittamista englannin ja ruotsin A-oppimäärissä ja ranskan B-oppimäärässä. Tulokset perustuvat seuraavaan dataan:

Kieli ja oppimäärä	Koulut		Oppilaat		Opettajat		Rehtorit
	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	
A-englanti	94	15	2966	510	183	37	67
A-ruotsi	73	-	1679	-	98		-
A-ranska	90	-	1023	-	95		37
B-ranska	76	23	909	301	76	23	62

Alustavien tulosten mukaan oppilaiden opiskelukäytännöillä koulussa oli yhteyksiä kielitaitoon muissa kielissä paitsi A-englannissa. Kaikissa oppimäärissä tehtävien säännöllinen tekeminen liittyi kuitenkin korkeampiin taitotasoihin kielitaitoa mitanneissa tehtävissä. A-englannissa koulun ulkopuolinen kielen harrastaminen oli tavallisempaa kuin muissa kielissä ja oppimäärissä ja ennakoiti parempia kielellisiä oppimistuloksia. A-ruotsissa suullinen harjoittelu oppitunneilla liittyi parempaan kielitaitoon. Niin A- kuin B-ranskassakin oppilaiden koulun ulkopuolinen kielen harrastaminen oli hyvin vähäistä, mistä nousikin yksi vähemmän harrastettujen kielten opettamisen ja oppimisen kehittämiskohde: oppilaiden voimakkaampi kannustaminen ja rohkaiseminen kielen käyttöön myös oppituntien ulkopuolella.

Jatkotutkimuksissa paneudutaan opiskelukäytänteiden ja kielitaidon yhteyksiin monisyisemmin ja syvällisemmin tutkimalla niitä esimerkiksi sukupuolen, vanhempien koulutustason ja koulun opetuskielen kannalta.

Läraren kan öppna dörrar - ruotsin opettajien käytänteiden ja käsitysten yhteyksiä oppilaiden oppimistuloksiin

Tutkimuksemme tavoitteena on kuvata ja analysoida, mitä yhteyksiä ruotsinopettajien opetuskäytänteillä ja käsityksillä on oppilaiden oppimistuloksiin perusopetuksen päättövaiheessa. Opettajien käytänteet ja käsitykset muovaavat oppilaille tarjoutuvia oppimistilaisuuksia sekä koulussa että jonkin verran sen ulkopuolella (Borg 2006, 2015) ja vaikuttavat oppilaiden saavuttamaan kielitaitoon (European Commission 2013). Tämä tutkimus kohdistuu opettajan opetus-, arviointi- ja ammatillisen kehittymisen käytänteisiin ja käsityksiin opetus suunnitelman sisällöistä (POPS 2004) ja arviointiperusteista.

Toista kotimaista kieltä ruotsia opiskelee A-oppimäärän mukaan vajaa 10 % perusopetuksen oppilaista. Perusopetuksen päättövaiheessa heillä tulisi olla A2.2-tasoiset ymmärtämistäidot ja A2.1-tasoiset tuottamistaidot saadakseen arvosanan 8.

Tässä yhteydessä opettajien käytänteiden ja käsitysten yhteyksiä ruotsin kielen osataitoihin tarkastellaan koko oppilasotoksen tasolla seuraavien tutkimuskysymysten valossa:

1. Mitä yhteyksiä opettajien opetus- ja arviointikäytänteillä ja ammatillisen kehittymisen käytänteillä on suomenkielisten oppilaiden A-ruotsin osataitoihin?
2. Mitä yhteyksiä opettajien opetus- ja arviointikäsityksillä ja käsityksillä ammatillisesta kehityksestä on suomenkielisten oppilaiden A-ruotsin osataitoihin?

Tutkimusaineistona on vuonna 2013 toteutettu ruotsin A-oppimäärän oppimistulosten kansallinen arviointi, johon osallistui 1679 satunnaisotannalla poimittua 9. luokan oppilasta ja 98 opettajaa 73 suomenkielisestä koulusta. Oppilaat suorittivat kuullun ja luetun ymmärtämistä sekä puhumista ja kirjoittamista mittaavan tehtäväsarjan kielitaidon tason määrittämiseksi. Lisäksi oppilaat ja opettajat vastasivat kyselyyn. Tämä tutkimus perustuu oppilaiden kielitaitomittauksen ja opettajakyselyn tuloksiin. Oppilasdata on määrällistä, opettajadata sekä määrällistä että laadullista, koska siihen sisältyy opettajien avovastauksia.

Alustavien tulosten perusteella opettajien tarjoamat tilaisuudet suulliseen kielenkäyttöön tunneilla ja mahdollisuudet täydennyskoulutukseen paransivat kaikkia oppilaiden ruotsin kielen osataitoja. Autenttisten työtapojen käyttö ja modernit toimintatavat taas edistivät kuullun ja luetun ymmärtämistäitoja. Oppilaan kokonaiskielitaito oli parempi myös silloin, jos opettaja painotti suullista kielenkäyttöä arvosanan määrätymisperusteena. (Hildén & Rautopuro 2014.)

Jatkotutkimuksessa paneudutaan tarkemmin siihen, mitä yhteyksiä opettajamuuttujilla on eri osataidoissa heikosti, keskitasoisesti ja erinomaisesti suoriutuneiden oppilaiden tuloksiin. Pyrimme myös herättämään keskustelua opettajan ja muuttuvan oppimisympäristön roolista oppimisprosessissa.

Puhetta arvioinnista – Yleisten kielitutkintojen arvioijien käsityksiä kielitaidon arvioinnista

Arviointi on vastuullista toimintaa, sillä arvioinnilla on monenlaisia vaikutuksia arvioitavan elämälle ja käsityksille omasta taidosta käyttäen kieltä. Virallisissa tutkintojärjestelmissä, kuten Yleisissä kielitutkinnoissa, arvioijien toimintaa ohjaavat tutkintojärjestelmän määrittelemät käsitykset kielitaidosta sekä lait ja asetukset. Yleisten kielitutkintojen asetus (1168/2004) edellyttää arvioijana toimivalta erinomaista tutkintokielen hallintaa sekä arviointiin valmentavan koulutuksen suorittamista. Koulutuksella ja kokemuksella on merkitystä arvioinnin luotettavuudelle (esim. Shohamy ym. 1992; Eckes 2008; Lim 2011), mutta arviointiin vaikuttavat myös monet muut tekijät, kuten arvioijien yksilölliset arviointistrategiat (esim. Milanovich ym. 1996), käsitykset kielitaidosta sekä itse arviointitilanteen aiheuttamat tekijät.

Tässä esityksessä kuvailen, millaisia käsityksiä Yleisten kielitutkintojen suomen kielen arvioijilla on arvioinnista. Esitykseni aineisto koostuu 20 suomen kielen arvioijan haastatteluista, jotka on tehty vuosina 2014–2015. Haastatellut arvioijat edustavat eri-ikäisiä Yleisten kielitutkintoja arvioijia, jotka ovat toimineet tai toimivat yhä suomen tai suomi toisena ja vieraana kielenä opettajina eri oppilaitoksissa. Heillä on kokemusta eri taitotasolla olevista kielen oppijoista sekä testiarvioinnista että oppimistulosten arvioinnista.

Tarkastelen esityksessä, mitä asioita (mm. eri taitoihin liittyvät tekijät, kielelliset piirteet) arvioijat pitävät suomen kielen arvioinnissa ja yleensä kielitaidon arvioinnissa vaikeina ja mitä helppoina. Lisäksi esittelen heidän käsityksiään omasta arviointitaidostaan ja yleensä arvioijana toimimisesta sekä kuvailen tekijöitä, jotka heidän mielestään vaikuttavat arvioinnin taustalla.

Lähteet

- Eckes, T. 2008. Rater types in writing performance assessment. A classification approach to rater variability. *Language Testing* 25 (2), 155-185
- Lim, G. S. 2011. The development and maintenance of rating quality in performance writing assessment: A longitudinal study of new and experienced raters. *Language Testing* 2011 28(4), 543–560.
- Milanovic, M., Saville, N. & Shuhong, S. 1996. A study of the decision-making behavior of composition markers. Teoksessa Milanovic, M. & Saville, N. (toim.) *Performance testing, cognition and assessment: selected papers from the 15th Language Testing Research Colloquium, Cambridge and Arnhem*. Cambridge: Cambridge University Press, 92-114.
- Shohamy, E., Gordon, C. M., & Kraemer, R. (1992). The effect of raters' background and training on the reliability of direct writing tests. *The Modern Language Journal*, 76(1), 27–33.

Puheen ymmärtämisen tehtävien taitotasolle asettaminen Yleisissä kielitutkinnoissa

Testiarvioinnissa testiin osallistujan kielitaidosta tehdään päätelmiä tehtävän avulla. Jotta arviointia voidaan pitää luotettavana, tulee tehtävän mitata juuri sen tasoista kielitaitoa, jota sen on tarkoitus mitatakin. Tutkinnon suorittaneiden vastausten perusteella tehtävien toimivuudesta ja vaikeustasosta voidaan tehdä päätelmiä, mutta jos halutaan tietoa tehtävien sijoittumisesta arvioinnissa käytettävälle asteikolle (esim. EVK), tarvitaan osallistujien kautta saadun tilastotiedon lisäksi vielä kielen asiantuntijoiden määrittelyä tehtävien vaikeustasosta.

Tässä esityksessä tarkastelemme Yleisten kielitutkintojen puheen ymmärtämisen tehtävien asettamista taitotasolle (engl. *standard setting*). Kesällä 2015 Yleisissä kielitutkinnoissa järjestettiin puheen ymmärtämisen tehtävien standardointitilaisuus, jossa suomen kielen asiantuntijat (n=12) asettelivat testitehtäviä 6-portaiselle puheen ymmärtämisen taidon kehittymistä kuvaavalle taitotasoasteikolle. Esityksessämme kuvaamme lyhyesti taitotasojen asettamiseen liittyvän 3-vaiheisen prosessin sekä analysoimme sitä, kuinka yhdenmukaisia asiantuntijoiden näkemykset tehtävien taitotasoista olivat sekä kuinka laajasti he eri vaiheissa käyttivät määrittelyssään 6-portaista puheen ymmärtämisen taitotasoasteikkoa. Lopuksi esittelemme asiantuntijoilta saatuja kommentteja prosessista.

Suullisen kielitaidon arvioinnin kehittämisen arviointikriteerien käyttöä tarkastelemalla

Suullisen kielitaidon oppiminen on tärkeä osa kielenopetusta ja siten myös tärkeä arvioinnin kohde. Puhumisen arviointi on kuitenkin haastavaa, sillä monet tekijät vaikuttavat käsityksemme siitä, kuinka hyvin joku osaa puhua kohdekieltä. Lisähaastetta tuo se, että arvioinnin tulosten odotetaan olevan tarkkoja, oikeudenmukaisia ja tarkoitukseen sopivia. (Luoma 2004, 1.) Suullista kielitaitoa arvioidaan usein kriteeriviitteisesti, jolloin henkilön suoritusta verrataan sanalliseen kuvaukseen vaadittavasta taidosta (Huhta 1993, 144–145). Näin ollen arvioijilla käytössä olevien arviointikriteerien tulee olla sellaiset, että arvioija pystyy niiden avulla luotettavasti arvioimaan henkilön puhumisen taitotason.

Esityksessäni kerron tutkimukseni lähtökohdista ja suunnitellusta aineistokeruusta. Ensi vaiheessa kerään tutkimusaineistoa Yleisten kielitutkintojen arvioijilta heidän arvioidessaan kriteeriviitteisesti ruotsin keskitason tutkinnon puhumisen tutkintosuorituksia. Yleisissä kielitutkinnoissa käytettävä suullisen kielitaidon arviointitapa yhdistää holistisen ja analyttisen arvioinnin siten, että arvioijilla on käytössään arviointikriteerit, joissa on sekä holistinen kuvaus eri taitotasoista (6-portainen asteikko) että kuusi analyttistä kriteeriä eri taitotasoille. Näitä kuvauksia vasten arvioija muodostaa kokonaiskäsityksen puhujan osaamisesta ja antaa taitotasoarvion.

Tutkimuskysymyksiäni ovat: 1) mitä arviointikriteerejä arvioijat käyttävät 2) painottuvatko jotkin kriteerit 3) mistä painotukset voivat johtua sekä 4) millaista kriteereihin liittyvän arviointikoulutuksen tulisi olla. Aineistonkeruussa käytän alustaa, jolla arvioijat arvioivat puhumisen suorituksia. Arvioija antaa jokaiselle käyttämälleen analyttiselle arviointikriteerille erillisen taitotasoarvion sekä kokonaistaitotasoarvion suorituksesta. Lisäksi hän merkitsee, mitä kriteerejä hän pitää erityisen merkittävinä kokonaistaitotasoarvion kannalta. Aineisto analysoidaan MFRM (Many-Facet Rasch Model) -mallilla käyttäen Facets-ohjelmaa, jolloin saadaan muuan muassa selville, painottavatko arvioijat joitain kriteerejä muita enemmän.

Toisessa vaiheessa kvantitatiivisen aineiston analyysin pohjalta tapahtuvat arvioijien teemahaastattelut, joissa keskitytään mahdollisesti esiin nousseisiin painotuksiin kriteerien käytössä. Haastattelussa arvioijat voivat arvioinnin asiantuntijoina esittää myös ehdotuksia siitä, millaista lisäkoulutusta arviointikriteerien käyttöön tarvittaisiin.

Lähteet

- Huhta, A. (1993). Suullisen kielitaidon arviointi. Teoksessa Takala, S. (toim.), *Suullinen kielitaito ja sen arviointi*. Teoriaa ja käytäntöä 77. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 143–225.
- Luoma, S. (2004). *Assessing speaking*. Cambridge: Cambridge University Press.

Alternative approaches to language and its development: Exploring philosophical issues and theoretical options

Conveners: Saeed Karimi-Aghdam & Hannele Dufva, University of Jyväskylä

Surveying the theoretical status quo of second language acquisition (SLA), it could be argued that the field is divided between two camps viz., cognitive SLA and sociocultural/sociointeractional SLA (Firth & Wagner, 1997; Hulstijn, Young, Ortega, et al., 2014). Since its inception, the cognitivist construal of L2 ‘acquisition’ had been the dominant school of thought until the sociocultural theory of L2 ‘development’ mainly predicated on Vygotskian cultural-historical theory of human development was introduced into the field (Frawley & Lantolf, 1985; Lantolf & Poehner, 2014). On the other hand, language as a pivotal concept for applied linguistics and SLA in particular has been subject to a variety of interpretations. Two early perspectives on the nature of language which have significantly influenced the discipline of applied linguistics are (a) an idealized, homogeneous and innate linguistic competence divorced from the contextual contingencies (i.e., Chomskyan doctrine) (Chomsky, 1966) vis-à-vis (b) a socialized, heterogeneous and learned communicative competence embedded within the social and contextual idiosyncrasies (i.e., Hymesian doctrine) (Hymes, 1971). In recent years, moreover, theoretical approaches to language have been distanced from casting light on the *essence* of language faculty as an internal, monolithic and monological possession of a single individual. Contrariwise, language is seen as a dialogical process which is extrasomatically distributed, socioculturally co-constructed, ecologically adaptive and dynamically complex. It is argued, however, that applied linguistics has not yet fully and comprehensively explored and critically evaluated some of its own ontological and epistemological presuppositions and putative undercurrents. Therefore, it seems imperative to critically reflect and problematize the premises of the discipline - and potentially reconceptualize and explicate the new assumptions. This colloquium will provide a forum for a discussion of ‘alternative’ ways of thinking about language and its development with a particular focus on the underlying assumptions and philosophical axioms of these alternative vantage points. Moreover, it will furnish the participants with an opportunity to bring their own views into constructive engagement with those of presenters who have carried out research on language and language development from a range of approaches.

Presentations

Hannele Dufva: Language learning as a dialogical and distributed process? Theoretical considerations and pragmatic implications

Mika Lähteenmäki: Dialogism as a metatheory for language studies

Saeed Karimi-Aghdam: Dialectical dynamic systems theory: A conceptual framework for L2 developmental studies

References

- Chomsky, N. (1966). *Cartesian linguistics: A chapter in the history of rationalist thought*. New York: Cambridge University Press.
- Firth, A., & Wagner, J. (1997). On discourse, communication, and (some) fundamental concepts in SLA research. *The Modern Language Journal*, 81, 285-300.
- Frawley, W., & Lantolf, J. P. (1985). Second language discourse: A Vygotskian perspective. *Applied Linguistics*, 6, 19-44.
- Hulstijn, J. H., Young, R. F., Ortega, L., Bigelow, M., DeKeyser, R., Ellis, N. C., Lantolf, J.P., Mackey, A., Talmy, S. (2014). Bridging the gap: Cognitive and social approaches to research in second language learning and teaching. *Studies in Second Language Acquisition*, 36, 1-61.
- Hymes, D. (1971). Competence and performance in linguistic theory. In R. Huxley & E. Ingram (Eds.), *Language acquisition: Models and methods*. London: Academic Press.
- Lantolf, J. P., & Poehner, M. E. (2014). *Sociocultural theory and the pedagogical imperative in L2 education: Vygotskian praxis and the research/practice divide*. New York: Routledge.

Hannele Dufva
University of Jyväskylä

Language learning as a dialogical and distributed process? Theoretical considerations and pragmatic implications

In this talk, I will discuss the “Russian tradition” - dialogical and sociocultural thinking that emerged in 1920s and 1930s - and the contemporary research within distributed language and cognition with an aim of showing their significance to how ‘language learning’ is conceptualised. In contesting the essentialist, monological traditions of (applied) linguistics and the internalist, individualist and brain centred views on cognition, the traditions offer a perspective for analysing language learning as a process that reaches beyond a single agent and that is distributed across time and space. At the same time, the views encourage towards developing such practices of language education that take into account agency and awareness but that see these in terms of participation in interactivity.

First, the dialogical and distributed perspectives share a non-individualist view of cognition. As seen in Voloshinov’s notion of reciprocity between psyche and ideology, in Bakhtin’s notion of consciousness emerging in dialogue between selves and others, and in today’s arguments of distributed cognition, one needs to assume that the working space of cognition is beyond an individual. That is, individual cognitive activity emerges in interactivity with other people and social and cultural tools. Consequently, language learning emerges within interactivity rather than by individual agency per se.

Second, there are similarities in the notion of language. The Bakhtinian notion of heteroglossic language resonates in contemporary arguments that criticise the monological and monolithic notions and that reconfigure language as ‘languaging’, or, first-order interactivity where situated resources are used.

Dialogical and distributed arguments help to understand language learning as a distributed process: as social practices that are individually attended to. This view should have repercussions in the way languages are taught at schools and institutions.

Mika Lähteenmäki
University of Jyväskylä

Dialogism as a metatheory for language studies

The linguistic aspects of the works by the Bakhtin Circle have been an important source of inspiration for the development of dialogically oriented language studies as a critical alternative to various formal approaches in language studies. A dialogical approach has been used for the study of various aspects of language including the study of conversation, psycholinguistics and language learning and acquisition and so forth. Dialogism can be seen as a general theoretical framework or a metatheory for the study of language in which language is seen from the point of view of action that takes place in a particular social, cultural and situational context. Thus, the idea of language as a fixed abstract system is rejected and language is seen as a spatio-temporal and historical phenomenon. This change in the perspective has necessitated a critical re-assessment of fundamental linguistic concepts, such as language, communication, meaning and so forth.

The presentation will discuss dialogically oriented language studies and aims to make some generalizations concerning the significance of various applications of the dialogical framework. In addition to addressing some key ideas of Bakhtin Voloshinov, the paper will focus on the reception, elaboration and re-contextualisation of the Bakhtinian dialogism in attempts to outline the theoretical and methodological foundations of a dialogical approach.

Dialectical dynamic systems theory: A conceptual framework for L2 developmental studies

One of the primary problems confronting scientific study of L2 development is that of the comprehensiveness and unifiedness of the theoretical frameworks employed to describe, explain, and optimize the systematic changes of the L2 learner's multifaceted language cognizance, and the psychological and sociocultural processes and mechanisms engendering and underlying those changes. The L2 theories, models, and hypotheses, roughly speaking, are bifurcated between two seemingly antithetical and mutually exclusive cognitive and sociocultural paradigmatic research programs. The main purpose of this paper is to lay down fundamental foundations of an integrative conceptual frame of reference for L2 developmental studies without ontologically divorcing the cognitive and sociocultural dimensions of L2 unitary process. Building on a dialectical method to L2 development and invoking some postulates of dynamic systems theory, it is argued that the subjective lived experience of L2 learner is mediated, characterized, and actualized through the affordances of objective external world. The dialectical dynamic systems theory (DDST) holds that L2 development is a purposive, time-locked, complex, and emergent system. Moreover, DDST stresses that L2 system arises as the result of a dialectical synthesis of L2 learner's actively-mediated internalization of socioculturally positioned speaking activities and intentional externalization of the mental purposes into socially-constructed speaking activities and experiential significations. The paper begins with a brief review of the work of a number of scholars who have subscribed and significantly contributed, in one way or another, to a psycho-social dualism in L2 studies. In order to bridge what some scholars believe to be an ontological gap while others maintain to be an epistemological gap between the cognitive and the social, the paper then shifts to propose a metatheoretical architecture for scientific understanding of the dynamic totality of L2 development. Some of the bedrock assumptions and concepts anchoring DDST such as emergence, causality, and time are explicated.

Kollokvio mainonnan retoriikasta

Kollekutsijat: Lotta Lehti, Minna Seppänen, Paula Sjöblom & Ville Virsu, Turun yliopisto

Mainonta on suostuttelevaa viestintää, joka pyrkii herättämään vastaanottajan huomion ja jonka toivotaan johtavan ostamiseen, tiettyyn käyttäytymiseen tai asennemuutokseen. Vastaanottajan suostuttelussa käytetään monenlaisia retorisia keinoja niin kielen, kuvan kuin äänenkin avulla. Kollokviossa tutkitaan erityisesti kaupallisten mainosten suostuttelukeinoja, mutta mukana on myös uskonnollisen mainonnan tarkastelua. Kollokvio tarjoaa mahdollisuuden keskustella mainonnan retoriikan kehityksestä antiikista nykypäivään. Näkökulmat ovat monenlaisia: tutkimme muun muassa kielellisiä piirteitä, teemoja, yleisön puhuttelua ja eetoksen rakentamista. Kollokvion esitelmöijät ovat kielen, viestinnän, historian, kulttuurin ja uskonnon tutkijoita.

Esitelmät

Ville Virsu: *Aitouden* retorinen konstruktio mainonnan työkaluna

Laura Puomies: Aidoista aidoin löyly: Miten kehollisuus autentisoidaan saunamainoksissa

Maiju Kannisto: MTV:n ohjelmamainonnan retoriikan muutos 1980-luvulta 2000-luvulle

Ilmari Raevuori: Narratiivinen mainonta uskonnollisessa markkinoinnissa

Maria Eronen-Valli: Joukkoistaminen yrityksen eetoksen rakentamisessa: esimerkkinä My Starbucks Idea

Paula Sjöblom: Erisnimet 1800-luvun suomalaisten sanomalehtimainosten vaikutuskeinona

Minna Seppänen: Kuinka runoilijabrändi rakennetaan? Martialis ja epigrammaatikon retoriset keinot

Lotta Lehti: *#mitätänänsyötäisiin* – Mainonnan retoriikkaa Twitterissä

Aitouden retorinen konstruktio mainonnan työkaluna

Mainonta operoi vahvoilla mielikuvilla, käsitteillä ja ilmauksilla, jotka ovat usein kulttuurisemioottisesti painavia mutta samaan aikaan monesti varsin epämääräisiä ja monitulkintaisia. *Aito* on yksi tällaisista mainonnassa suosituista määritteistä. Aitouden määrittely on paitsi lingvististä myös kulttuurista merkitysneuvottelua ja määrittelykamppailua, hieman samaan tapaan kuin rajanveto puhtaan ja likaisen välillä (ks. Douglas 2000[1966]). On sanottu, että aitouden jatkuva määrittely ja aitouden monomaaninen vaatiminen saavat monesti jopa absurdeja piirteitä; intialainen kirjailija ja esseisti Vikram Chandra (2000) onkin nimennyt tämän taipumuksemme *aitouden kultiksi* (the cult of authenticity).

Yksi mahdollinen syy aitouden ympärillä esiintyvään kiihkoon voisi olla se, että *aidon* mahdolliset vastakohtat ovat ajassamme niinkin kielteisiksi miellettyjä. Määriteltäessä jokin aidoksi tullaan vähintään epäsuorasti määritelleeksi jotkin muut falskiksi, valheelliseksi tai jäljitelmäksi. Retoriikassa ja retoriikan tutkimuksessa kontrastien ja vastakkainasettelun tuottaminen on perinteisesti nähty kaiken vaikuttamisen ja kategorioinnin ydinalueena (Burke 1950). Markkinoinnin alueella vertaileva mainonta sekä suora tai epäsuora kilpailijoihin viittaaminen onkin varsin jännitteinen kysymys.

Toisaalta on esitetty, että *aidon*, *alkuperäisen* ja *luonnollisen* kaltaisten käsitteiden vahva asema mainonnassa olisi perua kaupungistumisen ja modernisaation aikaansaamista juurien kadottamisen ja vieraantumisen kokemuksista (ks. Botterill 2009). Aitouden käsite kietoutuukin kiinnostavalla tavalla mainontaan myös yksilöllisen ihmisen ja kuluttajan problematiikan kautta. Oman todellisen minän löytäminen ja toteuttaminen sekä ”omana itsenään oleminen” ovat kulttuurissamme vaalittuja ihanteita. Mainostettavat tuotteet ovat taas useimmiten massatuotantoa, mutta silti ne esitetään mahdollisuuksina toteuttaa itseään ja erottua muista. Tämä on yksi monista mainonnan retoriikan kiinnostavista jännitteistä.

Käsittelen esityksessäni retoriikan näkökulmasta aitouden ja alkuperäisyyden sekä niiden lähikäsitteiden käyttöä mainonnassa: Mitä näillä käsitteillä tehdään? Millaisia merkityksiä niille annetaan? Määritelläänkö niille vastakohtia tai tarjotaanko vihjeitä vastakohtien päättelyyn?

Lähteet

- Botterill, Jacqueline (2007) Cowboys, Outlaws and Artists: The rhetoric of authenticity and contemporary jeans and sneaker advertisements. *Journal of Consumer Culture*, Vol. 7(1), 105–125.
- Burke, Kenneth (1950) *A Rhetoric of Motives*. University of California Press, Berkeley.
- Chandra, Vikram (2000) The Cult of Authenticity. *Boston Review*.
<<http://bostonreview.net/BR25.1/chandra.html>>.
- Douglas, Mary (2000) [1966] *Puhtaus ja vaara. Rituaalisen rajanvedon analyysi*. Vastapaino, Tampere.

Laura Puromies
Turun yliopisto

Aidoista aidoin löyly: Miten kehollisuus autentisoidaan saunamainoksissa

Tutkin valmisteilla olevassa maisemantutkimuksen alaan kuuluvassa väitöskirjassani saunaa kehollisen kulttuuriperinnön paikkana. Aineistoina käytän sekä muistitiedollisia kokemuskerrontaan ja muisteluun liittyviä perinteenkeruukilpailulla kerättyjä tekstejä että saunamainoksia 1960-luvulta nykypäivään. Koetun ja esitetyn saunan kehollisuus ja sen sitoutuminen paikkaan on tutkimukseni pääfokuksessa.

Tutkimieni saunamainosten huomiota herättävä yhteinen retorinen keino on aitouden argumentointi. Aitous saa kuitenkin vuosien varrella saunamainonnassa erilaisia piirteitä. Sauna koetaan vahvasti kulttuuriperintöön kuuluvaksi ja sen määrittelemäksi paikaksi vaikka se onkin osa arkiympäristöä. Aitouden argumentointi saunamainonnassa liittyy myös mielenkiintoiseen kysymykseen saunaan liittyvän perinteen ja teknologian rajankäynnistä. Kollokviossa tulen esittelemään aitouden argumentoinnin muutoksia tutkimusaineistossani ja niiden liittymistä kehollisuuden läsnäoloon mainonnassa. Äärimmilleen vietyä aitouden kultti saunamainoksissa määrittelee niin luontoa kuin kehoakin.

Maiju Kannisto
Turun yliopisto

MTV:n ohjelmamainonnan retoriikan muutos 1980-luvulta 2000-luvulle

Television ohjelmamainonnassa myydään ohjelmia, mutta 1990-luvulta yhä enenevässä määrin ohjelmien kaupallisesti kiinnostavia kohderyhmiä mainostajille. Ohjelmamainonta onkin suunnattu kaksille markkinoille, katsojille ja mainostajille. Esityksessä tarkastelen ohjelmamainontaa laajalla aikavälillä retoriikan muutoskohtia ja jatkuvuuksia hahmottaen. Aineistona on kaupallisen televisioyhtiö MTV:n ohjelmakausien ohjelmistoesitteitä, jotka on suunnattu ensisijassa mainostajille. Aineistosta analysoin mainosten tekstiä; mitä asioita ohjelmista nostetaan esiin, miten ohjelmia kuvaillaan ja kohdennetaan eri yleisöille, mitä mainonnassa itse asiassa myydään. Kontekstoin analyysiani MTV:n tuotantokulttuurin, mainonnan ja mediakentän laajempiin muutoksiin kohti tarkemmin määriteltyjä kohdeyleisöjä ja promootion määrän jatkuvaa kasvua.

Esitys liittyy kulttuurihistorian väitöskirjatyöhöni, joka käsittelee MTV:n ja kaupallisen television tuotantokulttuurin muutosta 1981-2006.

Narratiivinen mainonta uskonnollisessa markkinoinnissa

Ihmiset kuluttavat; myös uskonnollisuutta ja uskonnollisia ratkaisumalleja. Siirryttäessä post-sekulaariksi kutsuttuun yhteiskuntaan on uskonnollisten organisaatioiden tarjottava muutakin kuin pelkkä opillinen hierarkia ja instituutio. Nykypäivän uskonnollisuudessa korostuu yksilöllisyys ja valinnanvapaus ja uskonnollisia ratkaisumalleja tarjoavien organisaatioiden on mukauduttava tähän kehitykseen. Tämä näkyy markkinoinnin ja markkina-ajattelun merkityksen kasvuna uskonnollisten organisaatioiden toiminnassa. Esitelmässäni havainnollistan tätä kehitystä Suomen ev.lut. kirkon järjestämän kampanjan avulla. Käsittelemäni kampanja on Mahdollisuus muutokseen, joka tarjoaa katsauksen uskonnollisen mainonnan retoriikkaan.

Tämä kampanja on oivallinen esimerkki kirkon piirissä tehtävästä fokusoidusta markkinointityöstä, jossa pelkän opillisen sanoman sijaan uskonnollinen ratkaisumalli kohdennetaan ja esitetään tietyille viiteryhmälle. Toisin sanoen pyritään vastaamaan tietyn viiteryhmän kysyntään. Mahdollisuus muutokseen -kampanja on IRR-tv-medialähetysjärjestön ja kristillisten seurakuntien järjestämä kampanja, joka on toteutettu eri puolilla Suomea. Kampanja on kohdennettu selkeää uskonnollista maailmankuvaa hakeville ihmisille ja kampanjan mainonta on toteutettu yksinkertaisilla konversionarratiiveilla, joissa ihmiset kertovat miten he pääsivät yli merkittävistä ongelmista uskonnollisen ratkaisumallin avulla. Ratkaisumalli on esitetty selkeiden etenemisohjeiden avulla, jota kaikkien kiinnostuneiden on helppo seurata. Kampanjan muoto ja funktio on pohdittu postsekulaarin yhteiskunnan uskonnolliselle kuluttajalle, johon pyritään vaikuttamaan selkeiden esimerkkien ja ohjeiden avulla.

Kampanjassa konversionarratiivit muodostavat empiirisen esimerkin mainonnan retoriikasta, jossa muutuskertomuksella pyritään vaikuttamaan uskonnollista ratkaisumallia etsivään kuluttajaan. Aihe tukeutuu postsekulaarin yhteiskunnan ja uushenkisyyden kaltaisille käsitteille, eli miten kirkko mukautuu uskonnollisilla markkinoilla tapahtuviin kysynnän muutoksiin.

Joukkoistaminen yrityksen eetoksen rakentamisessa: esimerkkinä My Starbucks Idea

Erityisesti digitaaliset ympäristöt tarjoavat mahdollisuuden suoraan asiakaspalautteeseen, minkä monet yritykset ovat ottaneet tehokkaasti huomioon osana mainontaansa. Crowdsourcing eli suomeksi joukkoistaminen (tai joukkouttaminen) on prosessi, jossa organisaatio (kuten yritys) hyödyntää joukkojen ongelmanratkaisukykyä kehittäessään toimintaansa (esim. Brabham 2013). Kyse on siis eräänlaisesta talkoohengestä, jossa ihmiset ideoivat yhdessä, ja ainakin periaatteessa valta jakaantuu tasaisesti organisaation ja ihmisjoukon kesken. Joukkoistamista osana markkinointiaan hyödyntää tehokkaasti esimerkiksi yhdysvaltalainen kahvilaketju Starbucks, jonka mainoskampanja My Starbucks Idea perustuu siihen, että kuluttajat saavat itse ehdottaa yrityksen verkkosivustolla, miten Starbucksin palveluita ja tuotteita voisi kehittää. Sivustolle kirjautuneet voivat myös ”peukuttaa” kannattamaansa ideaa. Starbucks lupautuu toteuttamaan parhaimmat ja suosituimmat ideat käytännössä.

Retoriikan näkökulmasta joukkoistaminen ilmiönä on erityisen kiinnostava, koska siinä on kyse yrityksen eetoksen – eli luotettavan yrityskuvan – luomisesta aidossa vuorovaikutuksessa kuluttajien kanssa. Joukkoistamalla yritys luo itsestään kuvan asiakaskuntansa tarpeet välittömästi huomioonottavana ja samalla sitouttaa kuluttajat osaksi toimintaansa. Joukkoistaminen on täten yritykselle ilmaista mainontaa ja samalla keino rakentaa omaa eetosta. Viestinnän näkökulmasta joukkoistamisessa on nähtävissä monia digitaalisen retoriikan piirteitä. Yksinkertaisesti selitettynä digitaalisella retoriikalla tarkoitetaan digitaalisissa ympäristöissä tapahtuvaa suostuttelua, jolle tyypillistä on muun muassa reettorin (eli ”puhujan”) ja yleisön roolien sekoittuminen ja ylipäättään epäselvyys reettorista sekä suostuttelevien tekstien jatkuva uudelleenrakentuminen (ks. esim. Fleckenstein 2005; Zappen 2005; Losh 2009: 47–95). Digitaalisessa retoriikassa myös eetoksen käsitteestä tulee liukuva. Digitaalisen retoriikan tutkimuksessa onkin puhuttu muun muassa yleisöjen valtaa korostavasta ryhmäeetoksesta erotuksena reettorin suoraa valtaa painottavalle perinteisemmälle eetokäsitykselle (esim. Gurak 1999).

Tässä esitelmässä tarkastelen Starbucks-esimerkin kautta joukkoistamista mainontana, jossa luodaan yrityksen eetosta. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisesta yrityksen eetoksesta joukkoistamisessa on kyse. Analysoin yksityiskohtaisesti My Starbucks Idea -sivuston retorisia käytänteitä ja otan huomioon suosituimmat kuluttajien lähettämät viestit, joissa ehdotetaan Starbucksin tuotteiden ja palveluiden kehittämistä. Olen erityisesti kiinnostunut siitä, millaisiksi reettorin ja yleisön roolit muotoutuvat Starbucksin eetoksessa ja millaisia ryhmäeetoksen piirteitä joukkoistamiseen liittyy.

Lähteet

- Brabham, D.C. (2013). *Crowdsourcing*. Cambridge: MIT Press.
- Fleckenstein, K.S. (2005). Cybernetics, ethos, and ethics: the plight of the breadand- butter-fly. *JAC: A Journal of Rhetoric, Culture, & Politics* 25: 2, 323–346.
- Gurak, L. (1999). The promise and the peril of social action in cyberspace. Teoksessa M. A. Smith & P. Kollock (Eds). *Communities in Cyberspace*. London & New York: Routledge. 243–263.
- Losh, E. (2009). *Virtualpolitik. An Electronic History of Government Media-Making in a Time of War, Scandal, Disaster, Miscommunication, and Mistakes*. Cambridge: MIT Press.
- Zappen, J.P. (2005). Digital rhetoric: toward an integrated theory. *Technical Communication Quarterly* 14: 3, 319–325.

Erisnimet 1800-luvun suomalaisten sanomalehtimainosten vaikutuskeinona

Suomen talouselämän murrosaikana pidetään yleisesti 1840–1860-lukua, jolloin teollisuuden tuotanto alkoi asteittain kasvaa. Yrityksiä perustettiin yhä enemmän, mikä johti vuonna 1864 osakeyhtiöasetuksen antamiseen ja tämä puolestaan monien uusien osakeyhtiöiden syntyyn. Talous muuttui vähä vähältä kaupallisemmaksi. Palkkatulojen kasvaessa uusia kulutustarpeita ilmaantui ja näin myös yritysten välinen kilpailu asiakkaista koveni. (Ks. esim. Heikkinen 1992.)

Kilpailu synnytti tarpeen kertoa asiakaskunnalle tarjolla olevista tuotteista ja palveluista. Käyttöön otettiin sanomalehdistö. Varsinkin Suomessa markkinoineet ulkomaiset yritykset olivat lehti-ilmoittelun tiennäyttäjinä. Suomen ruotsinkielisissä sanomalehdissä ilmoituksia oli säännöllisesti jo 1800-luvun alkupuolella, mutta suomenkielisissä lehdissä maksullisia ilmoituksia alettiin yleisemmin julkaista vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen. (Tommila 1988; Sjöblom 2006: 94–96.)

Tuon ajan suomalaisten kokemukset mainonnasta olivat vähäisiä. Mainos tekstilajina oli uusi ja vasta hakemassa muotoaan. Mainostekstit sijoituivat ja suhteutuivat epämääräiseen joukkoon tekstejä, joilla oli erilaisia tavoitteita. Mainosten ja yleisten tiedonantojen raja oli häilyvä, tekstien sävy tiedottava ja tuotteet tai palvelut olivat mainoksissa keskeisellä sijalla. Varsinainen mielikuvamainonta syntyi paljon myöhemmin.

Mainostajat pyrkivät kuitenkin alusta asti erilaisin retorisin valinnoin suostuttelemaan ja herättämään yleisössä positiivisia mielikuvia. Monin kielen keinoin ohjattiin lukijoiden tulkintaa mainosten kohteena ja taustalla olevasta todellisuudesta.

Tässä esitelmässä keskityn erisnimien rooliin varhaisissa mainosteksteissä. Minkälaisia merkityksiä niiden avulla pyrittiin rakentamaan? Miten niitä käytettiin tukemassa mainoksen argumentteja? Minkälaista käsitystä maailmasta ne loivat tai ylläpitivät? Ajatuksenani on, että erisnimien valinta mainostekstiin oli jo tekstilajin kehittymisen alkuvaiheessa tavoitteellista: runsaasti assosiaatioita herättävinä sanoina propriit ovat tehokkaita suostuttelun välineitä.

Aineistona käytän eräiden suomenkielisten sanomalehtien julkaisemia kaupallisia ilmoituksia vuosilta 1865–1875. Tuona ajanjaksona ilmoitusten määrä, koko, ulkoasu ja kieli muuttuvat selvästi kohti nykyisenkaltaista mainontaa. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät viralliset ja kirkolliset ilmoitukset sekä yksityishenkilöiden ilmoitukset.

Lähteet

- Heikkinen, Sakari 1992: Aineen voitot – 1800-luvun elintaso. – *Talous, valta ja valtio*, s. 149–172.
Sjöblom, Paula 2006: *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*.
Tommila, Päiviö 1988: Yhdestä lehdestä sanomalehdistöksi 1809–1859. – *Suomen lehdistön historia I*. Toim. P. Tommila, s. 79–265.

Kuinka runoilijabrändi rakennetaan? Martialis ja epigrammaatikon retoriset keinot

Esitelmässäni tarkastelun kohteena on roomalainen runoilija Marcus Valerius Martialis (38/41–viimeistään 104 jaa.), jonka jälkeensä jättämä ja meidän päiviimme säilynyt tuotanto koostuu yli 1500 runosta. Merkittävässä osassa näitä runoja Martialis jollakin tapaa kommentoi itseään runoilijana. Martialiksen valitsemassa genressä, epigrammirunoudessa, henkilökohtaisuus oli luontevaa ja odotuksenmukaistakin. Tämän mahdollisuuden luoda jonkinlainen versio itsestään Martialis hyödyntää varsin tehokkaasti. Tarkastelen esitelmässäni erityisesti kahta ensimmäistä runokirjaa (julkaistu viimeistään v. 87, yhteensä 211 vaihtelevan pituista epigrammia) esittäen tekstille seuraavan kysymyksen: millaisesta henkilöbrändäyksestä – positiivisesta omaleimaisuudesta ja sen luomiseen tähtäävistä keinoista – voidaan puhua Martialiksen tapauksessa? Erityisen vahvasti brändinrakennuksessa näyttää esille nousevan professionalismin teema. Martialis antaa epigrammeissaan ymmärtää tähän ammattilaisuuteen kuuluvan joukon osatekijöitä: tekemisen intohimon, valitun genren koko lailla täydellisen hallinnan ja viihtyvyytakuun kirjalliselle yleisölle. Niin ikään runoilijan tuotantoon kohdistuva plagiointi nousee toistuvasti esiin menestyksestä kertovana teemana. Erityisen kiinnostavana kysymyksenä voidaan tarkastella Martialiksen tavoitetta runojen leviämisessä: hänen ”myyntipuheitaan” – joista osa on hyvin suorasukaisia kehotuksia käydä kirjakaupassa ostoksilla – ja runoilijabrändin todellista arvoa aikana, jolloin myyntitulot käytännössä jäivät sataprosenttisesti kirjakauppiaille.

Lähteitä

- Fitzgerald, William 2007. *Martial: The World of the Epigram*. University of Chicago Press, Chicago.
- Hardie, Philip 2012. *Rumour and Renown: Representations of Fama in Western Literature*. Cambridge University Press, New York.
- Harold, Christine 2013. “Brand You!” The Business of Personal Branding and Community in Anxious Times’. *The Routledge Companion to Advertising and Promotional Culture*, eds. E. West & M. P. McAllister. Routledge, New York.
- Roman, Luke 2014. *Poetic Autonomy in Ancient Rome*. Oxford University Press, Oxford.

#mitätänänsyötäisiin – Mainonnan retoriikkaa Twitterissä

Mainonta on yksi julkisen viestinnän osa-alueista, joka on ottanut uudet teknologiat menestyksekkäästi käyttöön. Kaupallisesta mainonnasta puhuttaessa yrityksen verkkosivu ja ostetut mainokset esimerkiksi yhteisöpalveluissa ja digitaalisissa sanomalehdissä ovat tärkeä osa kuluttajiin kohdistuvaa suostuttelua. Näiden lisäksi yrityksen näkyvyys niin sanotussa sosiaalisessa mediassa on yhä tärkeämpi markkinointikeino. Tässä esitelmässä keskitytään kaupalliseen mainontaan mikroblogipalvelu Twitterissä yhden yrityksen, Keskon, kautta. Tarkastelun kohteena on retoriikka @Kesko_Oyj ja @PirkkaFI -tileillä.

Twitterin leimaava piirre on viestin lyhyys: twiitin maksimipituus on 140 merkkiä. Twiiteissä keskeistä on myös merkkien @ ja # käyttö. Ensimmäisen avulla voidaan kohdistaa viesti jollekin käyttäjälle, jälkimmäisellä puolestaan luokitella viesti johonkin aihepiiriin kuuluvaksi. Twitterin tekniset raamit asettavat omat vaatimuksensa retoriikalle.

Luokittelen twiiteissä käytettyjä suostuttelukeinoja. Alustavat tulokset viittaavat siihen, että suostuttelukeinot ovat mainonnalle hyvin tyypillisiä: tuotteita luonnehditaan positiivisilla arvottavilla ilmaisuilla ja/tai lukijaa kutsutaan toimimaan – *ilahduta, loihdi hyvää, tule mukaan* ja *kokeile* ovat esimerkkejä ilmauksista, joissa lukijaa puhutellaan suoraan. Toisaalta Twitter-mainonta antaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi henkilökohtaisten kokemusten käyttämiseen mainonnan välineenä: ”Retweet” -toiminnolla tutkittujen tilien hallinnoijat tuovat tilille yksityishenkilöiden twiittejä esimerkiksi Pirkka-tuotteita koskien. Lisäksi tutkitut Twitter-tilit eivät keskity yksinomaan tuotteiden mainostamiseen vaan niiden avulla myös brändätään tuotemerkkiä ja yritystä esimerkiksi tuomalla esiin urheilijayhteistyökumppaneita tai yrityksen tukemia hyväntekeväisyiskohteita.

Lähteet

- Page, Ruth. 2012. The linguistics of self-branding and micro-celebrity in Twitter: the role of hashtags. *Discourse and Communication* 6 (2), 181-201.
- Puschmann, Cornelius. 2015. The form and function of quoting in digital media. *Discourse, Context and Media*, 7. 28-36.
- Vestergaard, Torben & Kim Schrøder. 1985. *The Language of Advertising*. Oxford and New York: Basil Blackwell.

Colloquium on Schoolscape research: theory, method and practice

Convenors: Petteri Laihonen & Tamás Péter Szabó, University of Jyväskylä

Educational spaces, school environments and the ways of designing, negotiating and interpreting them are the target of heightened interest due to their importance in understanding learning, participation, socialization and social practices in schools. Colloquium participants will explore language based discourses and practices in material environments where learning takes place.

Presentations

Petteri Laihonen & Tamás Péter Szabó: Introduction, on theory and methods of Schoolscape Studies

Kati Kajander, Riikka Alanen, & Hannele Dufva: Two languages side by side? Language practices inside and outside the Swedish-Finnish bilingual schoolscape

Sanna Pakarinen: Swedish immersion as a bilingual schoolscape

Inker-Anni Linkola: Linguistic landscape reflecting language hierarchy in a Sami school

Teppo Jakonen: Writing (in) the schoolscape: practices for requesting, gaining and displaying access to another student's writing

Timo Savela: Quantitative methods and data annotation in schoolscape research

Elina Tapio: 'Entering a lecture hall' as a focal social action through which a space gets (re)configured (PERUUNTUNUT)

Eliisa Halonen & Liisa Tainio: Classroom as a visual learning environment (PERUUNTUNUT)

Working in the realm of educational anthropology, Kara Brown was the first to propose the term *schoolscape* to cover school-based material environments where text, sound, images and artifacts "constitute, reproduce, and transform language ideologies" (Brown, 2012: 282).

To open the colloquium, the organizers briefly introduce the state of the art in schoolscape studies. The presentation by Eliisa Halonen and Liisa Tainio analyzes learning environments in the Finnish schools on the basis of observations, photography and interviews with teachers and students using the spaces. They also chart participants' visions on ideal learning spaces. In the framework of multimodal conversation analysis, Teppo Jakonen analyses the borderline between 'public' and 'private' aspects of schoolscape through specific writing activities, such as copying. Elina Tapio, exploring the social action of entering a university lecture hall from the perspective of a Finnish Sign Language program, continues the strand of multimodal studies, applying Scollon & Scollon's method of mediated discourse analysis.

Two presentations deal with Finnish-Swedish bilingualism in educational settings from a critical perspective. Kati Kajander, Riikka Alanen and Hannele Dufva present an intriguing case of a

school building where Finnish and Swedish speaking pupils, staff and educational systems meet. Sanna Pakarinen in turn discusses the schoolscape practices of an early total Swedish immersion classroom. Inker-Anni Linkola investigates the resources and challenges of constructing the position of a Sami language in the schoolscape of a Sami medium school.

Finally, Timo Savela scrutinizes the issues of categorization of schoolscape items and proposes a new model of annotation for quantitative analysis.

Reference

Brown, Kara 2012. The linguistic landscape of educational spaces: Language revitalization and schools in southeastern Estonia. In H. F. Marten, D. Gorter & L. van Mensel (eds.), *Minority languages in the linguistic landscape*. New York: Palgrave Macmillan, 281–298.

Kati Kajander, Riikka Alanen & Hannele Dufva
University of Jyväskylä

Two languages side by side? Language practices inside and outside the Swedish-Finnish bilingual schoolscape

Finnish and Swedish are the national languages of Finland. Yet there are few schools in Finland where instruction is given in both languages, apart from immersion or second language classes. In this study, we report findings from a longitudinal case study conducted among students and teachers at Pietarsaari Lukio and Jakobstad Gymnasium in 2013-2015. The Finnish-speaking and Swedish-speaking upper secondary schools were put under one roof in the fall of 2013 when Pietarsaari Lukio moved in with the Swedish-speaking Jakobstad Gymnasium. Our report focuses on the use of Finnish, Swedish and other languages by Finnish and Swedish speaking students both in and outside the school context. The findings indicate that while the two languages were kept separate in school, students' use of all languages, including English, was more diverse and flexible outside the school context. The current situation has features of both parallel monolingualism (Heller 1999) or diglossia, and more flexible translanguaging (García 2008) or heteroglossia.

Swedish immersion as a bilingual schoolscape

Research on linguistic landscapes inside educational spaces has evolved over the past years. Besides research focused on mainstream education programmes there have been studies of other schoolscales, for example within a language revitalization oriented programme in Estonia (Brown 2012) and in a German bilingual programme in Canada (Dressler 2015).

This presentation explores early total Swedish immersion in Finland as a bilingual schoolscale. *Bilingual* refers here to the language of instruction which is mainly either pupils' L1 (Finnish) or L2 (Swedish). Immersion education has been referred to in research on linguistic landscapes but with the emphasis on how immersion pupils observe multilingualism in the surrounding community, not inside the immersion school (Dagenais et al. 2009).

This presentation is based on preliminary results of an ethnographic case study. The data consist of 320 photographs taken in one Grade 5 Swedish immersion classroom during the school year 2014/2015. The aim of the presentation is to illuminate what characterizes the use of languages in the classroom signage and which genres are represented in the spatially framed written texts displayed on the classroom walls.

References

- Brown, K. D. 2012. The linguistic landscape of educational spaces: Language revitalization and schools in Southeastern Estonia. In D. Gorter, H. F. Marten and L. van Mensel (eds.), *Minority languages in the linguistic landscape*. New York: Palgrave MacMillan. 281–298.
- Dagenais, D., Moore, D., Sabatier, C., Lamarre, P. and Armand F. 2009. Linguistic landscape and language awareness. In E. Shohamy and D. Gorter (eds.), *Linguistic landscape. Expanding the scenery*. London: Routledge. 253–269.
- Dressler, R. 2015. Signgeist: promoting bilingualism through the linguistic landscape of school signage. *International Journal of Multilingualism* 12:1, 128–145.

Linguistic landscape reflecting language hierarchy in a Sami school

The concept of linguistic landscape is utilized for describing written language featured in public premises. Research on the linguistic landscape of the school provides new information about the linguistic practices and interlanguage hierarchies in bilingual and minority language education. Schoolscapes can be analyzed as reflections of the relative status of different languages in a school. In my study I analyzed the appearance of the Sámi language, the producers of the Sámi language, and the forms of Sámi language in the linguistic landscape of a Sámi school. The research was conducted in a Sámi upper-secondary school in Sámi core area in Norway. The data collected for this study included photographs of the linguistic landscape (N=201), school observations (N=11 hours), school staff interviews (N=2), student questionnaires (N=18), and student interviews (N=6). The photographs were taken during ten different days between study years 2009 and 2011. According to the research results, monolingual Norwegian texts dominated the linguistic landscape of the school, forming half (52 %) of the texts in the linguistic landscape. Monolingual North Sámi texts formed one-fifth (21 %) of the texts in the linguistic landscape. The proportion of bilingual texts (Norwegian-Sámi) was 19 %. The significance of the Sámi language in the schoolscape is symbolic. In addition to educative tasks, the Sámi language is used for highlighting the Sámi school profile. The position of the Sámi language in the schoolscape illustrates the hierarchy between the Sámi and Norwegian languages, the historical position of the Sámi language in Norway, and the current language policy in the area. This hierarchy was reflected in the student interpretations of the schoolscape. This study shows that more attention should be paid to the literary visibility of the Sámi language in the schoolscape.

Teppo Jakonen
University of Jyväskylä

Writing (in) the schoolscape: practices for requesting, gaining and displaying access to another student's writing

Studies documenting the linguistic landscapes of schools have shown that the construction of a learning space is a highly multimodal phenomenon in which the material environment with its semiotic signs and inscriptions plays an important role. In addition to texts and objects that are 'already there', the material environment of a classroom is also modified and (re)produced through a variety of writing practices, even if such practices do not necessarily aim at producing materials for display. This presentation looks at one context through which the material environment is produced by examining the interactional nature of writing during independent task work, and how through these interactions, students' written texts become treated as part of the material environment.

The data referred to in the paper are video-recorded lessons in a bilingual CLIL classroom. The analysis draws on a multimodal conversation analytic approach, and focuses on interactions where either the embodied act of writing of a student, or their written text, becomes the focus of peer attention. While the focal sequences cover a broad range of peer activities – including copying answers, consulting others, teasing for poor handwriting or negotiating 'correct' answers – in all of them participants manage the borderline between public and private aspects of their material environment, as they negotiate and display access to each other's writing (activity). The paper concludes by reflecting on how a CA/interactional approach to interactions where participants manipulate classroom texts can contribute to schoolscape studies.

Quantitative methods and data annotation in schoolscape research

In my presentation I will discuss quantitative methods and data annotation in schoolscape research. Schoolscape research is a very recent offshoot of linguistic landscape research and therefore it is crucial to consider its theoretical underpinnings and the applied methodologies.

I propose a complex, albeit modular, image based data annotation scheme based on Barni and Bagna's (2009) annotation scheme. The annotation includes a languages category, but also addresses language salience, translation and code-mixing, multimodality and spatial features. Most importantly the assessment of ethnolinguistic vitality (Landry & Bourhis 1997) is replaced by a more nuanced assessment proposed by Ben-Rafael (2009). It addresses power relations in the society, but also other possible reasons to use a language: collective identity, good reasons and presentation of self. It is supplemented by a genre category. Furthermore, the landscape participant category is split to author and audience categories.

The proposed quantitative approach is an attempt to create a systematic data annotation scheme. It cannot address all issues in schoolsapes, but a data driven approach can provide valuable insight to the salient features of schoolsapes, as well as to address the spatial divisions and the salience of different schoolscape participants. It can help in pinpointing where to focus schoolscape research.

References

- Barni, Carla and Bagna, Monica (2009). A mapping technique and the linguistic landscape. In Shohamy and Gorter (eds.): 126-140.
- Ben-Rafael, Eliezer (2009). A sociological approach to the study of linguistic landscapes. In Shohamy and Gorter (eds.): 40-54.
- Landry, Rodrigue and Bourhis, Richard Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: an empirical study. *Journal of Language and Social Psychology* 16: 23-49.
- Shohamy, Elana and Gorter, Durk (2008). *Linguistic landscape: expanding the scenery*. New York-London: Routledge.

ESITYS PERUUNTUNUT

Eliisa Halonen & Liisa Tainio

University of Helsinki

Classroom as a Visual Learning Environment

The aim of this presentation is to study Finnish classrooms as visual learning environments by analysing the design of the classroom in order to understand the meaning of the environment for the students and teachers from the practical, aesthetic, and pedagogic point of view. The design of the learning environments together with artifacts and objects placed in the classroom reflect the order of communication, values and power and reveal the order of hidden curriculum (Moreno Martinez, 2005; Cohen, 2007).

The data was collected by photographing six sixth graders' classrooms in five comprehensive schools in Helsinki area and in Eastern Finland. In addition, teachers and students of these classrooms were interviewed. The visual data was analyzed by content analysis and the interview data by discourse analysis.

Through the analysis of the visual data we will explore the design of the classrooms (e.g. pictures, photos, decorative objects, pedagogical visuals and artefacts). With the help of the interview data our aim is to find out, first, who were responsible for the design of the classroom; second, what are the participants' esthetical and practical views on the visual design of the classrooms; and third, what kind of pedagogical potential and hidden curriculum the visuals offer for the students. In addition, we are interested in the students' ideas about an ideal "a dream come true" classroom environment. This presentation is based on the master's thesis "Luokkahuone visuaalisena oppimisympäristönä" (Piirainen, 2013).

References

- Cohen, R. (2007). *The Flag, the National Symbol and the Map: The establishment of an Israeli identity through visual national objects in the classroom*. University of Bath. http://opus.bath.ac.uk/14951/1/rimona_13.pdf.
- Moreno Martinez, P. L. (2005). History of School Desk Development. Teoksessa Lawn, M & Grosvenor, I. (toim.) *Materialities of Schooling. Design – Technology – Objects – Routines*. Oxford: Symposium Books, 71-95.
- Piirainen E. (2013). *Luokkahuone visuaalisena oppimisympäristönä*. Master's thesis. University of Helsinki.

‘Entering a lecture hall’ as the focal social action through which a space gets (re)configured

This paper focuses on the way students in Finnish Sign Language study programme organise themselves spatially in social interaction in a classroom. The building where most of the teaching of FinSL study programme takes place is one of the oldest Teacher Seminary buildings at Jyväskylä Campus. The rules that govern the interior design of the lecture halls are widely discussed among the FinSL study programme students and staff in relation to discussions of creating a visual learning environment for signed interaction.

Space is seen both as a concrete location and as a social construct; and also as agentive, normative actor with historical trajectories (Blommaert & Huang 2009). However, spaces are also (re)configured, appropriated and modified by human agents (Creswell 2004).

The research question is: What are the mediated actions through which the spaces get (re)configured, appropriated and modified in this particular context? Following the methodological framework of Mediated Discourse Analysis (Scollon & Scollon 2004) the above-mentioned question will be approached by examining the focal social action of ‘entering a lecture hall’. A lecture hall (figure 1), is seen as a nexus of discourses such as discourses of academic education and the normative discourses in relation to the architecture of the university premises.

The data in focus includes documentation of classroom situations through video recordings, photos and participatory observations documented by field notes.

The analysis of the social action follows Norris' method of multimodal interaction analysis (2004). Along the lines of geosemiotics and human geography (Scollon & Scollon 2003), the study seeks to take into account the spatial aspect of interaction and to pay attention to how actions and discourses are influenced by spatial layout. In this case, the architectural specifications of a space pose restrictions for visual-embodied interactions, however, the participants (re)configure the space to some extent.

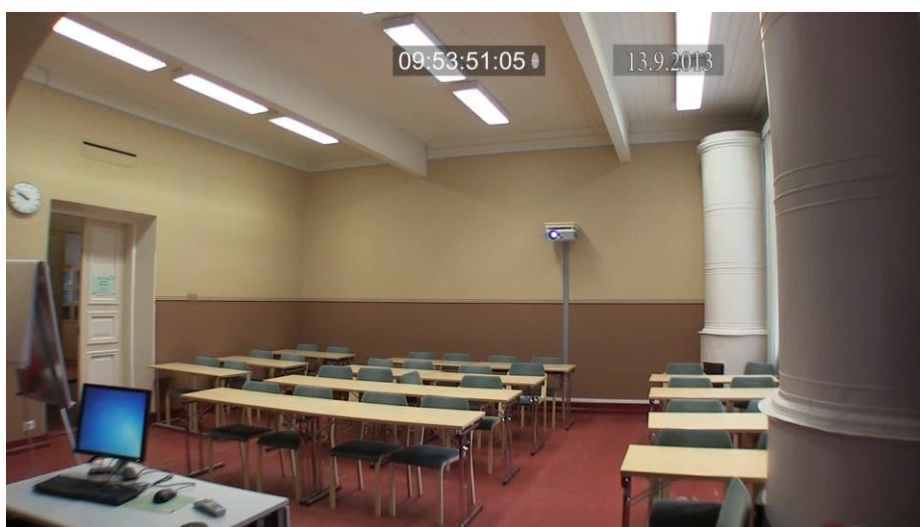

Figure 1. A lecture hall in Fennicum.

References

- Blommaert, J., & Huang, A. (2009). Historical bodies and historical space. *Journal of Applied Linguistics*, 6(3), 267-282.
- Cresswell, T. (2004). *Place: A short introduction*. Malden, MA: Blackwell Publishing Ltd.
- Norris, S. (2004). *Analyzing multimodal interaction: A methodological framework*. London: Taylor & Francis Group.
- Scollon, R., & Scollon, S. W. (2003). *Discourses in place language in the material world*. New York, NY: Routledge.
- Scollon, R., & Scollon, S. W. (2004). *Nexus analysis - discourse and the emerging internet*. New York, NY: Routledge.

Villiiä arkea valjastamassa - näkökulmia toisen kielen oppimiseen luokkahuoneen ulkopuolissa vuorovaikutustilanteissa

Koollekutsijat: Niina Lilja (Tampereen yliopisto) ja Arja Piirainen-Marsh (Jyväskylän yliopisto)

Suomen kielen käyttöä, oppimista ja opettamista toisena kielenä tutkitaan tällä hetkellä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. S2-alaa voikin perustellusti pitää jo lähes fennistiikan valtavirtana. Kansainvälisesti toisen kielen oppimisen ja opettamisen tutkimuksella on pitkät perinteet. Nämä perinteet ovat toisaalta siunaus: ne kertovat yhteiskuntiemme arvostuksesta kieliä, oppimista ja toisten kulttuurien ymmärtämistä kohtaan. Toisaalta perinteet ovat myös kirous: erityisesti opettamisen perinne on pitkään ollut normeja korostava ja kirjoitettuun kieleen fokusoiva. Yhä edelleen monelle suomen kielen oppijalle tulee valitettavan tutuksi tilanne, jossa luokkahuoneessa saaduilla opeilla ei pärjääkään sitä ympäröivässä maailmassa: arjen kielenkäyttötilanteissa käytetty kieli on jotakin ihan muuta kuin luokkahuoneessa opittu. Useat opettajat ovat havahtuneet tähän ja kehittäneet pedagogisia kokeiluja, joiden avulla ympäröivän yhteiskunnan kielenkäyttötilanteet olisivat enemmän ja näkyvämmiin käytössä kielen opetuksessa. S2-alalta kuitenkin puuttuu systemaattinen pedagoginen tutkimus, joka analysoisi kielen oppimisen mahdollisuuksia erilaisissa arjen tilanteissa ja toisi konkreettisia malleja siihen, miten ”villin” arjen kielenkäyttötilanteita voisi käyttää avuksi toisen kielen opettamisessa ja oppimisessa.

Olemassa olevan tutkimuksen perusteella tiedämme, että luokkahuoneen ja arjen oppimistilanteet eroavat toisistaan joidenkin ratkaisevien tekijöiden osalta. Luokkahuoneessa opettaja asettaa tavoitteet ja tarjoaa keinoja niiden saavuttamiseen. Arjen tilanteissa oppiminen sen sijaan tapahtuu oppijan aloitteesta: oppija tekee aloitteita oppimiseen ja pitää yllä oppimiseen liittyvää vuorovaikutusta erilaisin keinoin, esimerkiksi pyytämällä eksplisiittisesti apua sanahakuihinsa (Brouwer 2003, Kurhila 2006), kysymällä merkityksistä tai kielen käytöstä (Lilja 2010) tai varmistamalla, että keskustelukumppani ei vaihda kieltä ja ymmärtää oppijan haluavan harjoitella (Eskildsen ja Theodorsdottir 2015). Luokkahuoneen ja arjen kielenkäyttötilanteet eroavat toisistaan myös tavoitteidensa, kielikäytäntöidensä ja käytettävissä olevien muiden semioottisten resurssien osalta.

Tämän kollokvion tavoitteena on 1) tuoda uutta tietoa siitä, millaisia oppimisen mahdollisuuksia ja hetkiä muualla kuin luokkahuoneessa rakentuu ja miten sekä 2) pohtia, millaisin keinoin luokkahuoneen ulkopuolisia kielenkäyttötilanteita voisi käyttää toisen kielen opetuksessa entistä systemaattisemmin hyväksi. Kollokvion esitelmissä havainnollistetaan toisaalta sitä, miten oppiminen toimintana arjen tilanteissa rakentuu ja millainen merkitys erilaisilla semioottisilla resursseilla (eleillä, esineillä, teksteillä) tässä on, esimerkiksi arjen asiointitilanteissa tai työpaikan vuorovaikutustilanteissa. Toisaalta esitelmissä tuodaan tietoa erilaisista opetuskokeiluista, joista useimmissa on mukana teknologiaa (älypuhelimia, twitter ja spesifisti kielenoppimiseen tarkoitettua teknologiaa), joka auttaa tuomaan ”villin” arjen kielenkäyttötilanteita osaksi luokkahuoneen vuorovaikutusta.

Esitelmät

Niina Lilja ja Arja Piirainen-Marsh: Oppiminen toimintana arjen vuorovaikutustilanteissa

Maiju Strömmer: Suomea työn lomassa: siivoustyön vuorovaikutustilanteet kielenoppimisen mahdollisuuksina

Salla Kurhila ja Lari Kotilainen: Orientoituminen kielenoppimiseen luokkahuoneen ulkopuolisissa tilanteissa - esimerkkinä digitaalinen kielikeittiö

Heidi Vaarala: Kädessä koko maailma - mikrobloggerit kielenoppimisen tukena

Arja Piirainen-Marsh, Niina Lilja ja Margarethe Olbertz -Siitonen: Älypuhelimet oppimistoimintaa jäsentämässä

Diskussantti: Jyrki Kalliokoski

Niina Lilja^(a) & Arja Piirainen-Marsh^(b)

^(a)Tampereen yliopisto

^(b)Jyväskylän yliopisto

Oppiminen toimintana arjen vuorovaikutustilanteissa

Toisen kielen oppimisen tutkimuksessa keskeinen on ajatus siitä, että kielen oppiminen on sosiaalinen prosessi, joka ankkuroituu kielen tilanteiseen käyttöön ja vuorovaikutustoimintaan. Vuorovaikutuskompetenssi rakentuu osallistujien välisenä yhteistyönä ja mukautuu kulloiseenkin kielenkäyttötilanteeseen (ks. Hall, Hellermann & Pekarek Doehler 2011, Mondada 2014). Tutkimustietoa kielen oppimisesta toimintana sekä erilaisista vuorovaikutustilanteissa rakentuvista oppimisen mahdollisuuksista ja tarjoumista (affordansseista) on koko ajan enemmän.

Tässä esityksessämme teemme tässä tutkimuksessa tehdyistä havainnoista yhteenvetoa. Keskitymme erityisesti tutkimuksiin, joissa on tarkasteltu luokkahuoneen ulkopuolisia vuorovaikutustilanteita kielen oppimisen näkökulmasta (esim. Brouwer 2003, Brouwer ja Wagner 2004, Theodorsdottir 2011a ja b, Lilja 2014, Eskildsen ja Theodorsdottir 2015).

Yhteenvetoon pohjautuen analysoimme suomen kielen oppijoiden nauhoittamia asiointitilanteita kielen oppimisen ympäristöinä multimodaalisen keskustelunanalyysin keinoin. Aineistomme on peräisin tutkimusta ja pedagogista kehitystyötä yhdistävästä Finnish in the Wild -hankkeesta. Hankkeessa kehitetään pedagogisia käytänteitä, joiden avulla erilaisia arjen vuorovaikutustilanteita voi käyttää suomi toisena kielenä -opetuksessa hyväksi entistä systemaattisemmin. Näitä käytänteitä olemme testanneet Jyväskylän yliopiston kielikeskuksen Sano vaan -kurssilla, jonka osallistujina on alkuvaiheen suomen kielen oppijoita. Kurssin tukena on useasta yrityksestä (esim. kahviloista, ravintolasta, kampaamosta) koostuva yhteistyöverkosto, ”kylä” kielen harjoittelua varten. Kurssin pedagogiikka nojaa mieli – käytä – mieli -malliin: asiointikäyntejä suunnitellaan ensin luokassa, kielenkäyttötilanteet tallennetaan ja niitä reflektoidaan ja analysoidaan luokkahuoneessa yhdessä tallennettujen videoiden avulla.

Analyysissa keskitymme erityisesti kysymys-vastaus-sekvensseihin ja tarkastelemme, miten asiointitilanne kulttuurisena ja monimodaalisena toimintatyypinä on yhteydessä niiden jäsentymiseen. Analyysimme valottaa myös, miten samojen oppijoiden kysymyskäytännöt vaihtelevat tilanteesta toiseen ja muuttuvat ajan kuluessa. Tulokset tuovat uutta tietoa vuorovaikutuskompetenssin ja erityisesti kysymysten kehittymisestä osana arjen vuorovaikutustilanteita.

Suomea työn lomassa: Siivoustyön vuorovaikutustilanteet kielenoppimisen mahdollisuuksina

Työpaikka on monelle maahanmuuttajalle yksi tärkeimmistä ympäristöistä, jossa voi käyttää ja oppia suomea. Maahanmuuttajien yleisin ammatti Suomessa on siivooja, ja siivoojina työskentelee paljon myös kouluttautuneita maahanmuuttajia ja opiskelijoita, jotka tavoittelevat työllistymistä ammattitaitoaan vastaaviin tehtäviin myöhemmin. Väitöstutkimukseni keskittyy suomen kielen oppimisen mahdollisuuksiin ja työyhteisön tarjoamaan tukeen siivoustyössä. Tässä esitelmässä huomio on erityisesti kielellisessä ja materiaalisessa tuessa, jota työyhteisön jäsenet tarjoavat siivoustyön vuorovaikutustilanteissa.

Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana on van Lierin (2004) ekologinen näkökulma kieleen ja kielenoppimiseen. Näkökulman mukaan kielenoppiminen edellyttää oppijalta aktiivista oppimismahdollisuuksien havainnointia ja hyödyntämistä. Toisaalta fyysinen ja sosiaalinen ympäristö vaikuttavat suuresti siihen, kuinka paljon ja kuinka merkityksellisiä oppimisen mahdollisuuksia kielenoppimiseen tarjoutuu. Muiden tarjoama oikea-aikainen tuki (*scaffolding*; Wood, Bruner & Ross 1976) voi auttaa oppijoita hyödyntämään sellaisiakin resursseja, joita he eivät pysty käyttämään itsenäisesti oppimiseensa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, millaista kielellistä ja materiaalista oikea-aikaista tukea siivoustyön vuorovaikutustilanteissa tarjotaan.

Tutkimuksen etnografinen aineisto sisältää havainnoiteja, haastatteluja ja tallennettuja vuorovaikutustilanteita kahdesta siivouskohteesta. Siivoojien työtilanteita analysoidaan neksusanalyttisesti (Scollon & Scollon 2004) sosiaalisena toimintana, jossa toimijat, diskurssit ja resurssit risteävät ja reaalistuvat. Tulokset osoittavat, että etenkin ohjeistaminen ja työn organisointi työtiimin jäsenten kesken ovat tilanteita, joissa oikea-aikaista tukea tarvitaan ja tarjotaan. Fyysinen tila vaikuttaa suuresti siihen, kuinka hyvin materiaalisia resursseja voidaan hyödyntää tukemisessa. Tutkimus on osa tutkimushanketta *Suomi työkielenä* (Jyväskylän yliopisto), jossa tarkastellaan maahanmuuttajien ammatillisen kielitaidon kehittymistä eri aloilla.

Lähteet

- van Lier, Leo 2004. *Ecology and semiotics of language learning: A sociocultural perspective*. Boston: Kluwer Academic.
- Scollon, Ron & Suzie Wong Scollon 2004. *Nexus analysis: Discourse and the emerging internet*. London: Routledge.
- Wood, David, Jerome Bruner & Gail Ross 1976. The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 17 (2), 89–100.

Orientoituminen kielenoppimiseen luokkahuoneen ulkopuolisissa tilanteissa – esimerkkinä digitaalinen kielikeittiö

Kielenkäyttäjät kohtaavat arjessaan lukuisia tilanteita ja toimintaympäristöjä. Kielenopettamisen kannalta haasteellista on, että kielenkäyttötilanteita ja niiden erilaisia kielenkäyttötarpeita on huomattavasti laajempi kirjo kuin luokkahuoneopetuksessa voidaan ottaa huomioon. Tässä esityksessä tarkastelemme oppimisen mahdollisuuksia ja oppimiseen orientoitumista yhdessä toimintaympäristössä, joka on varsin tavallinen luokkahuoneen ulkopuolella mutta harvinainen oppitunneilla – ruoanlaiton yhteydessä.

Olemme keränneet aineiston, jossa suomen kielen oppijat tekevät ruokaa digitaalinen kielikeittiö -nimisen EU-rahoitteisessa hankkeessa kehitetyn pedagogisen sovelluksen avulla. Aineistomme koostuu noin 30 tunnista videoitua vuorovaikutusta, jossa kaksi suomen kielen opiskelijaa tekee ruokaa tietokoneen antamien suomenkielisten ohjeiden ja palautteiden mukaan. Analyysi osoittaa, miten oppijat suuntautuvat omaehtoisesti kielellisiin kysymyksiin ja kielenoppimiseen osana ruoanlaittoa. Opettajan asettamien tavoitteiden sijaan oppimisen kohteeksi valikoituvat oppijoiden oman toiminnan pohjalta nousevat ongelmat ja kysymykset. Ruoanlaiton konkreettinen päämäärä, ruoan valmistuminen ja onnistuminen, luo oppijoille tarpeita neuvotella eri vaiheista. Koska oppijoilla ei ole perinteisen oppitunnin tapaan läsnäolevaa opettaja-auktoriteettia, jolta voi halutessaan kysyä oikeat vastaukset, oppijat ottavat itse aktiivisen roolin kielellisten kysymysten selvitystyössä; he osoittavat aktiivista toimijuutta hyödyntämällä kaikkia käytössä olevia resursseja ja laajentavat kielellistä repertoariaan toistensa tuella. Oppijat luovat yhdessä pienen toimintayhteisön, jonka tavoitteena ei ole ainoastaan ruokalajin saaminen valmiiksi vaan myös tarvittaviin vaiheisiin liittyvän kielellisen materiaalin haltuunotto.

Valotamme esityksessä sanastoon liittyvää oppimisprosessia tilanteessa, joka ei ole osa muodollista luokkahuoneopetusta. Esimerkkikatkelmat osoittavat, millaisia oppimisen mahdollisuuksia ja hetkiä digitaalisen kielikeittiön kontekstissa rakentuu, ja miten oppijat rakentavat toisaalta omaa aktiivista toimijuuttaan, toisaalta toimivat toistensa tukena oppimisprosessissa. Tavoitteemme on myös katsoa kielikeittiöprojektista eteenpäin: miten kokkaustilanteen oppeja voi käyttää hyväksi luokkahuoneen ulkopuolisen kielenopetuksen systemaattisemmassa hyödyntämisessä.

Kädessä koko maailma - mikrobloggaus kielenoppimisen tukena

Kielenoppijat liikkuvat edestakaisin eri kielten välillä ja erilaisten sosiaalisen median työkalujen välillä, Twitteristä Googleen ja Googlesta YouTubeen, YouTubesta Instagramiin ja sieltä erilaisille nettisivuille. On tärkeää saada oppijat tietoisiksi informaaleista oppimisprosesseistaan, joita he kohtaavat näin tehdessään. Myös opettajat pohtivat erilaisia tapoja hyödyntää luokan ulkopuolisia tekstikäytänteitä oppimiseen. Tviittaaminen vieraalla kielellä voi olla osa kielen oppimista.

Tässä esitelmässä tarkastelen suomi toisena kielenä -tekstikurssilla postattuja tviittejä siitä näkökulmasta, miten ja millä tasoilla oppijat haluavat kiinnittyä sosiaalisen median tuottamaan kieliyhteisöön kielenoppimistilanteessa. Teoreettisesti työ kiinnittyy sosiokulttuuriseen kielentutkimukseen. Aluksi luon katsauksen ajankohtaiseen tutkimukseen tviittauksen roolista kielenoppimisen osana, sen jälkeen pohdin sitä, miten oppijat pyytävät ja saavat toisiltaan tukea kieleen ja teknologiaan liittyvissä haasteissa. Yhtäältä tviittaaminen mahdollistaa luokan ulkopuolisen maailman tulon keskeiseksi osaksi kielen oppimista, toisaalta osa oppijoista ei eri syistä haluakaan/osaakaan tulla osaksi tuota yhteisöä. Voidaankin perustellusti kysyä, syntyykö teknologiaa käyttämällä tai käyttämättä jättämällä eriarvoisuutta oppijoiden välille.

Käytän aineistona kahdella tekstikurssilla kertyneitä tviittejä ($n_1 = n.600$ ja $n_2 = n. 300$) sekä kurssien lopuksi tehtyjä palautekeskusteluja, joihin opiskelijat osallistuivat ryhminä. Lisäksi tässä esitelmässä analyysin apuna käytetään videoituja katkelmia kontaktitunneilta.

Kursseilla postattiin kieleen ja teknologiaan liittyviä tviittejä miltei yhtä paljon. Jos opiskelija tviittaa, hän on yleensä aktiivinen sekä kieli- että teknologiatviittaajana. Entä jos hän ei tviittaa tai tviittaa hyvin vähän, tai hänen tekstilajien tuntemuksensa ei riitä sosiaalisen median vaatimaan tiiviiseen tekstintuottamiseen? Tai hän ei yksinkertaisesti ymmärrä sosiaalisen median vaatimien tekstilajien roolia kielenoppimisessaan?

Parhaimmillaan tviittaaminen kielen opetuksen osana tarjoaa mahdollisuuden käyttää kieltä aidossa ympäristössä. Se voisi olla yksi keino päästä osalliseksi kielen funktionaalisesta käytöstä jo oppimisen alkuvaiheessa, jos oppija haluaa/osaa sitä hyödyntää.

Lähteet

- Hattem, D. 2014. Microblogging activities: Language play and tool transformation. *Language Learning & Technology*, 18(2), 151–174. <http://llt.msu.edu/issues/june2014/hattem.pdf>.
- Lankshear, C., & Knobel, M. (2011). *New literacies: Everyday practices and social learning*. Open University Press.

Arja Piirainen-Marsh^(a), Niina Lilja^(b) & Margarethe Olbertz-Siitonen^(a)

^(a)Jyväskylän yliopisto

^(b)Tampereen yliopisto

Älypuhelimet oppimistoimintaa jäsentämässä

Tässä esityksessä tarkastelemme älypuhelinien käyttöä luokkahuoneen pienryhmäkeskusteluissa. Analyysi keskittyy siihen, miten älypuhelinien käyttö jäsentää oppimistoimintaa: miten puhelinten avulla paikallistetaan oppimisen kohteita ja miten puhelimia käytetään opeteltaessa uusia kielen aineksia.

Aineistomme on peräisin tutkimusta ja pedagogista kehitystyötä yhdistävästä Finnish in the Wild -hankkeesta, jossa kehitetään pedagogisia käytänteitä tukemaan arjen vuorovaikutustilanteiden hyödyntämistä suomi toisena kielenä -opetuksessa. Näitä käytänteitä olemme testanneet suomi toisena kielenä -kursseilla, joiden pedagogiikka nojaa mieli – käytä – mieli -malliin. Kursseilla on toteutettu harjoituksia, joissa opiskelijat ovat osallistuneet erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin luokan ulkopuolella. Luokassa he ovat ensin suunnitelleet näitä tilanteita (mieli), tilanteisiin osallistuessaan nauhoittaneet ne (käytä) ja luokkahuoneessa sitten analysoineet ja reflektoineet tilanteita yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa (mieli). Tässä esityksessä keskitymme jälkimmäiseen mieli-vaiheeseen eli tilanteisiin, joissa opiskelijat kertovat asiointitilanteistaan luokkahuoneessa ja katsovat älypuhelimensa avulla nauhoituksia niistä.

Tarkemman analyysin kohteena ovat puhelimen avulla tapahtuvat hakusekvenssit. Näillä tarkoitamme suuremman toimintajakson aikana tapahtuvia sekvenssejä, joissa oppijat oma-aloitteisesti etsivät videolta ongelmallisen ilmiön (esim. kielellisen ilmauksen) ja nostavat sen oppimisen kohteeksi vuorovaikutuksessa. Analyysimenetelmämme on multimodaalinen keskustelunanalyysi. Tulokset tuovat uutta tietoa siitä, millainen merkitys älypuhelimilla materiaalisina esineinä on oppimistoimintaa jäsentämässä, ja osoittavat, että erityisesti puhelimesta oleva videonauhoite on oppimistoiminnan kannalta keskeinen: se auttaa jäsentämään oppimista oppijälähtöisesti, muistamaan ja toistamaan oppimisen kohteita sekä kertomaan menneistä tapahtumista.

Puhe ja puheentutkimus

***Koollekutsijat:** Pekka Lintunen (Turun yliopisto), Tommi Nieminen (Itä- Suomen yliopisto) & Riikka Ullakonoja (Jyväskylän yliopisto)*

Suullinen kielitaito on nykypäivän kielenkäyttäjälle keskeistä. Kyse voi olla sekä ensimmäisestä kielestä että vieraasta kielestä. Sujuva, tarkka ja luonteva suullinen kommunikaatio on monien kommunikaatiotapahtumien edellytys. Suomessa on pitkä perinne puhutun kielen tutkimuksessa. Tutkimusta on tehty suomen kielen, vieraiden kielten ja monien muiden oppiaineiden kuten fonetiikan, logopedian ja puheviestinnän piirissä. Yhteistä tutkimuksille on ollut niiden yleensä melko soveltava ote. Toistaiseksi puhutun kielen tutkijoilla ei kuitenkaan ole ollut yhteistä foorumia, jolla tuoda esiin eri näkemyksiä puhuttuun kieleen.

”Puhe ja puheentutkimus” on yksi AFinLAN uusista teemaverkostoista, jonka tavoitteena on koota yhteen puheesta, suullisesta kielitaidosta (puheen tuottamisesta ja ymmärtämisestä), prosodiasta, fonetiikasta, ääntämisestä tai muista puhutun kielen osa-alueista kiinnostuneet soveltavan kielitieteen tutkijat. Tämänvuotisen syysseminariumin kollokviossamme, joka on teemaverkoston ensimmäinen, on tarkoitus koota verkostoon osallistuvia yhteen ja kartoittaa, millaista puheeseen liittyvää tutkimusta Suomessa harjoitetaan ja miten se kytkeytyy soveltavan kielitieteen perinteisiin suuriin kysymyksiin kuten toisen tai vieraan kielen ääntämisen oppimiseen. Mukana on myös yleisesittelyjä eri yliopistojen fonetiikan suullisen kielitiedon tutkimuksista, joiden kytkös näihin keskeisiin teemoihin on toistaiseksi ollut höllempi mutta joihin vastaisuudessa voi olettaa tutkimuksen yhä enemmän suuntautuvan. Tavoitteena on ennen kaikkea tuoda yhteen saman aihepiirien parissa työskenteleviä tutkijoita ja kartoittaa yhteistyöintressejä ja yhteistyön mahdollisuuksia.

Esitelmät

Saara Laakso: Stimulated recall -menetelmä puheen ymmärtämisen ongelmakohtien avaajana - ensimmäisten pilotointikokemusten tarkastelua

Anne Leinonen: Vieraan aksentin arviointi ja foneettinen normi

Mari Wiklund: Tapaustutkimus: Itsekorjaukset ja koodinvaihdot Kanadassa asuvan ulkosuomalaisen puheessa

Tommi Nieminen: Mitä suomen intonaatiosta tiedetään ja mitä ehkä tulisi tietää?

Riikka Ullakonoja & Elina Tergujeff: Miten Jyväskylän yliopistossa fokusoidaan suullisen kielitaidon ja ääntämisen tutkimukseen?

Maija S. Peltola, Henna Tamminen & Kimmo Peltola: Learning, Age and Bilingualism -laboratorio (LAB-lab) - monitieteistä äänneiden oppimisen tutkimusta

Stimulated recall -menetelmä puheen ymmärtämisen ongelmakohtien avaajana – ensimmäisten pilotointikokemusten tarkastelua

Stimulated recall (SR) -menetelmässä tutkimukseen osallistujaa haastatellaan toiminnan jälkeen niin, että haastattelussa käytetään virikkeenä tilanteesta tallennettua video- tai ääninauhaa. Näin pyritään siihen, että haastateltava pystyisi muistamaan tilanteen mahdollisimman tarkasti ja kertomaan, mitä hän siinä tilanteessa ajatteli. (Patrikainen & Toom 2004.) SR-menetelmää ovat käyttäneet koulutuksen ja lääketieteen tutkijoiden ohella toisen kielen tutkijat (Hodgson 2008). Kielenoppimiskontekstissa tällä menetelmällä voidaan saada tietoa esimerkiksi oppijoiden viestintätilanteissa käyttämistä strategioista (ks. Huang 2014).

Väitöskirjatutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisia ymmärtämisongelmia aikuisilla suomenoppijoilla on, kun he keskustelevat syntyperäisten suomalaisten kanssa ja miksi nämä viestintätilanteet ovat oppijoiden käsitysten mukaan ongelmallisia. Toisena tavoitteena on selvittää kuuntelutilanteita havainnoimalla ja tutkimustietoa hyödyntämällä, mistä oppijoiden ymmärtämisongelmat voivat johtua. Tutkimusasetelman rakentamista olen pohjustanut kyselyllä (N = 202) ja viidellä yksilöhaastattelulla. Varsinaisen aineistoni kerään SR-menetelmää käyttäen.

Esitelmässäni selvitän pilotointikokemusten pohjalta SR-menetelmän toimivuutta ymmärtämisongelmia käsittelevän aineiston keruussa. Pilotointiin osallistuu kuusi aikuista suomenoppijaa, joista jokainen suorittaa neljä kuuntelutehtävää. Kuuntelutilanteet nauhoitetaan, ja niistä keskustellaan videonauhan tuella mahdollisimman pian suorituksen jälkeen. Oppijoiden koulutus- ja kielitaustat ovat erilaisia: Neljällä oppijalla on hyvin vähäinen koulutustausta tai ei koulutusta lainkaan, ja kahdella on joko ammatillinen tai korkeakoulututkinto. Kolmen oppijan ensikieli on arabia ja kolmen somali. Esitelmän lopuksi pohdin, mitä on hyvä ottaa huomioon tai muuttaa tutkimusasetelmassa, kun kerään pääaineistoni helmi-maaliskuussa 2016.

Lähteet

- Hodgson, V. 2008. Stimulated recall. Teoksessa *The SAGE Dictionary of Qualitative Management Research*. Lontoo: Sage Publications, 212–213.
- Huang, L.-S. 2014. Video-Stimulated Verbal Recall: A Method for Researching Cognitive Processes and Strategic Behaviors. Sage Research Method Cases. Lontoo: Sage Publications.
- Patrikainen, S. & A. Toom 2004. Stimulated recall – opettajan interaktiivisen ajattelun ja toiminnan tutkimisen menetelmä. Teoksessa P. Kansanen ja K. Uusikylä (toim.) *Opetuksen tutkimuksen monet menetelmät*. Jyväskylä: PS-kustannus, 239–260.

Vieraan aksentti arviointi ja foneettinen normi

Vieras aksentti (engl. *foreign accent*) on vakiintunut käsite (esim. Flege 1988; Crystal 1989; Jilka 2000; Moyer 2013), jolla tarkoitetaan syntyperäisen kielen puhujan havaitsemaa ulkomaalaista korostusta puheessa. Vieras aksentti on monimutkainen ilmiö, eikä sitä voida kuvata kovin täsmällisesti. Aksentti on ensinnäkin puheessa esiintyvä poikkeavuus, toisaalta se on kuulijan havainto siitä, miten puhe ja ääntäminen poikkeavat normipuheesta. *Foneettinen normi* viittaa siihen, miten hyväksyttävänä tai ”oikeana” maahanmuuttajan puhetta pidetään (Flege 1992).

Olen tutkinut, miten suomalaiset nuoret arvioivat maahanmuuttajien puheen vierasta aksenttia ja puhujaa. Tarkastelen esitelmässäni sitä, miten yhdenmukaisesti suomalaiset ammattikoululaiset Helsingissä (n=91) ja Kainuussa (n=62) arvioivat viiden eri maahanmuuttajan puheen vierasta aksenttia spontaanissa puheessa ja neljässä lukufraasissa. Pääpaino on spontaanin puheen arvioinnissa. Tutkimuksessani olen tarkastellut myös puhujan arviointia, mutta tässä esitelmässäni käsittelen pääasiassa aksentti arviointia.

Tutkimuksessa kuulijat eli arvioijat olivat 16–24-vuotiaita (md 17) ammatillisen oppilaitoksen tekniikan alan opiskelijoita. Kuulijat arvioivat puhetta näytteistä, joiden kesto oli n. 40 s ja joissa puhujat kertoivat kesäisestä kuvasta omin sanoin tarinaa. He arvioivat aksentti voimakkuutta viisiportaisella Likert-asteikolla. Kuulijoilla oli erilaisia kokemuksia vuorovaikutuksesta maahanmuuttajien kanssa; helsinkiläiset tapasivat heitä useammin ja useammassa konteksteissa kuin kainuulaiset. Puhujien äidinkielet olivat arabia, swahili, venäjä, vietnam ja englanti.

Kuulijat arvioivat arabiaa puhuvan aksentti vähiten voimakkaaksi ja swahilia puhuvan voimakkaimmaksi. Arvioijien välillä oli erittäin vahva yhdenmukaisuus.

Esitelmässäni tarkastelen foneettisen normin käsitettä juuri arviointien yhdenmukaisuuden näkökulmasta eri paikkakuntia edustavien nuorten välillä. Voidaanko puhua foneettisesta normista? Onko joku muu arviointien yhdenmukaisuutta selittävä tekijä?

Tapaustutkimus: Itsekorjaukset ja koodinvaihdot Kanadassa asuvan ulkosuomalaisen puheessa

Esitelmä kohdistuu itsekorjauksiin ja koodinvaihtoihin pitkään Kanadassa asuneen ulkosuomalaisen puheessa. Aineistona on 31:05 minuuttia pitkä puhelinkeskustelu, jossa 1950-luvun lopusta lähtien Kanadassa asunut 86-vuotias ulkosuomalainen nainen keskustelee Suomessa asuvan 67-vuotiaan siskonpoikansa kanssa. Tutkimuksessa käytetään keskustelunanalyysin menetelmiä.

Tutkimuksen keskiössä ovat lausumat, joissa itsekorjaukseen liittyy koodinvaihtoa. Päämääränä on yhtäältä selvittää, mitä tarkoitusta itsekorjaukset palvelevat koodinvaihtoa sisältävissä yhteyksissä. Toisaalta tutkimuksessa tarkastellaan sitä, onnistuvatko itsekorjaukset, eli pysyykö sanottu ymmärrettävänä itsekorjauksesta ja koodinvaihdosta huolimatta. Lisäksi tutkimus kohdistuu itsekorjauksiin liittyviin prosodisiin piirteisiin.

'Koodinvaihdolla' tarkoitetaan kielen tai kielimuodon vaihtumista toiseksi samassa puhetilanteessa tai tekstissä (Tieteen termipankki 2015). Tässä aineistossa kyse on suomen kielen hetkellisestä vaihtumisesta englannin kieleksi. Useimmiten kyse on tilanteesta, jossa ulkosuomalainen puhuja ei löydä tarvitsemaansa suomenkielistä sanaa ja korvaa sen englanninkielisellä sanalla. Tällöin kyse on siis eräänlaisesta kompensatorisesta kommunikatiivisesta strategiasta (vrt. Faerch ja Kasper 1983; Ellis 1985; Poulisse 1993). Toisaalta koodinvaihto vaikuttaisi useissa tapauksissa toimivan myös sanotun kontekstualisointivihjeenä (Gumperz 1982; Kalliokoski 1995). Keskustelun kokonaisuuden kannalta se tuntuu liittyvän myös ulkosuomalaisen puhujan haluun tuoda esille kahta eri identiteettiä: suomen puhujan ja englannin puhujan identiteettiä (Myers-Scotton 1988; Kalliokoski 1995).

'Itsekorjaus' puolestaan on nimitys puhutun kielen ilmiölle, jossa puhuja korjaa tai tarkentaa juuri sanomaansa (ISK 2004). Puhuja voi vaihtaa aloittamansa sanan tai ilmauksen johonkin toiseen ('korvaava itsekorjaus') tai aloittaa keskeyttämänsä ilmauksen uudelleen siten, että mukaan tulee jotain edeltänyttä täydentävää ainesta ('lisäävä itsekorjaus') (ISK 2004). Itsekorjaus voi esiintyä keskellä mitä hyvänsä rakennetta tai sanaa. Sen alkua osoittaa jokin prosodinen merkki kuten sanan katkos, tauko tai äänteen venytys. Alkua voi myös osoittaa partikkeli, esim. *tai, siis, eiku* (ISK 2004).

Tutkitussa aineistossa koodinvaihtoa sisältäviä itsekorjauksia vaikuttaisi esiintyvän tyypillisesti sananhakutilanteissa. Useimmiten itsekorjaus onnistuu. Toisin sanottuna puhuja löytää etsimänsä suomenkielisen sanan tai käyttää koodinvaihtoa ongelmanratkaisukeinona. Puhekumppani ei yleensä tee korjausaloitetta, eli sanotun ymmärrettävyys säilyy.

Itsekorjauksiin liittyy tutkitussa aineistossa usein prosodisia muutoksia, kuten kohonnut intensiteettitaso ja sävelkorkeuden nousu korjaavan sanan alussa. Sanan katkos on tavallinen korjauksen alkua osoittava merkki. Korjaavaa sanaa edeltää usein tauko, epäröintiänteitä ja/tai toistoa.

Mitä suomen intonaatiosta tiedetään ja mitä ehkä tulisi tietää?

Suomen intonaatiota kuvattiin pitkään yksinkertaisesti: neutraalien (ei-empaattisten) puhunnosten sävelkulku on laskeva siten, että (lause-)painollisten eli aksentoitujen tavujen kohdalla perussävel ja intensiteetti hetkellisesti nousevat (esim. Iivonen 1998: 316–317). Suomen voi siten luokitella pikemmin aksentti- kuin sävelkieleksi, koska intonaatiolla ei ole kielessä itsenäistä lingvististä tehtävää. Tällä tarkoitettiin ennen kaikkea, ettei väite- ja kysymyslauseiden välillä ollut monista muista Euroopan kielistä tuttua vakaata sävelkulkuhahmojen eroa. Sävelkulun yleistä laskevuutta saatettiin edelleen luonnehtia jo fysiologisista syistä eli puhunnoksen aikaisen ilmanpaineen laskusta aiheutuvaksi luonnolliseksi deklinaatioksi, mikä entisestäänkin vähensi intonaation merkitystä suomen kielessä ja sitä kautta sen kuvauksessa, mistä taas hienoisten väärinkäsitysten kautta seurasi edelleen yleisesti tavattava käsitys, ettei suomessa ”olisi lainkaan” intonaatiota. Viime vuosina tieto suomen prosodiasta ja sen tärkeydestä normaalille puheviestinnälle on nopeasti lisääntynyt. Intonaation kuvauksen peruskäsitykset eivät kuitenkaan sikäli ole muuttuneet, että edelleen (a) neutraali sävelkulku suomessa katsotaan voittopuolisesti laskevaksi ja (b) ainoa suoraan lingvistisesti merkitseväksi katsottava sävelkulkuhahmojen ero on jo vanhastaan kuvattu piste- ja pilkkuintonaatioiden eli päättyvän tai jatkuvan sävelkulun ero. Tässä suhteessa mikään ei ole oleellisesti muuttunut.

Näyttää kuitenkin yhä selvemältä, että *lingvistisesti merkitsevän* kielenilmiön käsite kääntyy etenkin prosodiasta puhuttaessa liian suoraan ’myös kirjoitetun kielen merkitsemäksi’. Intonaatiolla on suomessa(kin) monia tehtäviä, mutta niiden erottelu on vaikeaa ajatuskehyksessä, jossa lingvistisen kuvauksen kohteiksi tulevat ilmiöt tarkoittavat vain kirjaimin tai välimerkein osoitettavia asioita ja kaikki muu jää emotioiden, tyylin, sosiaalisten tai yksilöllisten tyylien jne. alle. Esitelmässäni esitänkin tutkimukselle uuden haasteen: jos jätetään huomiotta perinteisen kuvauksen rajat, mitä asioita suomen intonaatiosta oikeasti jo tiedetään ja mitä kaikkea olisi tulevaisuudessa esim. S2-opetuksen tarpeita ajatellen hyvä tietää?

Lähteet

Iivonen, Antti 1998: Intonation in Finnish. – Daniel Hirst & Albert Di Cristo (toim.): *Intonation systems: A survey of twenty languages*. Cambridge University Press, Cambridge 1998. 311–327.

Miten Jyväskylän yliopistossa fokusoidaan suullisen kielitaidon ja ääntämisen tutkimukseen?

Suullisen kielitaidon ja ääntämisen tutkimus ovat nousevia ja yhteiskunnallisesti ajankohtaisia tutkimusaloja. Yhä useammat kielenoppimisen tutkijat ovat kiinnostuneet puheen ilmiöistä ja yhdistävät foneettisia menetelmiä perinteisempään SLA-tutkimukseen. Suullisen kielitaidon käytännön merkitys vieraalla kielellä viestittäessä on kiistaton, ja sitä painotetaan myös kouluopetuksessa. Myös pitkään keskusteluttanut suullisen kielitaidon koe on tulossa osaksi ylioppilaskoetta, joten tutkimustietoa tarvitaan sekä testien ja arviointikriteerien laatimisen että suullisen kielitaidon opetuksen kehittämisen tueksi.

Jyväskylän yliopistossa on virinnyt paljon kiinnostusta suullisen kielitaidon ja ääntämisen tutkimukseen. Esitelmämme tarkoituksena on ensin esitellä laajemmin tätä tutkimusta Jyväskylän yliopiston Kielikampuksella ja sitten pureutua tarkemmin uuteen *Fokus på uttalsinläringen med svenska som mål- och källspråk* -tutkimushankkeeseen (FOKUS), jossa toimimme tutkijoina. FOKUS on seitsemän tutkijan (kasvava) ryhmä, joka keskittyy seuraaviin tutkimusteemoihin: 1) toisen/vieraan kielen ääntämisen oppimisen taustatekijät, esim. äidinkieli; 2) vieras aksentti ja sen havaitseminen; ja 3) ääntämisen oppiminen ja opetus. Hanke keskittyy (suomen)ruotsiin lähtö- ja kohdekielenä. Muina tutkittavina kielinä ovat suomi, englanti ja venäjä. Hankkeessa tutkittavat neljä kieltä ovat vahvasti läsnä suomalaisessa yhteiskunnassa, ovat eri kieliperheistä ja muodostavat mielenkiintoisen sosiolingvistisen asetelman. Hankkeessa tehdään myös perustutkimusta etenkin suomenruotsin ääntämiseen liittyen. Tutkimus tuo ennen kaikkea uutta tietoa prosodiasta käytännön kielenoppimisen ja -opetuksen kehittämiseen.

Dosentti Mikko Kurosen johtamaa ja Jyväskylän yliopiston Kielten laitoksella toteutettavaa FOKUS-hanketta (2015–2017) rahoittaa Svenska litteratursällskapet i Finland.

Learning, Age and Bilingualism -laboratorio (LAB-lab) - monitieteistä äänteiden oppimisen tutkimusta

Turun yliopistoon perustettiin vuonna 2011 Sanakon sponsoroimana uusi vieraan kielen äänteiden oppimistutkimukseen keskittyvä Learning, Age and Bilingualism -laboratorio (LAB-lab). Laboratoriossa työskentelee tällä hetkellä yhdeksän tutkijaa, jotka kaikki tarkastelevat ihmisen kykyä oppia tuottamaan ja havaitsemaan äidinkielen järjestelmästä poikkeavia foneettisia elementtejä. Tällä hetkellä keskiössä ovat eri-ikäiset ja eri äidinkielliset oppijat. Materiaalia kerätään LAB-labin lisäksi kansainvälisissä etälaboratorioissa, mutta perustana ovat ryhmän aiemmat oppimistutkimukset, joissa on kartoitettu niin neuraalisessa prosessoinnissa kuin puheen tuotossakin tapahtuvia oppimismuutoksia.

Aiemmat neuraalista prosessointia ja aivojen plastisiteettia tarkastelevat tutkimuksemme ovat osoittaneet, että luokkahuoneopetus ei välttämättä johda uusien muistijälkien syntymiseen, mutta toisaalta kielikylvyssä esitietoisesti reagoivia representaatioita näyttää syntyvän. Tämä viittaisi siihen, että ikä ja oppimistapa vaikuttavat oleellisesti neuraalisen prosessoinnin muutoksiin. Lisäksi olemme näyttäneet, että erilaiset kielelliset taustat, ts. syntyperäinen ja opittu kaksikielisyys, johtavat aivojen kannalta erilaisiin järjestelmiin siten, että syntyperäisillä kaksikielisillä äännejärjestelmät ovat toiminnallisesti toisiinsa nivoutuneita, mutta luokkahuoneoppijoilla järjestelmät pysyvät erillisinä.

Viimeaikaiset vieraan kielen äänteiden tuottokokeemme viittaavat siihen yllättävään löydökseen, että ikääntyneet oppijat muovaavat artikulaatiotaan harjoittelutilanteessa jopa lapsia nopeammin. Tämän arvelemme liittyvän kielellisen metatiedon ja aiempien kielellisten kokemusten keskeiseen asemaan puheen tuoton muovaamisessa. Toisena teoreettisesti kiintoisana löydöksenä on tulos, jonka mukaan pelkkä uusien äänteiden kuunteleminen saattaa johtaa artikulaatiomuutoksiin. Tämä viittaisi siihen, että puheen tuotto- ja havaitsemismekanismit ovat voimakkaasti toisiinsa sidoksissa. Lisäksi olemme juuri raportoineet tuloksen, jonka mukaan harhaanjohtavan ortografian näkeminen estää produktion muovautumisen uuden kielen akustiikan mukaiseksi, ja itse asiassa oppijat näyttävät preferoivan visuaalisen kanavan niin voimakkaasti, että he lukevat näkemänsä sen sijaan, että kuulisivat kuulemansa. Tämä paljastaa selkeästi visuaalisen aistikanavan merkittävän roolin vieraan kielen oppimisessa.

Esityksessä kerromme myös LAB-labin kansainvälisistä etälaboratoriahankkeista ja siitä, kuinka niiden avulla on tarkoitus valottaa ikäikaista tutkimusongelmaa äidinkielen äännejärjestelmän vaikutuksista vieraan kielen äänteiden oppimiseen.

Second Language Resources at Work: Transnational Migration in Finland

Convenors: Aija Virtanen & Maiju Strömmer, University of Jyväskylä

Globalizing labor markets and transnational flows of migration bring with them the question of professional language needs for different occupations and professions (Duchêne et al. 2013). Due to lack of labor in health care and cleaning sectors, particularly these fields have attracted labor migration in Finland. This colloquium brings together on-going empirical studies on working age migrants. The presentations will explore how second language users utilize varying linguistic resources in order to perform as competent professionals in a second language. Furthermore, the experiences of migrants still trying to get access to their own field of expertise will be discussed.

More specifically, the participants in the studies range from low-income cleaners to vocational students and international nursing students as well as nurses and medical doctors. The colloquium draws together different research fields and methodological approaches: language assessment, narrative analysis, conversation analysis and ethnography. Thus both micro- and macro-level observations on labor migration and language needs are covered.

Findings from the studies presented will show that work life sets varying language requirements for migrant workers. The professional skills of those still trying to find their place in the labor market are often questioned. This colloquium provides a platform for discussing the work-related language needs and resources from different perspectives.

Presentations

Jenny Paananen: Physicians' reformulated questions in multicultural primary care consultations

Aija Virtanen: Agency and second language at work: Professional language skills of an international nursing student

Maiju Strömmer: Highly educated migrants as cleaners: Working in a tight niche

Jonna Kulju: Language resources as an individual and socially negotiated phenomenon

Marja Seilonen & Minna Suni: Internationally educated nurses and health care Finnish

Discussant: Alexandre Duchêne, University of Fribourg

Reference

Duchêne, Alexandre, Melissa Moyer & Celia Roberts (eds.). 2013. *Language, migration and social inequalities: A critical sociolinguistic perspective on institutions and work*. New York: Multilingual Matters.

Physicians' reformulated questions in multicultural primary care consultations

Asking questions is a linguistic resource for gathering information, displaying understanding, and seeking confirmation, among other things. For a primary care physician, questioning is a vital part of the job (e.g. Heritage 2010). This conversation analytic paper discusses physicians' questions in multicultural consultations. Specifically, the focus is on questions that are not followed by a suitable or expected answer and are therefore asked again. The aim is to examine how the questions are reformulated and what the changes reveal about the physicians' orientation to the conversation. The data consist of 53 consultations in which either the physician or the patient speaks Finnish as a second language.

Question reformulation occurs when 1) the patient's answer is considered unsuitable in relation to the question (so called third position repair, see e.g. Kitzinger 2013), 2) there is a long pause after the question, or 3) the patient responds with a repair initiator. In the two latter categories, the physician advances straight to the reformulated question. In the third position, however, the physician starts with *yeah but* (*joo mutta*). I propose that *yeah but* is a way to avoid overruling the patient's answer while redirecting the conversation.

In their reformulations, physicians modify the vocabulary, structure, and prosody of the questions. They also illustrate their questions with gestures and explanations. The changes indicate that the physicians aim to simplify their questions, which can be interpreted as a strong orientation to the linguistic asymmetry. Indeed, physicians seem to reformulate their questions even when repeating the question could be enough.

References

- Heritage, John 2010. Questioning in medicine. In Alice Freed & Susan Ehrlich (eds.), *"Why do you ask?" The function of questions in institutional discourse* s. 42–68. New York: Oxford University Press.
- Kitzinger, Celia 2013. Repair. In Jack Sidnell & Tanya Stivers (eds.), *Handbook of conversation analysis* s. 229–256. Chichester: Wiley-Blackwell.

Agency and second language at work: Professional language skills of an international nursing student

Cultural and linguistic diversity is increasing in the working life in Finland as international recruitment and the number of international students in health care sector are growing. This paper focuses on an international nursing student studying in an English-mediated degree program. Despite the obvious labor shortage in health services in Finland, international students struggle with becoming acknowledged as potential workforce.

In this presentation, the international student's professional language skills and agency are under scrutiny. Drawing on an ecological perspective (van Lier 2004), a longitudinal case study has been carried out as a part of the project *Finnish as a work language* (University of Jyväskylä) to examine what helps or hinders development of professional language skills and agency in the hospital environment. Semi-structured interviews with the student and several hospital staff members are analyzed by applying dialogical narrative analysis (Vitanova 2010) to explore the multivoicedness of narratives: the narratives examined are not only the voices of the interlocutors, but the voices of others.

The results suggest that there is a conflict between work-life demands and education in terms of established English-mediated degree programs. Finnish language requirements for the nursing profession are high but learning the language needed is viewed as an individual struggle. The continuing power play is manifested as inequalities between international and local nursing students: international students are given less responsibilities, and therefore, their access to learning opportunities is limited.

References

- van Lier, Leo. 2004. *The ecology and semiotics of language learning: A sociocultural perspective*. New York: Springer.
- Vitanova, Gergana. 2010. *Authoring the dialogical self: Gender, agency and language practices*. Amsterdam: John Benjamins.

Highly educated migrants as cleaners: Working in a tight niche

Cleaning is one of the ‘3D-jobs’, which refers to dirty, dangerous and demeaning work done by migrant workers. These low-paid entry-level jobs are often the only options open to newly arrived migrants, whatever their educational background and earlier work experience (Roberts 2010). In Finland, cleaning is the most common job for immigrants, and many of them are skilled professionals whose expertise is not utilized nor even acknowledged. This paper examines how highly educated migrants working in the cleaning sector position themselves in relation to language requirements in the Finnish labor market.

The data collected within the project *Finnish as a work language* include ethnographic case studies and interviews. This study analyses semi-structured interviews with cleaners and managers of cleaning companies, focusing on the experiences of two highly educated migrants working in the cleaning industry. Nexus analysis (Scollon & Scollon 2004) is applied to examine how discourses on language and professional skills intersect.

The findings suggest that although language proficiency is one of the recruitment criteria in the cleaning industry, the requirements are flexible and depend strongly on clients’ demands and the availability of competent applicants. The prerequisites for getting access to the broader labor market are much more demanding, and therefore, the biggest struggle for the migrant cleaners is to proceed in their professional career. Thus cleaning work is a tight niche that is hard to expand. The two participants of this study are in different phases in their career: one of them is stuck in cleaning work and the second one is managing her own cleaning company.

References

- Roberts, Celia 2010. Language socialization in the workplace. *Annual Review of Applied Linguistics* 30, 211–227.
- Scollon, Ron & Suzie Wong Scollon 2004. *Nexus analysis: Discourse and the emerging internet*. London: Routledge.

Jonna Kulju
Jyväskylän yliopisto

Language proficiency from SCT perspective: L2 users' narratives about Finnish during vocational training periods

L2 users need diverse language skills in different occupations and work environments. Job-specific terminology varies considerably even within the same qualification. For example communication situations in a day-care center or nursing home are very different. Consequently, L2 users have to achieve a versatile individual linguistic competence for working in various tasks. In addition to this, second language performance is jointly constructed together with all language users and thus language proficiency is also a social resource.

In my paper, I will bring together individual and social aspects of language competence. Through analyzing narratives of vocational students, I will present how language can be seen both as an individual resource and socially constructed phenomenon at the same time. The data consist of nine narrative interviews with students of practical nursing and business & administration. In these, the participants portray different linguistic events during their training periods of vocational education. The data have been collected longitudinally by interviewing participants three times a year.

The data were analyzed by applying sociocultural theory (SCT) and narrative approach. Both approaches seek to understand mental development over time and they look at the contexts in which linguistic activity is situated (Swain, Kinnear & Steinman 2011 xii). The results suggest that requirements of linguistic competence vary in different social occasions. For instance, the elderly are described as customers, with whom there are no linguistic problems. Instead, in terms of workmates, the interviewees describe their language skills as insufficient.

Reference

Swain M., Kinnear P. & Steinman L. 2011. *Sociocultural Theory in Second Language Education. An Introduction through Narratives*. Multilingual Matters: Bristol.

Internationally educated nurses and health care Finnish

The focus of this paper is on the professional language used by four internationally recruited nurses working in Finland. They represent the current labour mobility tendencies: having only had short-term contracts in their home country they have moved to Finland to get a permanent job and a stable income. As a part of the recruitment process, the participants had first attended a 3-month language course financed by their employer, so upon arrival (ca. 1.5 years before data collection) they knew the basics of Finnish already.

The core data comes from a tailor-made professional language test module including integrated material-based tasks. The module was designed and piloted by the project *Health care Finnish: developing and assessing Finnish proficiency among health care professionals* (2014-2015) to complement the skill profiles based on the test results of the National Certificates of Language Proficiency intermediate level test. The test-takers were also interviewed.

The aim of the qualitative analysis of the oral and written test performance data was to find out how the informants utilize different syntactic, lexical and pragmatic resources to express such communicative functions as giving instructions and documenting information, which are typical for health communication (see e.g. Kela & Komppa 2011; Seilonen & Suni 2015). Also their ability to shift between professional and colloquial language use was under scrutiny. The results of this analysis and the content analysis of the interviews suggest that the informants are more confident with the professional language than with the “general language”, which challenges the common view on the way in which professional language skills develop.

References

- Kela, M. & J. Komppa 2011. Sairaanhoidajan työkieli: yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielen oppimiseen toisena kielenä. *Puhe ja kieli*, 31/4, 173–192.
- Seilonen, M. & M. Suni 2015. Puhetta työstä: kansainvälisten terveydenhuollon ammattilaisten suomen kielen puhumistaidon arviointi. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 2/2015, 27–43.

SEKTIOESITELMÄT

SECTION PAPERS

Hannele Dufva & Mia Halonen
Jyväskylän yliopisto

Svetlana Rönkkö ja Tove Hansson: Vieraan aksentin performanssi mediahuumorin resurssina

Ensikiel(t)en jälkeen opittua kieltä luonnehtii usein puheessa esiintyvä vieras korostus l. aksentti. Vierasta aksenttia on tutkittu runsaasti, niin sen foneettisten piirteiden kuin sen sosiaalisten merkityksienkin kautta. Tässä esitelmässä tarkastelemme ammattinäyttelijän performanssia vieraasta aksentista ja sen käyttöä mediahuumorin keinona. Aineistomme koostuu Putous-televisiosarjan sketseistä, joissa esiintyy kaksi suomea vieraana tai toisena kielenä puhuvaa hahmoa, Svetlana Rönkkö ja Tove Hansson. Svetlana tyypittelee suomenvenäläistä puhujaa, ja Tove on suomenruotsia ensikielensä puhuva ahvenanmaalainen.

Näyttelijän luomien hahmojen potentiaalinen hauskuus perustuu useisiin toisiinsa kietoutuneisiin semioottisiin piirteisiin: esimerkiksi hahmon ulkoiseen olemukseen, eleisiin ja ilmeisiin sekä puheen sisältöön ja puhetapaan. Tässä esitelmässä keskitymme hahmojen puheen aksenttiin eli foneettisiin piirteisiin, joita olemme analysoineet kuulonvaraisesti. Tarkastelemme, millaisia piirteitä näyttelijät käyttävät rakentaessaan stereotyyppistä, venäjää tai suomenruotsia ensikielensä käyttävää puhujaa.

Aksenttia hyödyntäviä stereotyyppisiä hahmoja on mediahuumorissa rakennettu esimerkiksi kansallisuus- tai etnisten stereotyyppien varaan, mutta ne risteävät myös muiden puhetapaan liitettyjen sosiaalisten merkitysten, kuten sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen, kanssa. Näin on myös Tove Hanssonin ja Svetlana Rönkön kohdalla. Lisäksi aksentti mahdollistaa myös kielellistä leikittelyä mm. tuottamalla ”tahattomia” kaksimielisyyksiä. Aksenttia käyttävien hahmojen suosittuus perustuneekin osaltaan juuri tämän resurssin monipuolisuuteen.

Tarkastelumme tukena käytämme kielenpiirteiden sosiaalisia merkityksiä tutkivia sosiolingvistiisiä ja kieliantropologisia teorioita. Erityisesti viittaamme performatiivisuuteen (esim. Bauman & Briggs 1990), indeksikaalisuuteen (Silverstein 2003) ja rekisteröitymiseen (esim. Johnstone 2011). Hyödynnämme analyysissämme myös sosiofoneettisen ja kokeellisen fonetiikan tutkimustietoa (esim. Zetterholm 1997).

Lähteet

- Bauman, R. & C.L. Briggs 1990. Poetics and performance as critical perspectives to language and social life, *Annual Review of Anthropology* 19, 59-88.
- Johnstone, B. 2011. Dialect enregisterment in performance. *Journal of Sociolinguistics* 15, 657–679.
- Silverstein, M. 2003. Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life, *Language and Communication* 23, 193-229.
- Zetterholm, E. 1997. Impersonation: a phonetic case study of the imitation of a voice. *Working Papers* 46, 269–287. Lund: Lund University.

Eva Fjällström

Luleå University of Technology & Åbo Akademi University

Aesthetic and efferent reading in the EFL literature classroom: What does the task have to do with the reading style?

Literary texts are compulsory elements of English language teaching in the Swedish upper secondary school. This requirement matches well with the potential of literary texts for improving learners' foreign language proficiency, cultural awareness, critical engagement and ability to empathize with others (e.g. Bland, 2013; Nikolajeva, 2013). Nevertheless, the steering documents which stipulate that literary texts are to be included do not specify what the purpose of reading literature is. They also lack information about how literary texts can be used in language education. This vagueness gives teachers pedagogical freedom in the language classroom but it also allows for literary reading tasks that might not stimulate the reading style proffered by the text. In this presentation, I will use Louise Rosenblatt's treatment of the concepts *aesthetic* and *efferent reading* as the basis and review research on the relationship between task design and reading styles. I will also include examples from empirical classroom work to illustrate the connection between tasks and the kinds of responses which they stimulate.

The empirical data originates from an investigation of the reading of literary texts in English as a Foreign Language (EFL) classrooms in the Swedish upper secondary school. The study is part of a larger project seeking to examine how to enable Swedish speaking EFL learners to identify the kinds of reading strategies texts encourage, so that they can match their reading style (or knowingly choose to flout the reading position offered by the text). The full study includes digital information texts as well as literature.

Lauri Haapanen
Helsingin yliopisto

Siteerauskäytännöt toimittajan työssä

Vastoin yleistä käsitystä ja ohjeistusta lehtijuttujen sitaatit eivät ole sanatarkkoja tai samamerkityksisiä toisintoja haastattelussa esitetystä puheesta (Haapanen *arvioitavana*). Niinpä journalistinen (suora) siteeraus käsitteellistettiin tässä tutkimuksessa *intertekstuaaliseksi ketjuksi* (*intertextual chain*), jossa tietty teksti (toimituksellinen haastattelu), "muuntuu säännöllisellä ja odotuksenmukaisella tavalla" toiseksi tekstiksi (lehtijuttu sitaateineen) (Fairclough 1992: 130). Käytännössä medialingvistinen tutkimus siis selvitti niitä toimittajien työkäytäntöjä, joilla toimituksellisessa haastattelussa esitetty puhe muunnetaan sitaateiksi lehtijuttuun.

Tutkimuksessa käytetty aineisto kerättiin stimuloitulla mieleenpalauttamisella (Stimulated Recall), joka pyrkii ”stimulanttien” eli virikkeiden tukemana rekonstruoimaan tutkittavan henkilön työnteon aikaisia ajatuskuluja. Tässä tutkimuksessa stimulantteina toimivat kunkin informanttitoimittajan tekemän toimituksellisen haastattelun nauhoitus sekä kyseisen haastattelun pohjalta tehty lehtijuttu. Aineisto analysoitiin laadullisesti koodaamalla siteerausta käsittelevä puhe ja ryhmittelemällä samantyyppiset koodit toimittajien työkäytäntöjä kuvaaviksi yhdeksäksi kategoriaksi (Saldaña 2009). Kategoriat jäsenneltiin kolmiosaisen, sitaattien rekontekstualisointia kuvaavan mallinnuksen (Haapanen *arvioitavana*) mukaan.

- *Dekontekstualisoinnissa* toimittajat valitsevat haastattelusta siteerattavakseen haastateltavan mielipiteitä (1. luonnehtivat puhujaa) ja asioita, joiden paikkansapitävyyden tarkistaminen on vaikeaa (2. siirtävät vastuuta). Lisäksi asiantuntijahaastateltavan läsnäolo sitaattien muodossa toimii ”allekirjoituksena” jutussa kerrottujen faktojen paikkaansa pitävyydelle (3. lisäävät uskottavuutta).
- Lehtijuttu ei ole haastattelun kulun selostus vaan omaehtoinen tekstikokonaisuus. Niinpä toimittajat *kontekstualisoivat* haastattelusta ”irrottamansa” tekstikatkelmat palvelemaan jutun juonta (4. rakentavat kerrontaa) siten, että leipäteksti ja sitaatit muodostavat ”luontevan” vuorottelun (5. rytmittävät kerrontaa).
- *Entekstualisoinnissa* toimittajat muokkaavat sitaatteja yleiskielisiksi (6. yleiskielistetään), joskin satunnaiset puhekielisyudet ovat mahdollisia, mikäli ne palvelevat jutun päämääriä (7. puhekielisyysillä pitää olla syy). Usein sitaatteihin tehdään lisäksi isojakoin poistoja, muutoksia ja lisäyksiä (8. muokkaus selkeyttää haastateltavan sanomaa, 9. muokkaus terävöittää jutun kerrontaa).

Siteerauskäytännöille yhteiseksi ja ensisijaiseksi pyrkimykseksi (*core category*) paljastui jutun tavoitte(id)en toteuttaminen. Käytännönläheisesti sanoen toimittajat siis kirjoittavat hyviä juttuja, joissa on hyviä sitaatteja, sen sijaan että he tavoittelisivat sitaateissa mahdollisimman yksi yhteen vastaavuutta alkuperäispuheen kanssa.

Lähteet

Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Haapanen, Lauri *arvioitavana*: Haastatteludiskurssin rekontekstualisointi sitaateiksi lehtijuttuun (artikkelikäsitelmä).

Saldaña, Johnny 2009: *The coding manual for qualitative researchers*. Los Angeles: Sage.

Judit Hahn

University of Jyväskylä

Language options and the role of English on Finnish banks' websites

The websites of commercial banks may serve multiple functions, including promotional, informational and online transactional services. The choice of languages offered reflects the bank's communication and marketing strategy in targeting groups of clients. In addition, the way content is presented on multilingual sites can shed light on the financial institution's implicit language policy. The analysis of linguistic landscapes (Landry and Bourhis 1997) focuses on the visibility of languages on public and commercial signs in a given physical space. This sociolinguistic approach can be extended to virtual spaces (Ivkovic and Lotherington 2009, Kelly-Holmes 2015) where multilingual signs are used for the purposes of orientation, promotion and information. In order to understand the role of English in Finnish banks' online representation, screenshots were taken of the multilingual pages of 11 commercial banks, and field notes were made. The first aim was to find out how design, content, structure and usability relate to the provision of languages. The second aim was to reveal the banks' implied language policies. Both in public and social media there is an on-going discourse about foreigners' banking problems in Finland. Investigation of the informational and symbolic functions of languages on the various websites can provide further insights into this issue.

References

- Ivkovic, D., Lotherington, H. (2009). Multilingualism in cyberspace: conceptualising the virtual linguistic landscape. *International Journal of Multilingualism*. 6/1, 17-36.
- Kelly-Holmes, H. (2015). Analysing Language Policies in New Media. In: Francis M. Hult, David Cassels Johnson (eds). *Research Methods in Language Policy and Planning: A Practical Guide*. Wiley Blackwell, 130-139.
- Landry, R., Bourhis, R. Y. (1997). Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality. An Empirical Study. *Journal of Language and Social Psychology*. 16/1, 23-49

Pilvi Heinonen, Ulla Karvonen & Saija Merke
Helsingin yliopisto

Selittäminen oppituntien episteemisenä ja normatiivisena vuorovaikutustoimintana

Selitysten eli selitettäväksi osoitettua, havaittua tai oletettua seikkaa koskevien tarkennusten, selvitysten ja perustelujen pyytäminen ja tuottaminen (Antaki, 1994) kuuluvat oppituntin tavanomaisiin toimintoihin. Oppisisältöihin liittyvien koherenttien, todenmukaisten ja oppilaiden näkökulmasta ymmärrettävien selitysten tuottaminen kuuluu opettajan institutionaalisiin velvollisuuksiin. Taitoa havaita, milloin selittämistä tarvitaan sekä kykyä rakentaa osoitettuun, havaittuun tai oletettavaan selitettävään sopiva selitys voidaankin pitää osana opettajan ammattitaitoa. (Leinhardt, 2001.) Opettaja voi myös pyytää oppilaita tuottamaan oppisisältöihin liittyviä selityksiä esimerkiksi koetellakseen heidän osaamistaan, aktivoidakseen heitä osallistumaan tai hakemaan tietoa, ohjatakseen heitä kiinnittämään huomiota relevantteihin seikkoihin tai harjoittaakseen heidän taitojaan selitysten ja perustelujen rakentamisessa. Selitysjaksot voivat liittyä myös muihin kuin opiskeltaviin asioihin. Selitettäväksi voivat rakentua esimerkiksi opetuskäytänteet, puhujan oma tai jonkun toisen toiminta ja käyttäytyminen, normit ja säännöt tai luokkahuoneen ulkopuolisen maailman tapahtumat.

Keskusteluanalyttinen tutkimuksemme käsittelee oppituntikeskustelusekvenssejä, joissa opettaja tai oppilaat osoittavat selittämisen vuorovaikutuksellisesti tarpeelliseksi (ks. myös Gosen, Berenst et al. 2013, Waring, Chepkirui Creider et al. 2013, Koole, Elbers 2014). Selittämisen tarvetta voidaan ilmaista eri tavoin. Selitettävä asia voidaan osoittaa eksplisiittisesti esimerkiksi kysymyksellä tai pyynnöllä mutta selittäminen voi tulla relevantiksi myös selittäjän havaitseman tai olettaman väärinymmärryksen tai sekaannuksen seurauksena (Antaki 1994). Tässä esityksessä tarkastelemme selitysjaksoja, jotka alkavat (oppilaiden esittämistä) kysymyksistä. Vertaamme keskenään episodeja, joissa oppilaan selityspyyntöä seuraa selitys, ja episodeja, joissa selityspyyntöä käsitellään norminvastaisena ja/tai ei-relevanttina. Tavoitteenamme on tarkastella, millä tavoin oppilaat ja opettajat tuovat esiin omia ja toistensa episteemisiä oikeuksia ja velvoitteita selityspyyntöihin ja niitä seuraaviin vastausvuoroihin sisältyvissä selonteissa.

Analyysi osoittaa, että opettajan sekä oppilaan aloitteesta tuotetuista selityksistä tulee osanottajien jaettua tietoa, johon voidaan myöhemmin viitata mutta jota voidaan myös haastaa ja kyseenalaistaa. Toisaalta selitysten muistaminen ja kyky hyödyntää niitä myöhemmin esimerkiksi tehtäviä tehdessään kuuluu oppilaan institutionaalisiin velvollisuuksiin.

Lähteet

- ANTAKI, C., 1994. *Explaining and arguing. The Social Organization of Accounts*. London: Sage.
- GOSEN, M.N., BERENST, J. and DE GLOPPER, K., 2013. The interactional structure of explanations during shared reading at kindergarten. *International Journal of Educational Research*, 62(0), pp. 62-74.
- KOOLE, T. and ELBERS, E., 2014. Responsiveness in teacher explanations: A conversation analytical perspective on scaffolding. *Linguistics and Education*, 26, pp. 57-69.
- WARING, H.Z., CHEPKIRUI CREIDER, S. and DIFELICE BOX, C., 2013. Explaining vocabulary in the second language classroom: A conversation analytic account. *Learning, Culture and Social Interaction*, 2, pp. 249-264.

Jutta Helenius
Jyväskylän yliopisto

Institutionaalinen moniäänisyys kuulustelukertomuksessa

Esitelmä perustuu suomen kielen väitöskirjaani, jossa tutkin kuulustelukertomusta tekstinä. Kuulustelukertomus kirjataan Kuulustelupöytäkirja-lomakkeeseen esitutkinnassa eli rikoksen oikeudellisen selvittelyn ensimmäisessä vaiheessa. Siinä poliisi kokoaa ja tallentaa todistusaineiston syyteharkintaa ja oikeudenkäyntiä varten (Valtonen 2005: 141). Esitutinnan tavoitteena on selvittää, ”onko riittävää aihetta syytteen nostamiseen epäilyistä rikoksesta” (Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta 2010: 1).

Kuulustelu on institutionaalinen vuorovaikutustilanne, jossa poliisi viranomaisena kirjaa kansalaisen näkemyksen rikokseksi epäilyistä asiasta. Kansalainen voi olla todistajan, epäillyn tai asianomistajan asemassa. Kansalaisen kertoman ohella kuulustelukertomuksessa on havaittavissa intertekstuaalisuutta eli eri tilanteiden välisiä kielenkäytön yhteyksiä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 117), jotka voivat toteutua kuulustelukertomuksessa avoimesti tai sillä tavalla perustavasti, että kyse on esimerkiksi lajityyppisestä yhtäläisyydestä.

Intertekstuaalisuuteen liitetään usein äänen käsite. Yhden ja tässä esitelmässä hyödynnettävän määritelmän mukaan ääni on jotakin, mitä tuodaan kieleen ja kielenkäyttöön referoimalla toista ääntä eli toista tekstiä ja kielenkäyttötilannetta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 122–123). Intertekstuaalisuuteen yhdistyy myös ajatus usean eri lähteen samanaikaisesta aktivoitumisesta kielenkäytössä. Tätä nimitetään Mihail Bahtinin (1991) mukaan moniäänisyydeksi eli polyfoniaksi.

Käsittelen esitelmässäni sitä, millaista institutionaalista moniäänisyyttä kuulustelukertomuksessa on, millaisin kielellisin keinoin eri ääniä representoidaan ja millaisia ovat eri äänien keskinäiset suhteet. Tarkastelen myös sitä, mitä funktioita moniäänisyydellä on mm. valtaannuttamisen ja hiljentämisen näkökulmasta.

Väitöskirjani teoriaperusta muodostuu genreen, moniäänisyyteen, narratiiveihin, selontekoihin sekä erilaisiin jäsenkategorioihin liittyvistä teorioista. Hyödynnän tutkimuksessa lingvististä tekstianalyysiä sekä sosiaalipsykologista kategoria-analyysiä.

Empiirisessä ja aineistolähtöisessä laadullisessa väitöskirjassa on sekä teksti- että haastatteluaineistoa. Tekstiaineisto koostuu omaisuusrikosten 214 julkisesta, epäiltyjen ja todistajien kuulustelukertomuksesta vuosilta 2007–2008 Helsingistä, Tampereelta ja Turusta. Kuulustelukertomusten aiheina ovat ns. massarikokset: näpistyksiset, varkaudet, petokset, kavallukset ja vahingonteot. Haastatteluaineisto koostuu kuudesta poliisin sekä kahdesta syyttäjän haastattelusta. Poliisien haastattelut käsittelevät kuulustelukäytänteitä, -menetelmiä sekä kuulustelukertomuksen laatua ja tehtäviä. Syyttäjien haastattelut liittyvät kuulustelukertomusten laatuun ja käytettävyyteen syyteharkinnan näkökulmasta.

Lähteet

- Bahtin, Mihail 1991: *Dostojevskin poetiikan ongelmia*. Orient express. Helsinki.
Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta 2010. Sisäasiainministeriö. Helsinki.
 Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino. Tampere.
 Valtonen, Marjo Rita 2005. *Tapaustutkimus poliisin esitutkinnan dokumentoinnista: asiakirjahallinnan näkökulma*. Tampereen yliopisto. Tampere.

Riitta Juvonen
Helsingin yliopisto

Älypuhelin kirjoittamisprosessissa. Vuorovaikutuksen näkökulmia lukioluokan tekstitapahtumaan

Erilaiset mobiililaitteet ja niiden tekstinkäsittelysovellukset vaikuttavat koulukirjoittamiseen monin tavoin. Kirjoittaminen ja tekstin muokkaaminen helpottuu, mutta toisaalta sovellusten myötä kohdataan myös uudenlaisia haasteita ja niiden käyttö on myös oppimisen kohde (ks. esim. Mahlow & Dale 2014). Lisäksi mobiililaitteet tuovat uuden vuorovaikutuksen ulottuvuuden jo valmiiksi kompleksisiin luokkahuoneen tekstikäytänteisiin (ks. Pitkänen-Huhta 2003: 44–47).

Tässä esitelmässä tarkastellaan, miten älypuhelimien ja tekstinkäsittelysovelluksen käyttö vaikuttaa yhteen monikieliseen lukioluokan kirjoitusprosessiin. Kirjoitusprosessiin pureudutaan vuorovaikutuksen näkökulmasta. Ensiksi analysoidaan kirjoittajan tai kirjoittajien, opettajan ja luokkatovereiden välisen vuorovaikutuksen merkitystä kirjoitusprosessissa ja toiseksi vuorovaikutusta puhelimen ja tekstinkäsittelysovelluksen kanssa. Kolmanneksi tarkastellaan, mikä merkitys vuorovaikutuksessa on tekstitapahtumassa läsnä olevilla muilla teksteillä, muun muassa kirjoitustehtävällä. Esitelmässä havainnollistetaan erityisesti sitä, miten prosessin etenemisestä neuvotellaan. Lisäksi kiinnitetään huomiota kirjoitusmuodon ja -välineiden merkitykseen ja analysoidaan, mikä on esimerkiksi käsin kirjoittamisen asema kirjoitusprosessissa.

Esitelmä on osa Helsingin yliopiston ja Åbo Akademin yhteistä Textmöten-hanketta (www.textmoten.fi), jossa tarkastellaan ruotsin- ja suomenkielisten lukioiden oppilaiden älypuhelimien käyttöä kielen ja kirjoittamisen kannalta.

Lähteet

- Mahlow, C. & Dale, R. 2014: Production media: Writing as using tools in media convergent environments. Teoksessa E.-M. Jakobs & D. Perrin (toim.) *Handbook of writing and text production* s. 209–230). Berlin: De Gruyter.
- Pitkänen-Huhta, A. 2003: *Texts and Interaction: Literacy practices in the EFL classroom*. Jyväskylä Studies in Languages 55. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Paula Kalaja
Jyväskylän yliopisto

“Englanti on ihan jees. Suomi on just paras”: kielikäsitteistä diskursiivisesti ja pitkäikäisesti

Tämä tutkimus kielikäsitteistä on tehty kontekstuaalisista ja diskursiivisista lähtökohdista (Kalaja et al. 2015: 8–12), ja se on tutkimusasetelmaltaan pitkäikäinen. Tutkimus on tehty projektissa *Noviisista ekspertiksi*, ja siinä vertaillaan tulevien aineenopettajien käsityksiä kahdesta kielestä (suomi L1 ja englanti L2).

Tulevia vieraiden kielten opettajia (N=n. 120/40) pyydettiin osana laajempia kyselyjä tekemään myös muutama lauseentäydennystehtävä malliin ”Englannin kieli on minusta ...” yliopisto-opintojensa kahdessa eri vaiheessa: opintojen alussa (1. opiskeluvuotena) ja niiden päättyessä (4. tai 5. opiskeluvuotena). Ensimmäisellä kerralla kysely tehtiin yhdellä perusopintojen kurssilla, toisella kertaa online. Täydennykset vaihtelivat parista sanasta tai lauseesta puoleen sivuun tekstiä.

Aineistosta tunnistettiin käytetyt tulkintarepertuaarit (*interpretative repertoires*). Analyysiyksikkö on lainattu diskursiivisesta sosiaalipsykologiasta (ks. esim. Edley 2001). Opiskelijat tulivat käyttäneeksi yhteensä neljää repertuaaria vertaillen yliopistolla opiskelemaansa kieltä eli englantia suomeen eli äidinkieleensä: kielet rakentuivat diskursiivisesti heille joko läheisinä tai etäisinä (*Affection*), kauniina tai rumina (*Aesthetics*), paikallisina tai globaaleina kielinä (*Vitality*), tai helppoina tai vaikeina (oppia) (*Challenge*). Tietyt ristiriitaisuudet (*dilemmas*) tulkintarepertuaareissa lieventyvät ajan kanssa etenkin englannin kielen osalta, ja kehitystä tapahtuu myös opiskelijoiden identiteetissä vieraan kielen oppijoista monikielisten resurssien käyttäjiksi (tosin vielä hiukan varauksellisesti).

Lähteet

- Edley, N. (2001). Analysing masculinity: interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions. In M. Wetherell, S. Taylor, & S. Yates (toim.), *Discourse as data: a guide for analysis*. London: Sage, 189–228.
- Kalaja, P., A. M. F. Barcelos, M. Aro, & M. Ruohotie-Lyhty (2015). *Beliefs, agency and identity in foreign language learning and teaching*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Jyrki Kalliokoski
Helsingin yliopisto

Kieli-ideologiat ja kielen normit monikielisten hallinnon asiantuntijoiden työssä

Esitelmässäni tarkastelen kieli-ideologioita (Kroskity 2010, Mäntynen ym. 2012) ja normeja toisen kielen käyttäjän näkökulmasta. Pohdin sitä, millaisina kielenkäyttäjinä akateemisesti monikieliset mutta työssään suomea käyttävät hallinnon asiantuntijat näkevät itsensä ja millaisia normeja ja kieltä koskevia käsityksiä he kohtaavat työssään. Tutkimusaineisto koostuu aikuisena suomen kielen oppineiden julkishallinnossa työskentelevien asiantuntijoiden ja heidän esimiestensä haastatteluista.

Haastattelemillani henkilöillä on erilaiset (kielelliset) elämäkerrat ja niiden myötä erilainen pääsy ja tuntuma suomen kielen varieteetteihin. Haastateltavien kielenkäyttöä ja kieltä koskevat käsitykset kytkeytyvät identiteettien kerrostumiseen: he ovat hallinnon ammattilaisia, työyhteisönsä jäseniä sekä yksityisten kansalaisten ja eri organisaation neuvonantajia, mutta myös heidän identiteettinsä työkielensä aikuisiässä oppineina suomen kielen käyttäjinä on ajoittain merkityksellinen.

Haastateltujen vuorovaikutuskumppanit työssä ovat niin ikään moninaiset: oman työyhteisön ja tiimin muut jäsenet, muut julkishallinnon verkostot, asiakkaat ja erilaiset eturyhmät.

Käsittelen esitelmässäni sitä, miten valta ja toimijuus näkyvät kielenkäyttöä ja kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta koskevassa puheessa (vrt. Norton 2013, Miller 2014). Kaikki haastateltavat tunnustavat eri kielelliset varieteetit työssään tarpeellisiksi resursseiksi. Toisaalta he pitävät kirjoitettua yleiskieltä hallinnon kielenkäytön normina. Yleiskielen normin noudattamisen kilpailijaksi aineistossa nousee kuitenkin viestinnällisen tehokkuuden vaatimus. Vaikka yksikielisyyttä (yksi kieli kerrallaan) julkishallinnon kielenkäytössä pidetään itsestään selvänä (globaalina) normina, aineistoni osoittaa, miten tämän yksikielisyuden normin ja kielen ”omistajuuden” voi myös kuitenkin (paikallisesti) myös kyseenalaistaa (vrt. Canagarajah 2013, 2015).

Lähteet

- Canagarajah, S 2013: *Translingual Practice. Global Englishes and Cosmopolitan Relations*. London: Routledge
- Canagarajah, S. 2015: Agency and power in intercultural communication. *Language and Intercultural Communication* 13:2.
- Kroskity, P.V. 2010: Language ideologies - Evolving perspectives. Society and language use. J. Jaspers, J.-O. Östman, & J. Verschueren (eds). Amsterdam: John Benjamins.
- Miller, E.R. 2014: *The Language of Adult Immigrants. Agency in the Making*. Bristol: Multilingual Matters.
- Mäntynen, A., M. Halonen, S. Pietikäinen & A. Solin 2012: Kieli-ideologioiden teoriaa ja käytäntöä. *Virittäjä* 116:3, 325-348.
- Norton, B. 2013: *Identity and Language Learning*. (2. painos.) Bristol: Multilingual Matters.

Salli Kankaanpää

Kotimaisten kielten keskus

Kielenhuolto ja sen tarvitsema tutkimus muuttuvassa yhteiskunnassa

Kielitoimiston perustamisesta on tänä vuonna kulunut 70 vuotta (esim. Kielitoimiston historia 2015). Nykyisin kielenhuolto ja siihen liittyvä tutkimus ovat Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) lakisääteisiä tehtäviä. Suomen kielen huollon toimintaympäristö on 2000-luvulla muuttunut mm. verkkoviestinnän ja kansainvälistymisen myötä (esim. TTS 2016–2019). Julkisten ja yksityisten sekä virallisten ja epävirallisten kielenkäyttötilanteiden rajat liukuvat, uudenlaisia kielenkäyttötilanteita tulee koko ajan lisää, ja myös vakiintuneina pidetyt tekstilajit muuttuvat. Yhä useammassa ammateissa tehtäviin kuuluu kirjoittamista, ja suomeksi kirjoittavat työssään myös ne, joilla on muu äidinkieli kuin suomi. Viranomaispalvelujen siirtyessä enenevästi verkkoon on entistäkin tärkeämpää, että viranomaisviestintä on ymmärrettävää. Eri tilanteet huomioon ottavien kieliohjeiden pitäisi olla nopeasti ja helposti kaikkien saatavilla.

Tarkastelen esitelmässäni ensinnäkin, miten toimintaympäristön muutos otetaan huomioon Kotuksen harjoittamassa suomen kielen huollossa. Millaisia kielenhuollon palveluja kielenkäyttäjille tarjotaan ja millaisia kielenhuollon ohjeita annetaan?

Toiseksi pohdin, millaista tutkimusta suomen kielen huolto tarvitsee. Vaikka tutkimustuloksista ei voikaan johtaa suoraan sitä, millaisia kielenhuollon ohjeiden tai palvelujen tulisi olla, virallinen kielenhuolto perustuu tutkimustietoon. Kotuksessa on viime vuosina tutkittu mm. kielenhuollon historiaa (Kolehmainen 2014) ja erilaisia tekstilajeja (Genre 2012a ja b). Mitkä muut tutkimusaiheet ovat kielenhuollon kannalta ajankohtaisia?

Kotuksen tutkimusresurssit ovat pienet, eivätkä ne valtiontalouden säästöpainneiden alla ainakaan kasva. Kolmanneksi ehdotankin uusia mahdollisuuksia molempia osapuolia hyödyttävään tutkimusyhteistyöhön yliopistojen ja muiden organisaatioiden kanssa.

Lähteet

Genre 2012a = *Genreanalyysi. Tekstilajitutkimuksen käsikirja*. – Toim. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä, Mikko Lounela. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169. Gaudeamus.

Genre 2012b = *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käytäntöä*. – Toim. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä, Mikko Lounela. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 29. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk29/>

Kielitoimiston historia 2015 =

http://www.kotus.fi/kielitieto/kielenhuolto_ja_kielitoimisto/kielitoimiston_historia

Kolehmainen, Taru 2014: *Kielenhuollon juurilla. Suomen kielen ohjailun historiaa*. SKS ja Kotimaisten kielten keskus. (Myös verkkojulkaisuna:

http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk41/Kielenhuollon_juurilla.pdf)

TTS 2016–2019 = *Kotimaisten kielten keskus. Toiminta- ja taloussuunnitelma 2016–2019*. (Saatavissa: http://www.kotus.fi/kotus/organisaatio/toiminnasta_raportointi)

Heli Katajamäki
Vaasan yliopisto

Yksi talousuutinen, kaksi tulkitsejää: tekstilajin tajuamisesta kriittisiin tulkintoihin

Medialla on sanottu olevan luotettava eetos. Tästä syystä lukijat saattavat suhtautua uutisteksteihin luottavaisesti eivätkä kyseenalaista sanottua. Kun lukija tunnistaa lukemansa tekstin olevan arvostetusta sanomalehdestä ja tulkitsee tekstilajin uutiseksi, tehty tulkinta ohjaa luentaa (ks. esim. Ridell 1998). Luettaessa odotukset uutisen tekstilajin ominaisuuksista, kuten tekstilajin tekstuaalisista, sanallisista ja kielellisistä valinnoista, vahvistuvat tai muuttuvat. Jokaisen lukijan tulkintoja, odotuksia ja luentaa ohjaa lukijan tekstilajitieto (*genre knowlegde*) eli tekstilajin taju (Swales 1990, Bhatia 2004). Tekstilajin tajun Kalliokoski (2006) määrittelee kielenkäytön sosiokulttuuristen käytänteiden ja lajien käytänteiden ja muutosten tuntemukseksi. Tällaisista lähtökohdista tarkastelen esitelmässäni, miten kaksi eri lukijaa tulkitsee talousuutista ja erityisesti sitä, miten lukijat tulkitsevat tekstin merkityksiä ja pyrkimyksiä ja millaisia kontekstiin liittyviä selityksiä he tulkinnoilleen antavat.

Toinen henkilöistä on kokenut, talouteen perehtynyt ja paljon sanomalehtiä lukeva lukija, toinen nuori opiskelija, joka ei ole kiinnostunut taloudesta ja lukee sanomalehtiä vain toisinaan internetistä. Tavoitteeni on havainnollistaa, millaisia ovat eritaustaisten tulkitsejoiden tekemät tulkinnat. Havainnollistuksen toivon mahdollistavan sen pohdinnan, millä tavoin tulkinnoista heijastuu tulkitsejoiden kriittinen lukutaito eli maailman ilmiöiden mahdollisimman totuudenmukainen arviointi, ymmärrys taloudellisista, poliittisista ja ideologisista käytännöistä ja asioiden esittämisen kyseenalaistaminen (Kupiainen & Sintonen 2009: 127; Herkman 2007: 36). Lukijoiden haastattelukysymykset ja aineiston analyysi pohjautuvat soveltavan kielitieteen tekstilajiteorian, kriittiseen diskurssianalyysin sekä medialukutaidon lähtökohtiin (esim. Swales 1990; Fairclough 1992; Rantala 2007).

Lähteet

- Bhatia, Vijay K. (2004). *Worlds of Written Discourse. A Genre-Based View*. London, New York: Continuum.
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Herkman, Juha (2007). *Kriittinen mediakasvatus*. Tampere: Vastapaino.
- Kalliokoski, Jyrki (2013). Tekstilajin taju ja toisella kielellä kirjoittaminen. Teoksessa *Genre – tekstilaji*. Toim. Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin. Helsinki: SKS. 240–265.
- Kupiainen, Reijo & Sara Sintonen (2009). *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Palmenia.
- Rantala, Leena (2007). Kriittiset lukutaidot mediayhteiskunnassa. Teoksessa *Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä*. Toim. Tapio Aittola, Juha Eskola & Juha Suoranta. Tampereen yliopiston kasvatustieteellinen laitos. 137–152.
- Ridell, Seija (1998). *Tolkullistamisen politiikkaa. Televisiouutisten vastaanotto kriittisestä genrenäkökulmasta*. Tampere: Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tampereensis 617.
- Swales, John (1990). *Genre Analysis. English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Maria Kautonen
Jyväskylän yliopisto

Suomalaisten kielenoppijoiden ruotsin ääntäminen eri taitotasoilla

Tarkastelen esitelmässäni suomalaisten kielenoppijoiden (n=5) ruotsin ääntämistä perusopetuksen opetussuunnitelman eri taitotasoilla. Tutkimusaineistona on 9.-luokkalaisten ruotsin kielen pitkän oppimäärän suullisen kielitaidon testisuorituksia Opetushallituksen teettämästä 9.-luokkalaisten vieraiden kielten ja A-ruotsin seuranta-arvioinnista (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus & Opetushallitus 2014). Aineisto on arvioitu suullisen kielitaidon osalta eri taitotasoille suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelman asteikolla, joka pohjautuu Eurooppalaiseen viitekehykseen (Council of Europe 2001). Näitä eri tasoille arvioituja puhe-suorituksia analysoivat kuulijat, jotka tuntevat ruotsin ääntämistä auditiivisesti erittäin hyvin. Tämän analyysin pohjalta valitaan keskeisimmät prosodiset piirteet puheanalyysiohjelma Praatin (Boersma & Weenink 2015) avulla suoritettavaan tarkempaan akustiseen analyysiin. Kyseessä on väitöskirjani osatutkimukseen liittyvä pilottitutkimus. Varsinaisessa tutkimuksessa analysoin useampia puhujia (noin 20). Tutkimuksen tulokset antavat tärkeää tietoa eri tasoille tyypillisistä ääntämispiirteistä mutta myös mm. erilaisista oppimispoluista vieraan kielen ääntämisessä.

Tarve saada tietoa eri taitotasoille tyypillisistä ääntämispiirteistä on suuri, sillä tämänhetkisen tiedon mukaan vuonna 2019 ylioppilaskirjoituksiin tulevan uudistuksen myötä myös suullinen kielitaito ja ääntäminen tulevat arvioitaviksi pakollisena osana koetta. Vaikka puhe-suorituksille annettu taitotasoarvio perustuu kokonaisvaltaiseen suulliseen kielitaitoon, antaa tutkimusaineisto viitteitä siitä, mitä eri taitotasoilla osataan ja mitä ei vielä osata ääntämisen kohdalla. Tätä tietoa voidaan hyödyntää myös muiden kielitestisuoritusten arvioinnissa sekä kielen- ja ääntämisenopettamisen suunnittelussa.

Tutkimukseni on osa ääntämisen oppimiseen ja opettamiseen keskittyvää FOKUS-tutkimusprojektia (www.jyu.fi/fokus), jota rahoittaa Svenska Litteratursällskapet i Finland r.f. Projektissa on tarkoitus syventää tutkimustietoa siitä, miten vieraan kielen ääntämistä opitaan ja miten ääntämistä voisi opettaa tehokkaimmin (Kautonen ym. 2015).

Lähteet

- Boersma, P. & Weenink, D. 2015. PRAAT: Doing phonetics by computer. Version 5.3. [Computer program]. <http://www.praat.org> [Haettu 28.5.2015]
- Council of Europe. 2001. *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kautonen, M., Kuronen, M., Ullakonoja, R., Tergujeff, E. & Dufva, H. 2015. På väg mot bättre språkundervisning - FOKUS på uttal. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta: Kielikoulutuspolitiikan verkoston verkkolehti*, 11.03.2015. <http://www.kieliverkosto.fi/article/pa-vag-mot-battre-sprakundervisning-fokus-pa-uttal/>
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus & Opetushallitus. 2014. *Kielten oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2013*. http://www.oph.fi/download/160067_kielten_oppimistulokset_perusopetuksen_paattovaiheessa_2013.pdf [Haettu 3.9.2015]

Maria Kela & Sara Routarinne
Helsingin yliopisto

Bilingual constructions as resources for meaning making in the ecology of a preparatory class

Preparatory classrooms provide a particular type of environment for language learning in the Finnish comprehensive school system. In these classrooms, newly immigrated children with diverse linguistic backgrounds are immersed with L2 Finnish usually for one school year, in order to prepare them for studies in a comprehensive school.

In their daily classroom interaction, the children make use of various verbal and nonverbal resources for meaning making. This presentation focuses on bilingual constructions used by a learner during the school year in a preparatory classroom. For example phrases like *give me tuoli* ('give me a chair') or *he kolme nappia* ('he [has] three buttons') by a 9-year-old L1 Russian speaker represent this phenomenon. Why does he use English in his utterances?

We approach the classroom from the ecological and systemic frame of reference (van Lier 2000; Larsen-Freeman & Cameron 2006). From a systemic viewpoint, using English is a stepping stone in the process of meaning making. The data come from the project Long Second (LONGitudinal classroom data about Finnish as a SECOND language learning children) and consist of 46 video recorded lessons from a preparatory class. In this presentation, we analyze English–Finnish bilingual constructions by a 9-year-old participant, in the interactional context of use. Various stepping stones, English use among them, form a pathway towards the target language, in this case Finnish.

References

- Larsen-Freeman, D. & Cameron, L. 2008. *Complex systems and applied linguistics*. Oxford University Press.
- van Lier, L. 2000. From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. Teoksessa J. P. Lantolf (toim.) *Sociocultural theory and second language learning*. Oxford: Oxford University Press, 245–259.

Jaana Kolu

Jyväskylän yliopisto

”Mää en jaksa tehdä mitään uppgiftereitä!” Kulttuurisidonnaiset sanat kaksikielisten nuorten arkikielisissä keskusteluissa Haaparannalla, Helsingissä ja Tukholmassa

Väitöskirjatutkimuksessani vertailen kaksikielisten yläasteikäisten nuorten koodinvaihtoa ja diskursiivisia käytäntöjä Haaparannalla, Helsingissä ja Tukholmassa. Esitelmässäni pohdin, miten ympäröivä yhteiskunta, koulu ja kielten valtasuhteet voivat ilmetä nuorten kieliresurssien käytössä ja koodinvaihdossa. Koodinvaihdossa esiintyvät kielet ovat samat: suomi ja ruotsi, mutta kielten valtasuhteet ja ympäröivä yhteiskunta ovat erilaiset.

Esitelmässäni tarkastelen erityisesti kulttuurisidonnaisia sanoja ja elementtejä koodinvaihdossa. Kulttuurisidonnaisilla sanoilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ympäröiviin yhteiskuntarakenteisiin ja kulttuuriin, kuten koulumaailmaan ja populaarikulttuuriin liittyviä sanoja.

Alustavien tutkimustulosteni mukaan koodinvaihtoa esiintyy erityisesti ympäröivään kulttuuriin ja yhteiskuntaan, esimerkiksi kouluun, kellonaikoihin ja nuorten kulttuuriin liittyvien sanojen yhteydessä, kun keskustelun pääkieli on eri kuin ympäröivän yhteiskunnan tai koulun valtakieli. Kouluissa käytettävä kieli tai käytettävät kielet vaikuttavat todennäköisesti siihen, millä kielellä kouluun liittyvistä ilmiöistä puhutaan. Haaparannalla oppilaat voivat esimerkiksi kysyä suomeksi *mitä meilä on so:ssa?* (SO = samhällsorienterande ämnen, suom. yhteiskunnalliset aineet). Vastaavasti Helsingin ruotsinkielisen koulun oppilaat voivat todeta *voi vitsi hussetimmen (...) vi gjorde ganska god mat* 'kotitaloustunnilla (...) teimme aika hyvää ruokaa'. Toisaalta helsinkiläisnuoret voivat ruotsinkielisissä keskusteluissa käyttää myös suomenkielisiä puhekielisiä nimiä eri oppiaineista, kuten *kässä* ja *hissa*.

Tutkimusaineistoni koostuu nuorten arkikielisistä oppituntien ulkopuolella tallennetuista (2014–2015) keskusteluista ja videoista viidellä eri yläasteella. Aineiston nuoret ovat joko kaksikielisistä tai suomenkielisistä kodeista, mutta he käyvät joko ruotsinkielistä, kaksikielistä tai ruotsinsuomalaista koulua.

Jonna Kulju
Jyväskylän yliopisto

Kertomuksia S2-opiskelijoiden kommunikointihalukkuuden ja kielikäsitteiden kehityksestä ammatillisen koulutuksen luokkaopetuksessa

Suomea toisena kielenään puhuvien määrä ammatillisessa koulutuksessa kasvaa koko ajan, ja samaan aikaan keskustellaan heidän kielitaitonsa riittävydestä työssä ja opiskelussa. Esitelmässäni keskityn tähän aihepiiriin käsityksien ja kommunikointihalukkuuden kautta, jotka kuuluvat kielitaidon yksilöllisiin eroihin. Aineistona käytän haastatteluita, jotka olen tehnyt kuudelle suomea toisena kielenään puhuvalle lähihoitajaopiskelijalle ja kolmelle merkonomiopiskelijalle.

Lähestymistapa on narratiivinen, sillä analysoin, miten kertomus kommunikointihalukkuudesta ja kielikäsitteistä muuttuu vuoden aikana, ja minkälaista kehitystä ja oppimista siinä on nähtävissä. Kertomuksia tarkastelen dialogisesta kielenoppimisen näkökulmasta, sillä kuvaan miten haastateltavat kertovat näistä teemoista yhtä aikaa sekä yksilöllisinä että sosiaalisesti jaettuina ilmiöinä.

Käsittelen kommunikointihalukkuuden kehittymistä neljän eri kertomuksen kautta. Ensimmäisessä kertomuksessa lähestyn teemaa persoonallisuuden näkökulmasta: Maiju kuvaa itseään hiljaiseksi ja Phyu Phyu puolestaan araksi persoonaksi. Jamen kertomuksessa tarkastelen teemaa kirjallisen viestinnän näkökulmasta ja viimeisessä kertomuksessa enemmän ryhmän kuin yksilön näkökulmasta, sillä Omar kertoo natiivien luokkakavereiden alhaisen kommunikointihalukkuuden vaikutuksesta omaan kielenkäyttöön.

Esitelmässäni kuvaan myös, miten käsityksiä natiiviuden ja toisen kielen erosta haastetaan ja toisaalta vahvistetaan ammatillisen koulutuksen luokkaopetuksessa. Vaikka kaikille haastateltaville opintojen alku oli haastavaa, niin kielitaidon kehittyessä he suhtautuivat toisella kielellä opiskeluun eri tavoin. Osa näki toisella kielellä toimimisen jatkuvana haasteena, jolloin hänen tasonsa ei koskaan tule riittämään. Osa haastateltavista puolestaan tiedosti, että he esimerkiksi tekevät koko ajan kielioppivirheitä, mutta sen ei koettu olevan esteenä kielen käyttämiselle.

Aineistossa ilmeni, että kommunikointihalukkuuden kasvuun vaikutti kielellisen yhteisön toimiminen tilana, joka mahdollistaa, mutta myös pakottaa käyttämään kieltä. Esimerkiksi lähihoitajille tarjoutui enemmän tilanteita käyttää kieltä, mikä vaikutti erityisesti hiljaisempien oppilaiden kommunikointihalukkuuden kasvuun. Toisaalta merkonomiopiskelijoilla tätä mahdollisuutta ei ollut, joten heidän oli helpompi välttää puhumista. Toisaalta sosiaalinen konteksti vaikuttaa itse kielitaidon määrittelyyn, joten sitä haastetaan ja vahvistetaan dialogisessa suhteessa muiden kielenkäyttäjien kanssa.

Mikko Kuronen, Maria Kautonen & Riikka Ullakonoja
Jyväskylän yliopisto

Voiko suomalainen puhuja oppia ruotsinruotsin sana-aksentit? Kannattaako sitä yrittää?

Ruotsinruotsissa on kaksi leksikaalisia merkityksiä erottelevaa sana-aksenttia, aksentit 1 ja 2. Sana-aksenttien oppimista toisenkielisillä puhujilla on tutkittu muutamissa tutkimuksissa viime vuosina (mm. Kaiser 2011, Tronnier & Zetterholm 2013). Myös suomalaisten puhujien aksenttien oppimista on tutkittu (Kuronen 2015). Sen sijaan ei ole tutkimuksia siitä, siirtyvätkö opitut aksentit lauseääntämyksestä vapaampaan tuotokseen ja kuinka pysyvää oppiminen on. Me tutkimme näitä kahta kysymystä kymmenen melko pitkälle edenneen suomalaisen puhujan ruotsinruotsin ääntämyksessä. Puhujat ovat yliopiston ruotsin opiskelijoita, jotka osallistuivat ääntämiskurssille tavoitteenaan oppia keskiruotsalaista ääntämystä. Puhujien ääntämys testattiin kurssin jälkeen lauseissa ja kuvakerronnassa. Aksenttien oppimista arvioitiin kuulonvaraisesti ja akustisin mittauksin. Ääntämystä verrattiin lisäksi syntyperäisten puhujien tuotoksiin. Ne oppijat, jotka äänsivät aksentit kohdekielisesti kurssin jälkeen, testattiin uudelleen kolme kuukautta myöhemmin. Kolme kymmenestä puhujasta oppi tuottamaan molemmat aksentit lausekehyksessä. Näillä oppijoilla ääntämys oli usein yksityiskohdissaankin varsin kohdekielinen. Nämä puhujat äänsivät aksentit pääosin oikein myös kuvakerronnassa, vaikka aksenttien distribuutio oikeisiin sanoihin tuottikin jonkin verran ongelmia. Seurantatestissäkin puhujat tuottivat aksentit oikein, mutta eivät aivan yhtä hyvin kuin kurssin jälkeen. Eri aksenttien välillä ei ollut mainittavaa eroa mitä tulee oppimisen vaikeuteen.

Tulostemme mukaan suomalainen puhuja voi oppia sana-aksentit, mutta se on vaikeaa ja kaikki puhujat eivät näytä siihen pystyvän. Esitelmässämme kerromme tuloksistamme tarkemmin. Mahdollisesti otamme kantaa myös kysymykseen, kannattaako aksenttien oppimista yrittää. Tutkimus on osa FOKUS-projektia (www.jyu.fi/fokus), jota rahoittaa Svenska litteratursällskapet i Finland r.f.

Lähteet

- Kaiser, Regina. 2011. Do Germans produce and perceive the Swedish word accent contrast? A cross-language analysis. *TMH-QPSR* 51. 93–96.
- Kuronen, Mikko. 2015. Tonaccenterna i avancerade finska inlärares svenska – en akustisk studie. *Nordand* 10 (1), 53-80.
- Tronnier, Mechtild & Zetterholm, Elisabeth. 2013. Appropriate tone accent production in L2-Swedish by L1-speakers of Somali? *Concordia Working Papers in Applied Linguistics* 5, 2014. 722–736.

Janne Laitinen
Helsingin yliopisto

Kausaalisten suhteiden kognitiivinen kompleksisuus aikuisten S2-kirjoittajien teksteissä

Aikuisten toisen kielen omaksumista käsittelevissä tutkimuksissa on esitetty huomioita *kompleksisuuden, tarkkuuden ja sujuvuuden* (CAF) kytkeytymisestä abstraktiotason nousuun (mm. Martin ym. 2010, Kajander 2013). Nämä huomiot istuvat hyvin Eurooppalaisessa viitekehysessä (EVK) kuvattuun kielitaidon kehittymisen malliin, jossa kommunikatiiviset funktiot ja niiden taustalla olevat kognitiiviset prosessit ovat ylemmillä kielitaitotasolla kompleksisempia kuin alemmilla.

Väitöskirjatutkimuksessani yhdistän tämän kielitaitokäsityksen tekstinosten välisten suhteiden tutkimukseen aikuisten S2-teksteissä taitotasolla A1 - B1. Tarkastelen kausaalisia, konditionaalisia, konsessiivisia ja kontrastiivisia suhteita, koska niillä on kiinteä suhde erilaisiin kielen funktioihin (*perusteleminen, oman suhtautumisen osoittaminen, vertailu* jne.), joita mainitaan mm. EVK:n pohjalta laadituissa opetus suunnitelmien perusteissa ja arviointikriteereissä. Lisäksi tarkastelemani suhteet ovat aikuiselle perustavanlaatuinen tapa jäsentää maailmaa.

Esityksessäni keskityn kausaaliin suhteisiin. Pohdin EVK:ssa kuvattua kompleksisuutta ja abstraktiotason nousua kognitiivisesta näkökulmasta: toisen tyyppiset kausaaliset suhteet ovat kognitiivisesti vaikeammin prosessoitavia ja abstraktimpia kuin toiset (Sanders & Sweetser 2009). Ovatko kytkeytyneiden tekstinosten suhteet kompleksisempia eri taitotasolla, vai ovatko vain kielelliset keinot näiden suhteiden osoittamiseksi erilaisia?

Aineistonani on aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen lähtötasotestauksen kirjoitussuorituksia, joita kootaan annotoitavaksi korpuksiksi. Kaiken kaikkiaan tekstejä on noin 2 400 eri kirjoittajalta, kultakin 3 eri tekstityyppiä. Tekstit asettuvat taitotasolle *alle A1.3, A1.3, A2.1, A2.2 ja B1.1* Esitelmässäni kuvailen aineistoa, metodeja ja erilaisia tekstinosten välisiä kausaalisia suhteita.

Lähteet

- Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. 2003. Helsinki: WSOY.
- Kajander, Mikko, 2013. *Suomen eksistentiaalilause toisen kielen oppimisen polulla*. Jyväskylä studies in humanities. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Martin, M., Mustonen, S., Reiman, N., Seilonen, M. 2010. On Becoming an Independent User. In: Bartning, I., Martin, M., Vedder, I. (eds.) *Communicative Proficiency and Linguistic Development: intersections between SLA and language testing research*. Eurosla monographs series 1.
- Sanders, Ted & Sweetser, Eve (toim.) 2009: *Causal categories in discourse and cognition*. Mouton de Gruyter, Berlin.

Jannika Lassus
Svenska handelshögskolan

Normit ruotsinkääntäjän työssä

Suomen valtionhallinnossa, kunnallishallinnossa ja erinäisissä laitoksissa sekä muissa instituutioissa työskentelee kielilain (423/2003) täyttämiseksi ruotsinkielen kääntäjiä. He ovat sekä virkamiehiä että institutionaalisia kielenkäyttäjiä. Tutkimuksessani olen syventynyt ruotsinkääntäjien työhön, työoloihin ja mielipiteisiin niin sanotun käännössiologian tai kääntäjätutkimuksen (eng. translator studies, Chesterman 2006, 2009) alalla. Tutkin ruotsinkääntäjiä kyselytutkimuksen (Lassus 2013, 2014), haastattelujen sekä sähköpostilistan seurannan avulla (Lassus tulossa). Tässä esitelmässä syvennyn ruotsinkääntäjien käsityksiin ja ideologiaan koskien ruotsin kieltä, kielenhuoltoa ja ”parasta” käännoästä. Tutkimuskysymykseni ovat: Mitä normeja näkyy ruotsinkääntäjien vastauksissa ja vapaatekstivastauksissa kyselytutkimuksessa, viesteissä sähköpostilistalla sekä haastatteluissa? Mitä kielen, kielenhuollon, kielenkäytön ja kääntämisen ideologioita voin tutkijana lukea tutkimusaineistostani? Tutkimusmetodi on pääosin kvalitatiivinen, teen havaintoja, joita luokittelen tutkimusmateriaalista nouseviin luokkiin. Esittelen tuloksia esimerkein.

Lähteet

- Chesterman, Andrew 2006. Questions in the sociology of translation. Duarte J.F., Rose A.A. and Seruya, T. (toim.) *Translation studies at the interface of disciplines*. Amsterdam: John Benjamins. S. 9–27.
- Chesterman, Andrew 2009. The name and nature of translator studies. *Hermes – Journal of Language and Communication Studies* 42. 13–22.
- Lassus, Jannika 2013. Översättaren år 2012. *Språkbruk* 4. 9–11.
- Lassus, Jannika 2014. Från menyer till författningar. *Svensköversättarens vardag i Finland. Svenskans beskrivning* 33. 224–232.
- Lassus, Jannika tulossa. E-postlistan som verktyg för översättare. *Svenskan i Finland* 15.

Sirkku Latomaa
Tampereen yliopisto

Kohti monikielitetietoista koulua

Monikielisyysnäkökulma on parina viime vuosikymmenenä omaksuttu lähtökohdaksi ja itsestään selväksi osaksi kielitieteellistä tutkimusta erityisesti sosiolingvistiikassa ja kielenoppimisen tutkimuksessa. Useissa yhteyksissä on myös alettu puhua kielentutkimuksen “monikielisestä käänteestä” (*multilingual turn*, Conteh & Meier 2014, May 2014). Missä määrin monikielinen käänne on sitten näkyvissä kouluissa ja erityisesti koulujen opetusta ohjaavissa asiakirjoissa, opetussuunnitelman perusteissa?

Tarkastelen esitelmässäni opetussuunnitelman perusteita neljältä vuosikymmeneltä (1985–2014). Tänä aikana Suomi ja suomalaiset koulut ovat monikielistyneet merkittävästi, ja voisi olettaa, että kielellisen monimuotoisuuden lisääntyminen näkyisi samassa suhteessa opetussuunnitelmateksteissäkin. Etsin esitelmässäni vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miten kielimaiseman muutokset näkyvät opetussuunnitelman perusteissa? Miten vähemmistöryhmät konstruoidut, ja millä nimityksillä heitä ja heidän kieliään kutsutaan? Millaisen diskursiivisen tilan äidinkielet saavat opetussuunnitelmissa vuosina 1985, 1994, 2004 ja 2014?

Havaintoni kertovat siitä, että vuoden 1985 perustetekstissä vähemmistöt ja heidän kielensä olivat käytännössä näkymättömissä. Kymmenen vuotta myöhemmin tilanne oli jo muuttunut ja kielellistä monimuotoisuutta painotettiin opetussuunnitelman perusteissa useilla eri tavoilla. Vuonna 2004 kielet asetettiin hierarkiaan: osa vähemmistökielistä sisällytettiin asiakirjaan, ja osa kielistä sijoitettiin liitteeseen. Tuoreimmissa, vuonna 2016 käyttöön otettavissa opetussuunnitelman perusteissa nousee puolestaan esiin kielitietoisuus – ehkä myös monikielitetietoisuus – yhtenä koulun toimintakulttuurina luonnehtivana tekijänä.

Yhteiskunnan monikielistymisestä huolimatta koulu on kuitenkin olemukseltaan vielä varsin yksikielinen (*monolingualer Habitus*, Gogolin 1993) ja opetuksen arkea leimaa usein yksikielinen ajattelutapa (*monolingual mindset*, Clyne 2008). Pohdin lopuksi, missä määrin uusin opetussuunnitelmateksti haastaa niitä sitkeässä eläviä käsityksiä, jotka herkästi sulkevat oppimistilanteen ulkopuolelle monikielisten oppilaiden lukuisat kielet ja kielenkäytön muodot.

Lähteet

- Clyne, Michael 2008. The monolingual mindset as an impediment to the development of plurilingual potential. *Sociolinguistic Studies* 2 (3), 347–366.
- Conteh, Jean & Meier, Gabriela (toim.) 2014. *The Multilingual Turn in Languages Education. Opportunities and Challenges*. Bristol: Multilingual Matters.
- Gogolin, Ingrid 1993. *Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule*. Münster: Waxmann.
- May, Stephen (toim.) 2014. *The Multilingual Turn. Implications for SLA, TESOL and Bilingual Education*. New York: Routledge.

Pekka Lintunen, Maarit Mutta & Sanna Pelttari
Turun yliopisto

Someako kielten opetukseen? Opiskelijoiden näkökulmia ja kokemuksia

Kielen opetusta ja oppimista tukevien teknologioiden käyttö on muuttanut kielen opettamisen tiettyyn aikaan ja paikkaan sidoksissa olevasta opetustilanteesta toiminnaksi, joka hyödyntää avoimia oppimisympäristöjä. Kielten oppijoiden oma aktiivisuus korostuu entisestään, ja raja-aidat erilaisten institutionaalisten tilojen välillä häviävät (esim. koulu, työelämä tai sosiaalinen media). Formaali ja ei-formaali oppimisympäristö sekoittuvat toisiinsa oppijoiden arjessa. Yliopistotasolla kielten opiskelijoiden koulutus pyrkii kieliasantuntijoiden valmiuksien kuten työelämärelevanssin lisäämiseen, mihin myös työelämään liittyvän tietotekniikan käyttö kuuluu keskeisenä osana (Jalkanen & Taalas 2015; Mutta ym. 2014). Esitelmässä käsittelemme kieliaineiden opiskelijoille laadittua kurssia, jolla tutustuttiin mm. uusiin oppimisympäristöihin, Moodle-oppimisalustaan opettajan näkökulmasta, mobiilioppimiseen ja somen käyttöön kielen opetuksessa. Aineisto koostuu kahdelle kurssille (n=33) osallistuneiden eri kieliaineiden opiskelijoiden webropol-kyselyn vastauksista, kirjallisesta palautteesta, ryhmäraportista ja yksilöraportista. Tässä sektioesitelmässä pohditaan sitä, miten kielten opiskelijat suhtautuivat teknologian ja mm. somen mahdollistamiin uusiin opetusmenetelmiin sekä jaetun asiantuntijuuden lähestymistapaan. Analyysi osoittaa, että opiskelijat arvostivat kurssin tarjoamaa käytännönläheistä lähestymistapaa ja sisältöä, jota he voivat hyödyntää jo heti opinnoissaan tai myöhemmin työelämässä. Annamme esimerkkejä siitä, mistä koostuu opiskelijoiden digitaalinen polku.

Lähteet

- Jalkanen, J. & Taalas, P. (2015) Monimedialaisen kielten opetuksen tutkimus: teknologian integroinnista pedagogiseen kehittämiseen. Teoksessa T. Jakonen, J. Jalkanen, T. Paakkinen & M. Suni (toim.) *Kielen oppimisen virtauksia. Flows of language learning. AFinLAN vuosikirja 2015*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 73. Jyväskylä, 172–186.
- Mutta, M., Lintunen, P., Ivaska, I. & Peltonen, P. (2014) Tulevaisuuden kielenkäyttäjät: monikielinen diginatiivi(ko?). Teoksessa M. Mutta, P. Lintunen, I. Ivaska & P. Peltonen (toim.) *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät – Language users of tomorrow*. AFinLAN vuosikirja 2014. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 9-23.

Jenni Marjokorpi
Helsingin yliopisto

Prototyyppejä ja puutteellisia kuvauksia. Hankalat päälauseenjäsenet alakoulun kielitiedossa

Tarkastelen esitelmässäni sitä, miten luokanopettajaopiskelijat hahmottavat lauseen keskeiset konstituentit subjektin ja objektin. Vuonna 2016 voimaan astuvissa opetussuunnitelman perusteissa nämä käsitteet luetaan vuosiluokkien 3–6 sisältöihin, jolloin niiden opetuksesta vastaa luokanopettaja. Lauseenjäseniin tutustumisen lisäksi niitä tulisi opetussuunnitelman mukaan oppia myös hyödyntämään oman tekstin tuottamisessa. Luokanopettajan koulutuksessa ei kuitenkaan varmisteta kieliopillista osaamista vaan keskitytään kysymyksiin, miten kielioppia opitaan ja opetetaan. Niinpä tekemälleni tutkimukselle on kaksi perustetta: ensimmäinen on selvittää, millaisia ovat luokanopettajaopiskelijoiden lauseoppitaidot ja -käsitteet, mikä antaa viitteitä myös muiden peruskoulun ja lukion suorittaneiden osaamistasosta. Toinen tutkimustehtävä on avata kieliopillisen ajattelun sudenkuoppia laajemminkin kontekstissa uuden opetussuunnitelman toteuttamista ajatellen.

Aineistonani ovat 128 luokanopettajaopiskelijan vastaukset äidinkielen didaktiikan kurssilla teetettyyn kielioppitestiin ja erityisesti sen lauseenjäsenosioon, jossa tuli tunnistaa ja määritellä subjekti ja objekti. Opiskelijat kielensivät syntaktista ajatteluaan vastatessaan kysymykseen, mistä subjektin ja objektin voi tunnistaa. Kategorisoin nämä vastaukset sisällönanalyysin keinoin neljäksi ongelmanratkaisustrategiaksi sekä analysoin kvantitatiivisesti, millaisessa yhteydessä kunkin strategian käyttö oli subjektin ja objektin kieliopilliseen tunnistamisen kanssa. Tutkin myös joidenkin taustamuuttujien kuten äidinkielen ylioppilaskoearvosanan yhteyttä lauseenjäsenten tuntemiseen.

Tutkimustuloksista selviää, kuinka yllättävänkin kompleksisia subjektin ja objektin käsitteet ovat, kun niitä tarkastellaan Ison suomen kieliopin (Hakulinen ym. 2004) määritelmien valossa. Monet opiskelijat olivat sisäistäneet kielitieteellisen kuvauksen sijasta peukalosaäntömäisiä määritelmiä, joiden turvin he onnistuivat tunnistamaan vain kategorioiden prototyyppisimmät edustajat. Lauseenjäsenten semanttinen tarkastelu painottuu myös alakoulun äidinkielen oppikirjoissa, mutta se ei aineistossa johtanut esimerkiksi eksistentiaalisubjektin tunnistamiseen tai objektin käsitteen rajaamiseen Ison suomen kieliopin tavoin sijamuodon perusteella. Niinpä tutkimus antaa aihetta pohdinnalle, missä on vika: pitäisikö koulussa (ja opettajankoulutuksessa) opettaa lauseenjäseniä tehokkaammin ja tämänhetkisen fennistisen näkemyksen mukaisesti, vai täytyisikö sittenkin hyväksyä koulukieliopin poikkeavuus siitä, jolloin keskityttäisiin tarkastelemaan vain kaikista tyyppillisimpiä lauseenjäsentapauksia.

Lähteet

Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Minna Martikainen
Jyväskylän yliopisto

Inkeriläisten paluumuuttajien kielitutkinnon synty mediakeskustelussa

Inkeriläisten paluumuutto Suomeen perustuu muuttajien suomalaiseen syntyperään, ja suomen kielen taidon testauksella on ollut siinä osansa. Inkeriläisten paluumuuttajien kielitutkinto kehitettiin todentamaan paluumuuttajien suomen kielen taitoa. Puheenvuorossani esittelen kielitutkinnon valmisteluvaiheessa esiin nousseita tavoitteita, tarkoituksia ja perusteluja. Tutkimus liittyy yhtenä tapauksena laajempaan, jo pitkään käytyyn keskusteluun kielitaidon ja maahanmuuton suhteesta.

Aineisto koostuu asiakirjoista, joita viranomaiset ovat luoneet tutkintoon liittyvän lainsäädännön valmisteluvaiheessa (mm. Hallintovaliokunnan mietintö 15/2002) ja lainsäädäntötyössä, sekä tutkinnon suunnittelussa mukana olleiden henkilöiden henkilöhaastatteluista. Tutkintoa suorittaa 250–700 henkilöä vuodessa (Maahanmuuttovirasto 2015a). Paluumuutto on Suomen eduskunnan päätöksellä päättymässä. Kielitutkintoja järjestetään kesään 2016 asti (Maahanmuuttovirasto 2015b). Tutkimuksen tarkastelussa on siis tutkintojärjestelmän elinkaari.

Tutkimukseni hyödyntää diskursiivisen tutkimuksen työtapoja: merkityksiin ei suhtauduta pysyvinä vaan tilanteesta toiseen ja myös tilanteen sisällä muuttuvina. Ilmaukset asettuvat siihen historialliseen tilanteeseen, jossa ne on lausuttu. Kirjallisen aineiston julkinen konteksti poikkeaa yksilöhaastattelujen kontekstista, ja myös niissä esitetyt ilmaisut eroavat toisistaan. Aikajänteeksi tutkintoa koskevan lainsäädännön valmisteluvaiheesta vuonna 2002 nykyhetkeen kertyy 13 vuotta. Ensimmäinen kielitutkinto järjestettiin vuonna 2003.

Inkeriläiset paluumuuttajat ovat Suomessa ainoa ryhmä, jonka kielitaitoa testataan oleskeluvan hakemisen yhteydessä. Euroopan unionin ja Schengen-alueen myötä puhutaan paljon vapaasta liikkuvuudesta. Toisaalta maahanmuuton edellytyksiä on tiukennettu ja kielitaitovaatimuksia otettu käyttöön myös muissa Euroopan maissa. (Saville 2013; Van Avermaet & Pulinx 2014.)

Aineiston alustavan tarkastelun perusteella kielitutkinnon luomista perustellaan keinona *hillitä maahantuloa* tai *tiukentaa maahanmuuton edellytyksiä*. Toisaalta aineistossa näkyy myös tulevaisuuteen suuntautuvia perusteluja: *riittävä kielitaito, kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen*.

Lähteet

- Hallintovaliokunnan mietintö 15/2002. Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain 18 a § muuttamisesta.
- Maahanmuuttovirasto 2015a. Raportit inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kielitutkinnoista vuosilta 2003–2014.
- Maahanmuuttovirasto 2015b. Viimeiset Maahanmuuttoviraston järjestämät kielitutkinnot.
- Saville Nick 2013. Language testing and immigration. Teoksessa *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Blackwell.
- Van Avermaet Piet – Reinhilde Pulinx 2014. Language testing for immigration to Europe. *The Companion to Language Assessment*. Wiley.

Annamari Martinviita
University of Oulu

Practices of interaction as gatekeepers to an online community

This study explores the social world of the image sharing website Imgur.com to analyse the key practices of interaction that the participants engage in and to discover what role these practices play in constructing a sense of community on the site. The participants on Imgur engage in a unique variety of language play and co-construct norms for appropriate participation as they compete for attention in a voting-based interaction system through image sharing and posting short text comments. Both the images and comments tend to be highly intertextual, resemiotizing (Scollon & Scollon 2004) discourses from elsewhere in the participants' lifeworlds, often focusing on popular content from the site itself, from the internet and from popular media.

The concept of online community is approached in a two-fold way: the main focus is on the definitions that the participants themselves give to the community on Imgur, and their experiences as participants. At the same time, the analysis is informed by theoretical definitions of community, particularly the psychological theory of *sense of community* (McMillan & Chavis 1986), much used in online community research and describing "strong" communities, and the notion of *groupness* (Blommaert 2005), allowing for the "looser" affiliations that are often described as communities in lay terms online. Thus the study aims to arrive at an understanding of what community means to participants to online interaction today, and how that understanding could most usefully be described in theoretical terms.

References

- Blommaert, J. (2005). *Discourse: A Critical Introduction*. Cambridge University Press.
- McMillan, D. W., & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6–23.
- Scollon, R., & Scollon, S. W. (2004). *Nexus analysis: discourse and the emerging internet*. New York: Routledge.

Enikő Marton
University of Helsinki

The role of feedback from native speakers in promoting L2 use

Extending the scope of the social context model of L2 acquisition (e.g. Sampasivam and Clément, 2014), the present paper addresses the contextual background of language use between Finnish speakers and Swedish speakers. Specifically, the focus is on how contact with Swedish speakers, confidence with Swedish and feedback from Swedish speakers guide the language choice of young Finnish speakers when communicating with Swedish speakers. The data was collected among students in Finnish language secondary schools in Porvoo and Lahti ($N = 360$). The analysis was done with a moderated mediation by the means of Mplus (Muthén and Muthén 1998-2014). The results indicated that contact with Swedish speakers led to higher confidence with Swedish, which increased the use of Swedish in intergroup communication. Additionally however, confidence with Swedish increased the use of Swedish mainly among those, who received positive feedback from their Swedish-speaking interlocutors.

References

- Muthén, Linda K. and Bengt O. Muthén. 1998-2014. *Mplus User's Guide*. Seventh Edition. Los Angeles, CA: Muthén and Muthén.
- Sampasivam, Sinthujaa, and Richard Clément. 2014. The dynamics of second language Confidence: perspective and interaction. In *Multiple Perspectives on the Self*, edited by Sarah Mercer and Marion Williams, 23–40. Bristol: Multilingual Matters.

Ida Mauko
University of Helsinki

What can be gained from problematizing the native English speaker concept?

With the rising number of speakers of English as a dominant language, the concept of a native English speaker is due for re-evaluation. If one holds onto the stereotype that a native English speaker must hail from a dominantly anglophone country such as the USA, UK or Australia, one rejects the linguistic identity of hundreds of thousands of other English speakers worldwide. This study looks at how non-native (NNES), bilingual, and native English speakers (NES) residing in Finland build their identities, and how these identities may come into conflict with the NES construct held by Finnish university students.

The personally constructed NES/NNES identities were explored via interview, while the university students' NES construct was identified through a survey containing audio samples of the interviewees' natural spoken English. The survey respondents classified each speaker as a native or non-native English speaker, rated the speaker's accent, vocabulary, grammar, confidence and intelligibility, and approximated the speaker's geographic origin.

Statistical analysis of the survey results showed accent and perceived origin to be the most significant predictors of NES classification. This classification sometimes sharply diverged from interviewees' individual NES/NNES identities. For example, a NNES-identifying speaker of English as a foreign language was frequently classified as NES, a Trinidadian L1 English speaker was third lowest in NES classification, and English as a second language speakers were overall ranked lowest. Therefore, some persons may find their NES identity challenged simply because they sound "foreign", and this may have significant implications for, among other things, language teaching, learning and testing.

Laura McCambridge
University of Jyväskylä

A Situated Analysis of Metadiscourse in Students' Writing on an International Master's Programme

In this paper I present part of a longitudinal ethnographic study into the norms and ideologies of English academic writing on an International Master's Programme in Finland. The study followed the writing experiences of four students with varied linguistic and cultural backgrounds through three years of the programme, drawing on a wide range of data, including the students' texts, interviews with the students and teachers, as well as feedback and instructional material that students received on their writing.

This presentation focuses on the use and interpretation of interactional metadiscourse in the students' writing. Interactional metadiscourse refers to text that explicitly signals interaction with the reader, including markers of attitude and certainty, self-mentions, and reader references (c.f. Hyland 2005). These are rhetorical markers used to construct an effective writer persona and argument. However, the effectiveness of these markers is dependent on readers' expectations, values and interpretations. Analyzing interactional metadiscourse is therefore a useful window into a community's norms and ideologies.

Previous studies of metadiscourse have mostly been corpus-based, with the functions of metadiscourse markers in texts and the community norms and ideals they reflect being inferred by the researcher. This paper contributes a socially situated analysis, in which the context of the texts' production, as well as students' intentions and teachers' interpretations are included. Specifically, I ask how these diverse students use metadiscourse in their texts and why, how teachers interpret their metadiscourse use, and what ideals of academic writing are construed.

Reference

Hyland, K. (2005). *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London: Continuum

Anne Mäntynen^(a) & Mikko Virtanen^(b)

^(a)Jyväskylän yliopisto

^(b)Helsingin yliopisto

Kielen säätely ja tekstilajinormit: fokuksessa tiivistelmän persoonamuodot

Esitelmämme käsittelee persoonamuotojen valintaa ja käyttöä yliopisto-opiskelijoiden kandidaatintutkielman tiivistelmissä. Tavoitteena on selvittää, millaiseksi persoonamuotojen käytön normit tiivistelmän tekstilajissa rakentuvat opiskelijoiden tekstien ja toisaalta niistä annetun palautteen valossa. Tarkastelemme, 1) miten ja millä persoonamuodoilla tutkielmaan tai sen tekijään viitataan, 2) mihin tiivistelmän semanttis-funktionaaliin jaksoihin persoonamuotojen käyttö keskittyy ja 3) millaista palautetta kielentarkastajat ovat persoonamuotojen käytöstä antaneet. Oletuksena on, että kielentarkastajien korjaukset tekevät näkyväksi normit, joiden mukaan persoonamuotoja tiivistelmässä tulisi käyttää. Esitelmän taustalla on ajatus paikallisesta kielen säätelystä sekä normien ja kieli-ideologioiden rakentumisesta siellä, missä kieltä ja kielenkäyttöä kommentoidaan (esim. Spolsky 2004; Mäntynen ym. 2012).

Aineistona on kypsyysnäytteiksi kirjoitettuja tiivistelmiä korjauksineen sekä kielentarkastajien palautelomakkeita, joissa on merkintä kypsyysnäytteen hyväksyttävyydestä sekä merkintöjä korjausta vaativista ilmiöistä.

Persoonamuodon valinta on akateemisen kirjoittamisen keskeinen kysymys, joka on joskus liitetty suoraan tieteen objektiivisuuden ihanteeseen (ks. Luukka 1992: 20–21; myös Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003: 281–282). Persoonamuodon valintaan tieteellisissä teksteissä ja tiivistelmässä ei kuitenkaan ole yksiselitteistä normia, vaikka siitä annetaankin runsaasti ohjeita tieteellisen kirjoittamisen oppaissa (esim. Hirsjärvi ym. 2003; *Kielijelppi*). Suomen kielessä on useita tapoja viitata tieteellisen tekstin persoonaan, ja eri tavat rakentavat tekijälle erilaisen diskursiivisen roolin (Rahtu 2015). Akateemisten tekstitaitojen näkökulmasta persoonamuodon valinta liittyy siis paitsi tiivistelmän normien hallintaan myös taitoon ilmaista akateemista tekijyyttä ja ääntä.

Lähteet

- Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2003: *Tutki ja kirjoita*. 10. painos. Helsinki: Tammi.
- Kielijelppi*. <http://www.kielijelppi.fi/kirjoitusviestinta/mina-tieteellisessa-tekstissa> (4.9.2015).
- Luukka, Minna-Riitta 1992: Mikä tekee tekstistä tieteellisen. – Merja Kinnunen & Olli Löytty (toim.), *Tieteellinen kirjoittaminen* s. 13–28. Tampere: Vastapaino.
- Mäntynen, Anne – Halonen, Mia – Pietikäinen, Sari – Solin, Anna 2012: Kieli-ideologioiden teoriaa ja käytäntöä. – *Virittäjä* 116 s. 325–348.
- Rahtu, Toini 2015: Multifunctional roles of the first person singular in academic texts. - Sonja Starc, Carys Jones & Arianna Malorani (toim.), *Meaning making in text: Multimodal and multilingual functional perspectives* s. 31–50. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Spolsky, Bernard 2004: *Language policy*. New York: Cambridge University Press.

Riikka Nissi^(a) & Suvi Honkanen^(b)

^(a)Jyväskylän yliopisto

^(b)Tampereen yliopisto

Kielen tuotteistaminen asiantuntijaorganisaation henkilöstökoulutuksessa

Nyky-yhteiskunnalle on leimallista kielen korostunut asema eri elämäntilanteilla. Erityisesti tämä on nähtävissä työelämässä, jossa asiantuntijatyön voimakkaan kasvun on esitetty kytkeytyvän työn yleiseen kielellistymiseen ja jossa työntekijöiden kielellinen 'osaaminen' on näin mielletävissä organisaatioille kilpailueduksi (Johansson ym. 2011).

Tässä esitelmässä tarkastelemme tapaa, jolla kieli ja kielellinen osaaminen voidaan asiantuntijatyön kontekstissa tuotteistaa kaupallisiin tarkoituksiin. Huomiomme kohteena ovat kielen tuotteistamisen käytännöt internetsivuilla, joilla yksityiset konsulttiyritykset tarjoavat vuorovaikutuskoulutusta asiantuntijaorganisaatioiden henkilöstölle organisaation sisäisen viestinnän parantamiseksi. Aineistomme on joukko kurssikuvauksia, joiden avulla yritykset esittelevät tarjolla olevia koulutuspakettejaan potentiaalisille ostajille. Esitelmämme tavoitteena on kuvata, miten vuorovaikutus kurssikuvauksissa käsitteellistetään ja millaisin keinoin siitä rakennetaan myytävissä oleva entiteetti, joka tuo koulutukseen osallistuvan organisaation toiminnalle lisäarvoa.

Aiemmassa henkilöstökoulutusta käsitelleessä tutkimuksessa on keskitytty analysoimaan pääasiassa sellaista kielikoulutusta, jota tarjotaan asiakaspalvelutyön tekijöille. Asiakaspalvelijoille suunnatussa koulutuksessa kielen tuotteistamisen on osoitettu näkyvän ennen muuta standardisointikäytänteinä, jotka pyrkivät brändäämään organisaatiota luomalla sen henkilöstölle yhtenäiset kielenkäyttötavat (esim. Cameron 2000; ks. myös Heller 2010; Heller & Duchêne 2012). Alustavien havaintojemme mukaan asiantuntijaorganisaatioiden sisäisen viestinnän tarpeisiin kehitetyissä kurssikuvauksissa tuotteistamismekanismi on toisenlainen. Standardisointikäytänteiden lisäksi niissä painottuvat kielenkäyttäjien kyky tulla mukaan ”aitoon vuoropuheluun” toisten kanssa sekä organisaatioiden kyky hyödyntää tällaisen dialogisen suhteen mahdollistamaa jaettavuutta. Esitelmässämme pohdimme tämänkaltaisen tuotteistamisen interdiskursiivisia kytköksiä ja yhteyksiä asiantuntijatyössä keskeiseen tiedon konstruoinnin problematiikkaan.

Lähteet

- Cameron, D. (2000). Styling the worker: Gender and the commodification of language in the globalized service economy. *Journal of Sociolinguistics* 4(3), 323–347.
- Heller, M. (2010). The commodification of language. *The Annual Review of Anthropology* 39, 101–114.
- Heller, M. & Duchêne, A. (2012) Pride and profit: Changing discourses of language, capital and nation-state. – A. Duchêne & M. Heller (toim.), *Language in Late Capitalism*, 1–21.
- Johansson, M., Nuolijärvi, P. & Pyykkö, R. (2011). Työelämän kielimaisema asiantuntijatyössä. – M. Johansson, P. Nuolijärvi & R. Pyykkö (toim.), *Kieli työssä: Asiantuntijatyön kielelliset käytännöt*, 10–23. Helsinki: SKS.

Pauliina Peltonen^(a) & Sanna Olkkonen^(b)

^(a)Turun yliopisto

^(b)Jyväskylän yliopisto

Toistot suullisen sujuvuuden mittarina: näkökulmia psykolingvistiikasta ja kielen oppimisen tutkimuksesta

Kielitaidon arvioinnissa yhtenä mittarina käytetään usein puhutun kielen sujuvuutta, ja esimerkiksi Eurooppalaisessa viitekehyksessä (Euroopan Neuvosto 2012: 52–53) sujuvuus mainitaan yhtenä viidestä puhutun kielitaidon kriteeristä. Sujuvuuden arviointiperusteet ovat kuitenkin melko yleisluontoisia ja osittain epätarkkoja. Empiiriset tutkimukset ovat osoittaneet, että esimerkiksi sujuvuuden yhtenä ulottuvuutena mainittu tauottaminen liittyy itse asiassa henkilökohtaiseen puhetyyliin enemmän kuin vieraan kielen taitotasoon (De Jong ym. 2015). Yksilöllisten erojen on esitetty näkyvän myös toiston määrässä ja korjauksissa. Sujuvuuden arvioinnin tulisi kuitenkin ensisijaisesti perustua sellaisiin piirteisiin, jotka mittaavat aidosti kielitaidon tasoa, ja pyrkiä minimoimaan yksilöllisen puhetyylin vaikutukset arviointiin.

Käsitlemme sujuvuutta psykolingvistiikan ja kielen oppimisen (*second language acquisition*, SLA) näkökulmista ja tarkastelemme sekä kognitiivista että vieraskielisen puheen sujuvuutta (ks. Segalowitz 2010). Psykolingvistinen lähestymistapa keskittyy kognitiiviseen prosessointiin ja sen rajoituksiin, kun taas kielen oppimisen tutkimus tarkastelee kielitaitoa analysoimalla kielenkäytön piirteitä. Tarkastelemamme aineistot ovat kahdesta eri tutkimusprojektista ja sisältävät eri-ikäisten suomenkielisten englanninoppijoiden sananhaku- ja monologituotoksia.

Sektioesitelmässämme keskitymme yhteen sujuvuuden mittariin, toistoihin. Erilaisista lähestymistavoista huolimatta toistojen käytössä näyttäisi ilmenevän samanlaisia tendenssejä. Molemmissa aineistoissa toistoja esiintyi vähän, eivätkä erot toistojen määrässä olleet merkitseviä ryhmien välillä. Toisaalta havaittiin ryhmien sisäistä, yksilöllisiin eroihin liittyvää vaihtelua. Tutkimustulokset viittaavat siihen, etteivät toistot ole yksiselitteisiä kielitaidon mittareita, ja siten kyseenalaistavat niiden luotettavuuden arviointiperusteena. Lisäksi tulokset korostavat eri tutkimusalojen näkökulmien yhdistämisen hyödyllisyyttä myös empiiriseen tutkimukseen perustuvien arviointikriteerien määrittämisessä.

Lähteet

- Euroopan neuvosto (2012). *Eurooppalainen viitekehys: Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*. Helsinki: Sanoma Pro.
- De Jong, N. H., Groenhout, R., Schoonen, R. & Hulstijn, J. H. (2015). Second language fluency: speaking style or proficiency? Correcting measures of second language fluency for first language behavior. *Applied Psycholinguistics* 36: 223–243.
- Segalowitz, N. (2010). *Cognitive Bases of Second Language Fluency*. New York: Routledge.

Anne Pitkänen-Huhta & Katja Mäntylä
Jyväskylän yliopisto

Opettajien kokemuksia monikielisistä oppilaista vieraan kielen luokkahuoneessa

Maahanmuuton kasvun myötä suomalainenkin luokkahuone on muuttunut yhä monikielisemmäksi. Tutkimustietoa monikielisen oppijan toisen kielen oppimisesta ja opetuksen käytänteistä on jo melko paljon, mutta vieraan kielen opetuksen lähtökohtana on kuitenkin edelleen se, että oppilaiden äidinkieli on suomi ja että oppilaat tulevat pääosin yksikielisistä taustoista. Opettajien kokemuksen mukaan opettajankoulutukseen ei huomioi monikielisiä oppilaita ja siten valmenna tulevia vieraan kielen opettajia luokkahuoneen arkeen.

Tässä esitelmässä tarkastelemme, miten kentällä toimivat englannin kielen opettajat ovat kokeneet monikieliset oppilaat englannin luokkahuoneessa. Aineisto koostuu haastatteluista (N=7), jotka toteutettiin keväällä 2015. Osallistujat tulivat eri puolilta Suomea ja opettivat eri kouluasteilla alakoulusta lukioon. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Haastattelujen kysymykset kumpusivat aiemmin toteutetusta kyselystä (Pitkänen-Huhta & Mäntylä 2014), joka osoitti, että opettajat pohtivat monikielisyyteen liittyviä seikkoja paljon, mutta oppimateriaalit tai opettajien koulutus ei ilmiötä huomioi, eikä näin tue arjen opetustyötä.

Haastatteluissa nousi esiin lukuisia esimerkkejä siitä, miten monikielisyys vaikuttaa ja näkyy vieraan kielen luokassa ja miten se on toisaalta mahdollisuus ja toisaalta haaste. Haastatellut opettajat suhtautuivat monikielisyyteen luontevana osana luokkahuoneen arkea, ja heillä oli ehdotuksia sekä oppikirjojen laatijoille että opettajankoulutukseen. Esityksessämme pohdimme sekä opettajan käsityksiä monikielisestä oppijasta ja hänen kohtaamisestaan vieraan kielen opetuksessa että niitä konkreettisia keinoja, joita opettajilla on työkalupakissaan.

Lähteet

Pitkänen-Huhta, Anne & Mäntylä Katja (2014). Maahanmuuttajat vieraan kielen oppijoina: monikielisen oppilaan kielirepertuaarin tunnistaminen ja hyödyntäminen vieraan kielen oppitunnilla. *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät. Language users of tomorrow*. Jyväskylä: AFinLA. 89–108.

Liisa Raevaara

Kotimaisten kielten keskus

Asioiden syyn esitleminen Kelan toimistossa: kirjalliset dokumentit asiakkaan resurssina

Kehitettäessä viranomaisviestintää ja julkisia palveluja keskiössä ovat kirjallinen viestintä ja erityisesti sähköinen asiointi. Sen sijaan suullista asiointia kehitetään lähinnä palvelua karsimalla. Suullinen asiointi on kuitenkin palvelumuoto, jonka asiakkaat kokevat tärkeäksi ja joka saa heiltä enimmäkseen positiivista palautetta. Asiakaspalvelun kehittämishankkeissa ja myös soveltavissa tutkimuksissa huomio tulisikin suunnata myös niihin käytänteisiin ja resursseihin, joita suullisissa asioinneissa hyödynnetään ja jotka osaltaan rakentavat asiakkaiden positiivisia kokemuksia. Tietoa näistä käytänteistä ja resursseista on mahdollista hyödyntää myös kehitettäessä kirjallista ja sähköistä asiointia sekä pohdittaessa, millaiset ratkaisut toimivat erilaisten asioiden hoitamisessa ja eri asiakasryhmille.

Esitelmässäni tarkastelen yhdenlaista resurssia, jota hyödynnetään kasvokkaisessa asiointissa. Tutkin, miten Kelan toimiston asiakkaat käyttävät mukanaan olevia kirjallisia dokumentteja esitellessään asiakasneuvojalle asiointinsa syyn. Esimerkiksi etuuden hakemiseen tarvittavat lomakkeet ja niiden liitteet, sairaus- ja asumiskulujen kuitit sekä Kelan lähettämät kirjeet sisältävät tietoa, joka auttaa sekä asiakasta että neuvojaa selvittämään, mitä etuutta asiakas hakee, mikä hänen tilanteensa on tai mitä Kela on häneltä pyytänyt. Mutta asiakkaat myös käsittelevät dokumentteja eri tavoin. Antamalla heti tiskille saavuttuaan dokumentit neuvojalle asiakas voi myös luovuttaa tälle vastuun asian eteenpäin viemisessä. Pitämällä dokumentit itsellään asiakas voi puolestaan saada aikaa asiansa kertomiseen ja lykätä hetkeä, jolloin neuvoja voi siirtyä kuuntelijasta asioiden kulkua ohjaavaan rooliin.

Keskusteluanalyttisen tutkimuksen piirissä kehollisen ja kielellisen toiminnan yhteispeli sekä erilaisten objektien käyttö vuorovaikutuksen resurssina on viime vuosina ollut vilkkaan tutkimuksen kohde (esim. Nevile ym. 2014; Drew & Couper-Kuhlen 2014). Tutkimukseni kytkeytyy tähän suuntaukseen ja jatkaa sitä. Aineistonani on 148 asiointia, jotka on videoitu Kelan toimistoissa Helsingissä. Aineisto on osa laajempaa aineistokokonaisuutta, joka on kerätty Kotimaisten kielten keskuksen asiointitilanteiden vuorovaikutuskäytänteitä tarkastelevassa hankkeessa.

Lähteet

Nevile, Maurice – Haddington, Pentti – Heinemann, Trine – Rauniomaa, Mirka (eds.) 2014.

Interacting with objects. Language, materiality and social activity. Benjamins.

Drew, Paul – Couper-Kuhlen, Elizabeth (eds.) 2014. *Requesting in social interaction.* Benjamins.

Maria Ruohotie-Lyhty, Riikka Ullakonoja, Josephine Moate & Eeva-Leena Haapakangas
University of Jyväskylä

Teaching a skill or using a tool. Studying EFL-teachers' beliefs about teaching reading and writing

This presentation addresses a specific issue that English as a Foreign Language (EFL) teachers in Finland, as well as elsewhere, are faced with on a regular basis, namely teaching reading and writing. Reading and writing are well-established features of language learning classrooms, although the role and purpose of reading and writing have changed over time. An important, yet little known factor affecting the practices of teaching reading and writing in schools is EFL teachers' beliefs about the role of reading and writing in their teaching. It is not known how individual teachers deal with conflicting experiences and changing curricula and how these are constructed in their beliefs about reading and writing. In the light of the coming curriculum change in Finland, understanding the beliefs the teachers currently hold about these aspects of teaching can be seen as important.

This study addresses this issue through a discourse analysis of 16 Finnish EFL teacher interviews about teaching reading and writing. In the interviews, the teachers describe themselves as 'unaccountable', 'old-time', 'modern' and 'authentic' teachers in relation to teaching reading and writing. The study shows that the participating teachers' beliefs are controversial and that although teachers are aware of more recent theoretical ideas of language teaching, they find it difficult to link these more recent beliefs with their practice.

Katharina Ruuska
Jyväskylän yliopisto

“Kun mä puhun liian hyvin, se yllättää ihmisiä”: kieli-ideologiat erittäin edistyneiden S2-puhujien arjessa

Suomi toisena kielenä -tutkimus on kahden viime vuosikymmenen aikana kehittynyt itsenäiseksi tutkimusalaksi ja suomen kielen oppimista onkin käsitelty monesta eri näkökulmasta. Tähänastinen tutkimus on kuitenkin keskittynyt pääosin kielen oppimisen alkuvaiheessa oleviin oppijoihin sekä itse oppimisprosessiin, kun taas edistyneempiä tai erittäin korkean kielitaitotason saavuttaneita S2-puhujia ja heidän kielenkäyttöään arjessa on tutkittu paljon vähemmän. Väitöstutkimuksessani tutkin kieli-ideologioiden roolia suomen kielen vasta aikuisiässä oppineiden, erittäin edistyneen tason puhujien kielellisessä arjessa. Tarkastelemalla näiden puhujien sosiaalisia ja kielellisiä käytänteitä haluan selvittää, miten S2-puhujat asemoituvat ja tulevat asemoiduiksi eri tilanteissa (esimerkiksi oppijoina, legitiimeinä suomenkielisinä puhujina tai jopa ‘natiivipuhujina’) ja miten kieli-ideologiat vaikuttavat heidän tilanteisten identiteettiensä rakentumiseen.

Esitelmässäni keskityn siihen, miten tutkimani puhujat itse kokevat ja tiedostavat sosiaaliset identiteettinsä eri tilanteissa. Ensimmäisessä aineistonkeruuvaiheessa tehdyt kvalitatiiviset haastattelut osoittavat, että informanttini ovat hyvin tietoisia heihin ja heidän kielitaitoonsa kohdistuvista käsityksistä ja että he myös ottavat nämä käsitykset huomioon kielellisissä käytänteissään. Esimerkiksi informanttien kertomukset ”liian hyvästä” kielitaidostaan viittaavat siihen, että usein heidän kielitaitotonsa ei vastaa sosiaalisia odotuksia. Tähän informanttini reagoivat erilaisilla strategioilla tilanteisten identiteettiensä rakentamiseen, esimerkiksi korostamalla tai peittämällä kielitaustansa.

Tatjana Rynkänen, Sari Ahola & Tuija Hirvelä
Jyväskylän yliopisto

Kielenkäytön mahdollisuuksia ja rajoja työelämässä: valokeilassa venäjänkieliset maahanmuuttajat Suomessa

Venäjänkieliset muodostavat suurimman vieraskielisten ryhmän Suomessa. Vuonna 2014 maassa asui lähes 70 000 henkilöä, jotka ilmoittivat äidinkielekseen venäjän. Kielellisen, kulttuurisen ja ammatillisen potentiaalinsa vuoksi venäjänkieliset ovat merkittävä voimavara Suomelle, mutta selvitykset kuitenkin osoittavat, että heillä on vaikeuksia pärjätä suomalaisilla työmarkkinoilla koulutustasonsa edellyttämällä tavalla. Venäjänkieliset maahanmuuttajat itse arvioivat selviytyvänsä kielitaidollaan arkielämän tilanteista melko hyvin, mutta työelämässä riittävän kielitaidon määrittelee työnantaja ja/tai lainsäädäntö (Tarnanen & Pöyhönen 2011).

Tässä esityksessä tarkastellaan Suomessa asuvien venäjänkielisten maahanmuuttajien kielitaitoa ja kielenkäyttöä työelämän näkökulmasta. Esityksen empiirinen aineisto pohjautuu kahteen tutkimukseen. Näistä ensimmäinen on Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke ”Integroituminen ammattiyhteisöihin Suomessa” (v. 2011–2014). Tutkimushankkeen venäjänkielisiin maahanmuuttajiin liittyvä aineisto koostuu vuosina 2011–2013 kerätyistä teemahaastatteluista (N=37), jotka on analysoitu sisällönanalyysejä ja narratiivista analyysia käyttäen. Haastateltavat edustavat kolmea ammattiryhmää: IT-asiantuntijat, opettajat ja taiteilijat. Lisäksi haastateltavina on henkilöitä, jotka ovat aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa.

Esityksen toinen aineisto pohjautuu tutkimuksiin, joissa on tarkasteltu Yleisten kielitutkintojen venäjää äidinkielenään puhuvien osallistujien menestymistä suomen keskitason tutkinnossa sekä heidän käsityksiään kielitaidosta ja kielenkäytöstä (mm. Ahola & Lammervo 2013 ja 2014). Aineisto rakentuu tammikuussa 2014 Yleisten kielitutkintojen suomen keskitason tutkintoon venäjää äidinkielenään puhuvien osallistujien taustatiedoista (N= 330) ja tutkinnon suorittaneiden (N=12) teemahaastatteluista.

Esityksessä analysoimme, kuinka aikuiset venäjää äidinkielenään puhuvat ovat saavuttaneet Suomessa koulutustaan ja ammattitaitoaan vastaavat työtehtävät Suomessa ja millainen yhteys kielitaidolla on työllistymiseen. Lisäksi kuvaamme, millaisia kokemuksia venäjänkielisillä maahanmuuttajilla on eri kielten käytöstä työelämässä ja eri ammattiryhmissä sekä millaisia mahdollisuuksia ja rajoituksia työ asettaa kielenkäytölle.

Lähteet

- Ahola, S. & T. Lammervo 2013. Venäjää äidinkielenään puhuvien maahanmuuttajien suomen kielen taito yleisten kielitutkintojen valossa. *Siirtolaisuus–Migration* 1/2013.
- Ahola, S. & Lammervo, T. 2014. Venäjää äidinkielenään puhuvien testiin osallistujien ajatuksia Yleisten kielitutkintojen suomen kielen keskitason tutkinnosta. Esitelmä AFinLAN syysseminariumissa.
- Tarnanen, M. & Pöyhönen, S. 2011. Maahanmuuttajien suomen kielen taidon riittävyys ja työllistymisen mahdollisuudet. *Puhe ja kieli*, 31 (4), 139–152.

Taina Saarinen & Pasi Ihalainen
Jyväskylän yliopisto

**”...Vi svenskar i Finland äro lika goda finländska medborgare som de finska finnarna...”:
kansa, kieli ja kaksikielisyys hallitusmuotodebatissa 1919**

Suomen tasavaltalaisesta hallitusmuodosta käytiin vuoden 1917 itsenäistymisen ja vuoden 1918 sisällissodan jälkeisessä ilmapiirissä kiivas eduskuntakeskustelu touko-kesäkuussa 1919. Käsite ”kansalliskieli” otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön debatin loppuvaiheessa, jo kertaalleen hylätyn hallitusmuotoesityksen uusintakäsittelyssä. Debatin suurimmat kipupisteet liittyivät parlamentarismien määrään sekä tasavallan presidentin valintaan ja valtaoikeuksiin. Viimeisessä käsittelyssä kielikysymys kytkettiin mukaan osittain itsenäisenä kysymyksenä ja osittain siksi, että esityksen taakse tarvittiin 5/6 enemmistö. Ruotsalaisen kansanpuolueen edustajat jatkoivat monarkististen näkökulmien tuomista keskusteluun paitsi ideologisista syistä myös luodakseen painetta tasavaltalaisiin kielipoliittisten myönnytysten toivossa. (Ihalainen tulossa.)

Tässä esityksessä tarkastellaan vuoden 1919 hallitusmuotokeskustelun kielipoliittista osiota. Diskursiivinen tarkastelu keskittyy suomen (kielen) tai Suomen (kansan, kansakunnan) ja ruotsin (kielen) tai Ruotsin (kansan, kansakunnan) konstruktioihin erityisesti jäsenyyden tai ryhmään kuulumisen näkökulmasta. Analyyttisenä työkaluna käytämme diskurssisyklin (*discourse cycle*; Scollon & Scollon 2005) ajatusta eli tarkastelemme, miten diskurssit materiaalistuvat toimiksi ja toimijoiksi ja uudestaan diskursseiksi 1910-luvun lopun poliittisessä tilanteessa. Esitys on osa laajempaa hanketta, jossa kehitämme menetelmiä ajallisesti ja paikallisesti monipaikkaisen politiikan analyysiin historioitsijoiden ja kielentutkijoiden yhteistyönä (Ihalainen & Saarinen 2015; Halonen, Ihalainen & Saarinen 2015).

Hallitusmuotokeskustelu teki ”(kansallis-)kielestä” ja siihen liittyen kansasta tai kansalaisuudesta käydyn debatin näkyväksi. Erityisen kiinnostavaa on ryhmään kuulumisen tai kuulumattomuuden diskurssi, kun debatissa tehdään eroja kansaan tai kieliryhmään kuulumisen välillä. Debatin alkuvaiheessa termejä suomalainen/ruotsalainen ja suomenkielinen/ruotsinkielinen käytettiin käytännössä toistensa synonyymeinä, mutta keskustelun edetessä kansanedustajat alkoivat eksplikoida käsityksiään kielen ja kansalaisuuden / kansallisuuden / kansan suhteista. Näin he eivät ainoastaan päätyneet konstruoimaan ”kansaan” liittyviä ymmärryksiä mutta 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun poliittisina toimijoina myös kytkivät keskustelun diskursseihin tuon ajan käsityksistä etnisyyden ja kielen suhteista. Erityisen aktiivisia tässä keskustelussa olivat ruotsalaisen kansanpuolueen Hjalmar Procopé ja kokoomuksen Emil Setälä.

Lähteet

- Halonen, M., P. Ihalainen, & T. Saarinen (toim.) (2015) *Language Policies in Finland and Sweden. Interdisciplinary and multi-sited comparisons*. Bristol: Multilingual Matters.
- Ihalainen, P. (tulossa) *The Springs of Democracy 1917, 1918 and 1919*. Finnish Historical Society: Helsinki.
- Ihalainen, P. & Saarinen, T. (2015) Parliamentary debates as the nexus of multi-sited policy discourse. Käsikirjoitus, *Making Constitutions, Building Parliaments*. Lontoo, heinäkuu 2015.
- Scollon, R. and S.W. Scollon (2005) ‘Lighting the stove. Why habitus isn’t enough’. R. Wodak & P. Chilton (toim.), *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis*. Amsterdam: John Benjamins.

Emanuel da Silva & Sari Pietikäinen
University of Jyväskylä

Language at centre ice: capitalizing on discourses of identity in global hockey mobility.

Sport is at the nexus of many forces that regulate language: nationalism, localism, capital, labour, mobility, gender, and identity. Some of these forces can be seen and heard on the ice, in the global hockey industry where (trans)national economic projects intersect with local discourses of identity and language for fan support, marketing, sponsorship, and sales. Most of the early career players in the Finnish hockey league strive for success in the major hockey markets in North America or Russia, while many senior career players come from outside of Finland to either wind down their careers or remain relevant in a smaller hockey market. This mobility raises interesting questions about language and identity for individuals and institutions that are “on the move”: How is linguistic and cultural difference constructed an obstacle to or a catalyst for success on and off the ice? Is sociolinguistic difference commodifiable as symbolic or material capital? How do foreign hockey players transcend the traditional ways in which locality and authentic identity are understood? This paper discusses the preliminary ideas and findings from exploratory fieldwork that maps the professional trajectories and the discursive positionings of elite hockey players in Canada and in Finland, with a particular focus on Saku Koivu in Montreal, and Eric Perrin first in Jyväskylä and now in Turku.

Boglárka Straszer
Högskolan Dalarna

Transkieleily esikoulussa ruotsinsuomalaisessa kontekstissa

Suomi on yksi Ruotsin viidestä kansallisesta vähemmistökielistä. Suomen oikeus on vahvistettu ns. hallintoalueilla ja suomenkieliseen hallintoalueeseen kuuluu tällä hetkellä 59 kuntaa. Kansallisia vähemmistöjä ja vähemmistökieliä koskeva laki (2009:724) suojelee erityisesti lasten oikeuksia kehittää kulttuuri-identiteettiään ja edistää lasten vähemmistökielen käyttöä. Suomenkielisen hallintoalueen kunnissa vanhemmat voivat anoa esikoulutoimintaa osittain tai kokonaan suomen kielellä.

Tämän esitelmän taustalla olevan tutkimuksen kohteena on esikoulupedagogien transkieleily eli monilähtöisen kielirepertuaarin joustava hyödyntäminen erään suomenkieliseen hallintoalueeseen kuuluvan kunnan esikoulun suomenkielisellä osastolla. Esitelmässä termiä *transkieleily* lähestytään pääasiallisesti kahdesta näkökulmasta: transkieleily käytäntönä, eli mitä pedagogit tekevät kielten kanssa ja minkälaisia käsityksiä heillä on kielivalinnastaan, ja transkieleily pedagogiikkana, eli miten usea kieli sisällytetään pedagogisiin käytäntöihin, erityisesti keskittyen kielen ja oppimisen väliseen suhteeseen. Pääpaino on kaksikielisten strategioiden tarkastelussa ruotsinsuomalaisen esikoulun jokapäiväisessä toiminnassa.

Tutkimuksen tulosten mukaan suomenkielisen esikouluosaston pedagogit käyttävät suomen kielen lisäksi ruotsia jokapäiväisessä työssään, ja suomenkieliselläkin lastenosastolla pedagogien työkielenä ei ole ainoastaan suomi. Tutkimuksen mukaan kaksikielisten esikoulupedagogien kielivalinta on useimmiten tietoinen, ja kielivalinnan ja kielenkäytön taustalla on tavoite tukea lasten kielellistä kehitystä mahdollisimman monipuolisesti eri kielistrategioita käyttäen.

Toiminta suomenkielisellä esikouluosastolla ei siis ole pelkästään yksikielistä, vaan se on joustavasti monimuotoista, ja monikielisen lastentarhanopettajan tapauksessa myös monikielistä. Esikoulun suomenkielisellä osastolla enemmistökieli, ruotsi, ja vähemmistökieli, suomi, ovat suhteellisen tasa-arvoisia, ja niitä käytetäänkin tilanteisesti niin kommunikaation välineenä kuin myös kaiken toiminnan tavoitteena. Tutkimuksen kohteena olevan ruotsinsuomalaisen esikoulun tapauksessa vähemmistökielisen esikouluopetuksen tavoitteena ei olekaan yksikielisyys, vaan kaksikielisyys, jossa kahden kielen osaaminen nähdään joustavuudellaan käytännön elämää helpottavana resurssina.

Riitta Suominen
Tampereen yliopisto

Miten tiedottajat toimittavat paperitekstiä verkkoon: lähdetekstin ja kohdetekstien lingvististä vertailua

Teen Tampereen yliopistossa väitöstutkimusta ”Miten tekstin käytettävyyttä parannetaan, kun se muokataan verkkotekstiksi sekä Twitter- ja Facebook-päivityksiksi?” Tutkimuksessa selvitän, mikä on kymmenen julkisen alan tiedottajan strategia, kun he muokkaavat koetilanteessa pöytäkirjatekstiä verkkoon.

Tutkimukseni keskeinen käsite on käytettävyys. Käytettävyys liitetään usein ohjelmiin ja laitteisiin, kun taas tekstien yhteydessä suositaan lähisukuisia ilmauksia silmäiltävyys, luettavuus ja ymmärrettävyys. Teknisen viestinnän ja käännöstieteen kautta käytettävyys on levinnyt myös verkkotekstien arviointiin.

Tarkastelen esitelmässäni viestijöiden muokkaustekoja sana-, lause- ja tekstitasolla. Luokittelussa käytän Faigleyn ja Witten muokkausluokkia: lisäys, poisto, korvaaminen, uudelleenjärjestely, jakaminen ja yhdistäminen. Vertaan ammattiviestijöiden muokkauksia abiturienttien aineissaan tekemiin muokkauksiin, joita Tuula Ranta on selvittänyt väitöskirjassaan.

Sana- ja lausetason muutosten analyysissä hyödynnän soveltaen Kankaanpään, Piehlin ja Räsänen luetteloa, jolla on jäsennetty lakitekstien ymmärrettävyyttä parantavia muutosehdotuksia. Tarkastelen esitelmässäni seuraavia tiedottajien tekemiä muutoksia: konkretisointi, nominaalistuksen purku, ymmärtämistä tukevat lisäykset, toiston ja rinnastusten poisto sekä pitkien sanojen ja virkkeiden karsiminen.

Viranomaisten verkkotekstejä ei ole juuri tutkittu. Kuitenkin palveluja on 2000-luvulla siirretty verkkoon, ja verkkosivustoista on tullut julkishallinnon keskeisiä tiedotuskanavia. Sähköinen viestintä on muuttanut kirjoittamisen ja lukemisen ympäristöä, mutta vaikutukset tekstiin ovat selvittämättä. Aineistonani ovat yhteiskunnallisesti tärkeät tekstit: pöytäkirjat ja päätöstiedotteet välittävät kuntalaisille tiedon päätösasioiden taustoista. Esittelytekstit ovat myös päättäjien tiedonlähde ja kannanmuodostuksen tuki.

Lähteet

- Faigley, Lester & Witte, Stephen 1981: Analyzing revision. *College Composition and Communication* 32.
- Salli Kankaanpää, Aino Piehl & Matti Räsänen 2012: Kuinka tutkia lakitekstin syntyä ja tekstilajin rajoja? *Genreanalyysi – teksilajitutkimuksen käytäntöä*. Toim. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela. Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 29, s. 394–431.
- Ranta, Tuula 2007: *Kirjoittamisprosessi teksteinä. Tekstilingvistinen näkökulma abiturienttien tekstintuottamisen menettelyihin*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 50. Joensuun yliopisto.

Kimmo Svinhufvud
Helsingin yliopisto

Muistiinpanojen tekeminen keskustelun osana: multimodaalinen analyysi kysymys–vastaus-sekvenssistä opintopsykologin ja opiskelijan keskustelussa

Tarkastelen esitelmässäni muistiinpanojen tekemistä kehollisena ja vuorovaikutukseen limittyvänä toimintana. Esitelmä perustuu opintopsykologin yksilövastaanotolla videoituihin aitoihin vuorovaikutustilanteisiin, yhteensä noin 30 tuntiin aineistoa. Aineisto on analysoitu käyttäen metodina etnometodologista keskusteluanalyysiä (esim. Sidnell & Stivers 2013) sekä multimodaalista analyysiä (esim. Streeck, Goodwin & LeBaron 2011; Mondada 2014).

Opintopsykologit tekevät yksilövastaanotolla runsaasti muistiinpanoja opiskelijan puheesta. Opintopsykologit selittävät muistiinpanojen tekemistä opiskelijoille, he lukevat edellisen kerran muistiinpanoja ennen tapaamisen alkua ja he myös toisinaan viittaavat muistiinpanoihinsa myöhemmin samassa keskustelussa. Läheskään kaikkea ei kuitenkaan kirjoiteta muistiin: kirjoittaminen merkitsee juuri sanotun erityisen merkitykselliseksi tai ainakin dokumentoimisen arvoiseksi.

Tarkastelen muistiinpanojen tekemistä tietyssä usein toistuvassa sekventiaalisessa asemassa, opintopsykologin esittämän agendasiirtomaisen hakukysymyksen yhteydessä. Tässä tilanteessa voidaan tunnistaa systemaattinen kysymys–vastaus–kirjoittaminen-sekvenssi (vrt. Komter 2006).

Tarkastelen, miten muistiinpanojen kirjoittaminen liittyy yhteen opintopsykologin kysymyksen, opiskelijan vastauksen ja opintopsykologin kolmannen position vuoron tai responssipartikkelien kanssa. Toisaalta tarkasteltavana ovat osallistujien muu kehollinen toiminta, toisin sanoen opintopsykologin katseet ja nyökkäykset sekä opiskelijan katseen kohdistuminen opintopsykologiin tai kirjoitustoimintaan. Pääpaino tässä esitelmässä on opintopsykologin toiminnassa.

Lähteet

- KOMTER, MARTHA L. 2006: From talk to text. The interactional construction of a police record. *Research on Language and Social interaction* 39: 201–228.
- MONDADA, LORENZA 2014: The local constitution of multimodal resources for social interaction. *Journal of Pragmatics* 65: 137–156.
- SIDNELL, JACK – STIVERS, TANYA (eds.) 2013: *The handbook of conversation analysis*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- STREECK, JÜRGEN – GOODWIN, CHARLES – LEBARON, CURTIS (eds.) 2011: *Embodied interaction. Language and body in material world*. Cambridge: Cambridge University Press.

Minna Sääsکیlahti
Oulun yliopisto

Dialogisuus yhdeksäsluokkalaisten vastineissa

Mikhail Bahtin ja Valentin Vološinov katsoivat, että dialogisuus on tyypillistä kaikelle kielenkäytölle niin suullisessa kuin kirjallisessakin viestinnässä. Analysoidessaan kirjoitettujen tekstien dialogisuutta Bahtin nosti esiin kirjoittajan ja lukijan aktiivisen suhteen: lukija reagoi lukemaansa esimerkiksi ottamalla kantaa, kyseenalaistamalla, myötäilemällä tai vastustamalla. Kirjoittaja puolestaan tiedostaa lukijan aktiivisen roolin ja pyrkii ennakoimaan lukijan reaktioita, mikä ilmenee teksteissä monin tavoin. Bahtin katsoi tämän olevan erityisen tyypillistä teksteille, joilla pyritään vaikuttamaan ja joissa esitetään mielipiteitä. (Vološinov 1990 [1929]: 106–121; Bahtin 2004 [1953]: 68–73.)

Tarkastelen sektioesitelmässäni dialogisuutta kirjoittamisen opettamisen näkökulmasta ja analysoin, miten dialogisuus ilmenee yhdeksäsluokkalaisten kirjoittamisessa vastineissa. Aineistoni (128 tekstiä) on kerätty Koulutuksen kansallisen arviointikeskuksen keväällä 2014 toteuttaman oppimistulosarvioinnin aineistosta. Osana arviointia yhdeksäsluokkalaisten kirjoittivat vastineen, jossa heidän tuli ottaa kantaa aineistona olleeseen kolumniin. Kirjoittajaa ohjeistettiin myös ilmaisemaan oma mielipiteensä perusteluineen ja ottamaan huomioon omasta näkemyksestään poikkeavia näkökantoja. (Harjunen & Rautopuro 2015.) Näin vastineen tehtävänanto ohjasi monin tavoin dialogiseen kirjoittamiseen.

Keskityn esitelmässäni erityisesti siihen, miten yhdeksäsluokkalaisten keskustelevat vastineen kohteena olleen kolumnin kanssa. Aineistoni osoittaa, että pohjatekstin huomioiminen ja luonteva keskustelu pohjatekstin kanssa on haastavaa yhdeksäsluokkalaisten kirjoittajille. Esimerkiksi vastineen kohteena olevan kolumnin esittely riittävän informatiivisesti tuottaa ongelmia varsinkin heikoimmissa mutta myös keskitasoisissa teksteissä. Lisäksi moni kirjoittaja keskustelee pohjatekstin kanssa vain pintapuolisesti mainitsemalla sen lyhyesti vastineensa alussa. Toisaalta korkeimpia pisteitä saaneiden tekstien joukossa luonteva, koko vastineen läpäisevä dialogi pohjatekstin kanssa on hyvin tavallista.

Lähteet

- Bahtin [Bakhtin], Mikhail M. 2004 [1953]. The problem of speech genres. – Caryl Emerson & Michael Holquist (toim.), *M. M. Bakhtin, Speech Genres and Other Late Essays* s. 60–102. Austin: University of Texas Press.
- Harjunen, E. & Rautopuro, J. 2015. *Kielenkäytön ajattelua ja ajattelun kielentämistä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2014: keskiössä kielentuntemus ja kirjoittaminen*. Julkaisut 2015: 8. Helsinki: Karvi.
- Vološinov, Valentin 1990 [1929]. *Kielen dialogisuus*. Tampere: Vastapaino.

Maija Tervola
Tampereen yliopisto

Maahanmuuttajalääkärien suomen kielen taito terveydenhuollon instituutioissa

Maahanmuuttajataustaiset lääkärit tulevat työhön suomalaiseen terveyden- ja sairaanhoidon instituutioihin usein kielitaidon ollessa vielä puutteellinen. Rajoitetun lääkärin toimiluvan saa jo laillistamisprosessin alkuvaiheessa (Valvira 2008). Kielitaidon vajavuus tuo haasteita niin lääkäreille itselleen kuin työyhteisöille ja potilaillekin, mutta suurimmaksi osaksi haasteista näytetään selviävän. Valviraan tulevissa kanteluissa on hyvin harvoin ainakaan yksinomaan kyse kielitaidon puutteen aiheuttamasta konfliktista (Sariola 2012).

Terveydenhuoltoalan kielitaitovaatimuksia on kartoitettu yleisellä tasolla (Komppa ym. 2014; Piikki 2010). Lisäksi lääkärin työn kielenkäyttötilanteista erityisesti potilasvastaanottoa on tutkittu paljon keskusteluntutkimuksessa (ks. esim. Sorjonen ym. 2001). Sen sijaan juuri maahanmuuttajataustaisten lääkärin kielitaitoa suhteessa työelämän käytännön vaatimuksiin ei juuri ole tutkittu.

Esitelmässäni kerron tutkimuksesta, jonka tarkoituksena on kerätä yleisemmän tason tietoa siitä, millaisia mahdollisia ongelmia maahanmuuttajataustaisten lääkärin puutteellinen suomen kielen taito aiheuttaa. Tutkimuksen aineistona ovat haastattelut terveydenhuollon laitoksista eri puolilta Suomea. Haastattelut on toteutettu strukturoituina ryhmähaastatteluina. Haastateltavat ovat kokeneita terveydenhuollon ammattilaisia, joilla on kokemusta erityisesti maahanmuuttajataustaisten lääkärin kanssa työskentelystä.

Tässä esitelmässä esittelen tutkimuksen tuloksia kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin kerron haastatteluissa esiin nousseista näkemyksistä siitä, mitkä ovat käytännön työelämän kannalta suurimpia haasteita maahanmuuttajataustaisten lääkärin kielitaidolle. Toiseksi kerron, miten työ- ja kommunikointikäytännöt ovat muuttuneet ja miten niitä on tietoisestikin muutettu terveyden- ja sairaanhoidon instituutioissa, kun on alettu huomioida maahanmuuttajataustaisten lääkärin kehityksessä olevaa kielitaitoa. Tulokset antavat oman panoksensa keskusteluun maahanmuuttajataustaisten lääkärin ja toisaalta terveydenhuoltoalan työyhteisöjen koulutus- ja tukitarpeista.

Lähteet

- Komppa, J. – Jäppinen, T. – Herva, M. – Hämäläinen, T. 2014. *Korkeakoulutuksen ammatilliset suomi toisena kielenä -viitekehykset*. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 16.
- Piikki, A. 2010. Terveydenhoitoalalla riittävä suomen taito – Mitä se on? *Sutina* 1/2010. Suomi toisena kielenä -opettajat ry., s. 30–33.
- Sariola, S. 2012. Kielitaidosta pitää puhua. *Lääkärilehti* 12/2012, s. 926–929.
- Sorjonen, M-L. – Peräkylä, A. – Eskola, K. 2001. *Keskustelu lääkärin vastaanotolla*. Tampere: Vastapaino.
- Valvira 2008 = Lääkärin ammattioikeuksien hakemusohjeet:
<http://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet/hakemusohjeet/>

Johanna Vaattovaara
Helsingin yliopisto

Kieltenopettajien opetukselliset lähestymistavat ja kielinäkemykset

Vieraan kielen opetuksen didaktiikkaa on jo vuosikymmeniä suunnannut viestinnällisen kielitaidon ihanne, mihin ohjaa myös Eurooppalainen viitekehys (EVK, CEFR), joka rakentaa juuri viestinnällisyyden ihanteen pohjalle. Pidämmekin jo selviönä, että kielitaito-opetuksessa pyritään viestinnällisyyteen ja siihen, että kielenopetuksella tuetaan nimenomaan kielen käytön osaamista. Mutta mitä viestinnällisyydellä oikeastaan ymmärretään, riippuu keskeisesti kielinäkemyksistämme. Kielinäkemykset puolestaan ovat usein implisiittisiä tai tiedostamattomia, mutta sitäkin merkittävämpiä, sillä ymmärryksemme kielestä systeeminä heijastuu perustavanlaatuisesti opetuksen käytäntöön (esim. Trappes-Lomax & Ferguson 2002; van Lier 2004: 23–53; Dufva et al. 2010). Tutkimukseni tavoitteena on ollut selvittää yliopiston kielikeskusopetuksen kontekstissa, (1) millaisia ovat kielenopettajien opetukselliset lähestymistavat ja (2) millaisia eksplisiittisiä tai implisiittisiä näkemyksiä kielestä systeeminä opettajilla on eli millaisen kielinäkemyksen puitteissa he rakentavat omaa opetussuunnitelmaansa.

Esitelmän pohjana oleva aineisto koostuu 27 vieraan tai toisen kielen opettajan tuottamasta tekstistä, jotka he laativat yliopistopedagogiikan kurssilla joko ennakkotehtävänä opetusfilosofiastaan tai kurssin lopputyönä opetussuunnitelman kehittämistehtävänä. Aineiston opettajat on valittu satunnaisesti kolmelta eri yliopistopedagogiikan kurssilta. He ovat kaikki korkeakoulun kielikeskuksen opettajia ja he edustavat yhteensä kymmentä eri kieltä, joissa he antavat kielitaito-opetusta eri EVK:n taitotasoasteilla. Opettajista 24 opetti tutkimusajankohtana pää- tai sivutoimisesti Helsingin yliopistossa, kolme muualla.

Aineiston laadullinen analyysi on luonteeltaan teorialähtöistä: analyysiä on ohjannut kysymys siitä, missä määrin opettajat kuvaavat opettajuuttaan ja opetuskäytänteitään rakennelähtöisesti (kieli struktuurijärjestelmänä) ja missä määrin he viittaavat kieleen dynaamisena järjestelmänä, diskursiivisissa käytänteissä muovautuvana, dialogisena systeeminä (ks. esim. Linell 1998; Dufva, Aro, Suni & Salo 2010 ja 2011).

Esitelmässäni esittelen tutkimuksen keskeiset tulokset ja lopuksi pohdin, millaisia implikaatioita niistä nousee opettajankoulutukselle ja opettajien täydennyskoulutukselle, jos ja kun tavoitteena on tukea yhä kansainvälistyvämmässä ympäristöissä toimivan asiantuntijan viestintävalmiuksia.

Lähteet

- Dufva, H., Suni, M., Aro, M. & Salo, O-P. (2010). Languages as objects of learning: language learning as a case of multilingualism. *Journal of Applied Language Studies*, 5, 109–124.
- Dufva, H., Aro, M., Suni, M. & Salo, O-P. (2011). Onko kieltä olemassa? Teoreettinen kielitiede, soveltava kielitiede ja kielen oppimisen tutkimus. Teoksessa E. Lehtinen, S. Aaltonen, M. Koskela, E. Nevasaari & M. Skog-Södersved (toim.) *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 3, s. 22–34.
- van Lier, L. (2004). *The ecology and semiotics of language learning: A sociocultural perspective*. Dordrecht: KluwerAcademic.
- Trappes-Lomax, H. & Ferguson, G. (toim.) (2002). *Language in Language Teacher Education*. Amsterdam: John Benjamins.

Noora Vidgren

Technische Universität Darmstadt

**“Espanja ja saksa menee sekasin vaikka ne ei oo niinku millään tavalla sukulaiskieliä”:
tapaustutkimus monikielisten lukiolaisten käsityksistä kielenoppimisestaan**

Vaikka vieraiden kielten opiskelu on Suomessa viime vuosina yksipuolistunut, on kahden tai useamman vieraan kielen oppijoita kouluissamme yhä huomattava määrä (ks. Kumpulainen 2014). Monikielisellä oppijalla on yksikieliseen oppijaan verrattuna korkeampi kielitietoisuus, enemmän oppimisstrategioita käytössään ja laajempi kielivaranto, jota hän voi uutta kieltä oppiessaan hyödyntää (Cenoz 2013). On tärkeää tarkastella monikielisiä oppijoita kokonaisvaltaisesti ja ottaa huomioon muun muassa oppijoiden koko kielivaranto, erilaiset oppimiskontekstit sekä muut yksilölliset tekijät (ks. Cenoz 2013). Tästä syystä monikielisyyttä on tärkeää myös tutkia kokonaisvaltaisesti. Kielten välinen positiivinen vaikutus, oppimiseen vaikuttavat kielenulkoiset tekijät ja kielenoppimisprosessi jäävät esimerkiksi virheanalyysimenetelmällä täysin huomiotta (ks. Marx 2004).

Tässä esitelmässä esittelen tapaustutkimuksen, jossa tarkastellaan monikielisten lukiolaisten käsityksiä kielenoppimisestaan ja kielten välisestä vaikutuksesta. Tutkimusaineistona ovat kahden monikielisen lukiolaisen teemahaastattelut. Toinen haastatelluista on opiskellut neljää ja toinen kuutta vierasta kieltä. Monikielisten oppijoiden erilaiset kielivarannot ja oppimiseen vaikuttavat kielenulkoiset tekijät tulevat tutkimustuloksissa selvästi esiin, ja haastateltujen käsitykset kielenoppimisestaan ja kielten välisestä vaikutuksesta ovat vahvasti yksilöllisiä.

Lähteet

- Cenoz, Jasone (2013), The influence of bilingualism on third language acquisition: Focus on multilingualism. *Language Teaching* 46:1, 71–86.
- Kumpulainen, Timo (toim.) (2014), *Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2014*. Juvenes Print, Tampere.
- Marx, Nicole (2004), Forschungsmethoden zur Mehrsprachigkeit und zum multiplen Spracherwerb. Teoksessa Hufeisen, Britta & Marx, Nicole (toim.), *Beim Schwedischlernen sind Englisch und Deutsch ganz hilfreich. Untersuchungen zum multiplen Sprachenlernen*. Peter Lang, Frankfurt am Main. 65–79.

Elina Vitikka
Helsingin yliopisto

Intertekstuaalisuus ja asiantuntijuus kirjassa ja blogissa

Ravitsemuksesta ja laihtumisesta kirjoitetaan, luetaan ja keskustellaan paljon. Reseptikirjoja ja laihtutusoppaita julkaistaan vuosittain lukuisia, minkä lisäksi terveellisen ruokavalion määrittämisestä ja laihtuttamisesta keskustellaan kiivaasti internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Myös monet asiantuntijat jakavat tietämystään muun muassa blogien välityksellä. Se on nopeampi tapa saada sanomansa kuuluville kuin kirja ja siten otollinen myös tiedeviestinnän välineenä yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa.

Tietokirjoilta on perinteisesti odotettu eksplisiittistä viittaustekniikkaa: esitettyjen väitteiden tueksi on merkitty (tieteelliset tutkimus)lähteet, jotka kertovat, mistä tieto on peräisin (ks. Hiidenmaa 2014: 71). Myös internetissä kiistanalaisista aiheista keskusteltaessa kirjoittajalta odotetaan perusteluja ja jonkinlaisia todisteita väitteittensä tueksi.

Esitelmässäni tarkastelen, miten yksi ravitsemustieteilijä esittää laihtumista ja ravitsemusta koskevaa tietoa yhtäältä kirjoissaan ja toisaalta blogissaan: Miten hän teksteissä viittaa muihin ääniin ja teksteihin? Keihin viitataan ja mitä näillä viittauksilla tehdään? Aihe liittyy alkuvaiheessa olevaan väitöskirjatutkimukseeni, jossa tarkastelen ravitsemustieteilijöiden tiedeviestintää eri medioissa, ravitsemustieteellisen tiedon eri esittämistapoja ja kirjoittajan asiantuntijuuden rakentumista tekstissä.

Aineistoni kirjoissa intertekstuaalisuutta luodaan etenkin leksikaalisilla viittauksilla muun muassa tutkimuksiin. Spesifit lähdeviitteet kuitenkin puuttuvat – kirjoissa ei ole lähdeluetteloa. Blogissa lähteisiin viittaaminen onnistuu kätevästi hyperlinkillä; niillä (omaa väitettä tukevia) tutkimuslähteitä saadaan helposti upotettua tekstiin. Aineistoni blogiteksteissä hyperlinkit saattavat kuitenkin ohjata lukijan varsin erilaiseen tekstiin kuin mitä hän alun perin on lukemassa: esimerkiksi vieraskieliset, ravitsemus- ja laihtumistieteellistä sanastoa sisältävät tiivistelmät voivat olla vahvasti ristiriidassa sen yleistajuisen tyylin kanssa, jolla itse blogiteksti on kirjoitettu.

Tekstin muodon valintaa ohjaa se, kuka sen tuottaa, mihin sillä pyritään, keneen ja miten sillä pyritään vaikuttamaan (ks. esim. Mäntynen 2003: 17, 48). Palveleeko asiantuntija-artikkeleiden linkitys blogin maallikkolukijaa ja luoko se uskottavuutta? Voiko blogin hypertekstuaalisuutta toisaalta pitää intertekstuaalisuuden muotona ja edes verrata painetussa tekstissä käytettäviin intertekstuaalisuuden muotoihin?

Lähteet

Hiidenmaa, Pirjo 2014: *Tietokirjat ja kieli*. Teoksessa Inkinen et al. (toim.), *Kirja muuttuvassa tietoympäristössä* s. 61–75. Helsinki: Suomen Tietokirjailijat ry.

Mäntynen, Anne 2003: *Miten kielestä kerrotaan. Kielijuttujen retoriikkaa*. Helsinki: SKS.

POSTERIESITELMÄT
POSTER PRESENTATIONS

Jaana Alila

Jyväskylän yliopisto

Mielipiteen ilmaisemisen keinot suomi toisena kielenä -oppijoiden teksteissä lapsilla ja aikuisilla

Posterieriesitelmässä tarkastellaan lasten ja aikuisten käyttämiä mielipiteen ilmaisukeinoja suomi toisena kielenä -kirjoitelmissa. Lasten ja aikuisten kognitiiviset taidot ovat eri tasoilla, mikä aiheuttaa väistämättä eroja myös kielenkäyttötaitoihin ja sitä kautta mielipideilmausten rakentumiseen. Aikuisilla on myös vahvempi kokemus mielipiteen ilmaisemisesta ja siihen sopivista keinoista jo omalla äidinkielelläänkin, jolloin pyrkimys erilaisten keinojen ja sävyjen ilmaisemiseen voi tulla esille myös toisella kielellä kirjoitettaessa. Esitelmässä eritellään näitä mielipiteen ilmaisemisen keinoja sekä lasten ja aikuisten välisiä eroja niiden käytössä.

Mielipide on mahdollista määritellä mm. niin että argumentti on tekstijakso, joka muodostuu väitteestä ja perustelusta (Salminen, Laurinen & Marttunen 2002: 266). Tämä on yksi aikuisia ja lapsia mielipiteen ilmaisemisessa erotteleva tekijä. Lasten kirjoittamista mielipideilmauksista puuttuu usein juuri mielipiteen perusteluosa. Tässä esitelmässä mielipideilmaukset jaotellaan ilmausten rakenteellisten seikkojen perusteella, joita ovat esimerkiksi vakiintuneiden mielipideilmausten (*olen sitä mieltä, että aikuisten on hyvä valvoa lasten Internetin käyttöä*), adjektiivien (*Internetin käytön valvominen on tyhmää*), nesessiivirakenteiden (*aikuisten täytyy valvoa lasten Internetin käyttöä*) ja konditionaalien (*aikuisten kannattaisi valvoa lasten Internetin käyttöä*) käyttö.

Posterieriesitelmässä esiteltävä tutkimus perustuu lasten aineiston osalta tutkimusaineistoon, joka on kerätty Jyväskylän yliopiston Toisen kielen oppimisen polut -hankkeessa (vuosina 2010–2013). Lasten aineisto koostuu alakouluikäisten teksteistä. Aikuisten kirjoittajien tekstit ovat peräisin Yleisten kielitutkintojen aineistosta. Posterieriesitelmä liittyy väitöskirjatyöhöni mielipiteen ilmaisusta eri-ikäisten ja eri taitotasolla olevien suomi toisena kielenä -oppijoiden kirjoitelmissa.

Lähteet

Salminen, T.; Laurinen, L. & Marttunen, M. 2002: Dialogisuus ja argumentoinnin harjoittelu – suullisesti vai verkossa? – A. Mauranen & L. Tiittula (toim.), *Kieli yhteiskunnassa – yhteiskunta kielessä*. AFinLAN vuosikirja 2002. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. 263–285.

Minna Hekanaho
University of Oulu

Searching for a language of touch interactions: case study

This paper documents a case study of a mobile phone operating system which was designed using the principles of cognitive theory. It argues that interactions work like language in that interaction is initially easier to adopt if it has a relationship with something that is familiar from the natural world, but later the interaction can become symbolic and the initial connection with the natural interaction is no longer recognizable. Therefore, new interactions can be taught like language by mapping the new with existing and applying knowledge in a creative way. In addition, it is important to note that systems are not only designed but also organic in that the users affect the system just as well as the system, and its designers, affect the user.

In our project, the aim was to explore a design for a language of gestural interactions. The methodologies related to this paper are two-fold. Firstly, I describe the design-related methods: design ethnography, benchmarking, co-creation and usability testing which were a part of the actual work process. Secondly, I frame the work with cognitive theory and use the framework of nexus analysis as a means to evaluate the process and the outcome.

My conclusion is that implementing a language of gestures on a touch interface is very difficult both technically and from a business viewpoint. The current mobile business with its third-party focus poses challenges to creating complete systems and conventions are loose.

It could also be argued that building contained systems is not meaningful. The logic of the system does not necessarily have to be internalized on a cognitive level but can be looser and more open-ended, like language, to be used and built upon. The basic signage may be enough to communicate.

Leila Imppola
Jyväskylän yliopisto

Suomi-koulu – suomenkielinen keidas saksalaisessa ympäristössä

Tällä hetkellä Saksassa asuu noin 16 000 Suomen kansalaista, joista noin 70 % on naisia. Arviolta syntyperältään suomalaisia asuu Saksassa n. 30 000. Suomalaiset ovat Saksassa lukumääräisesti varsin pieni maahanmuuttajaryhmä. Yleensä saksansuomalaiset ovat hyvin integroituneita, he ovat hyvin koulutettuja ja hallitsevat saksan kielen. Valtakielen paineessa monet saksansuomalaiset haluavat välittää suomen kieltä ja kulttuuria myös lapsilleen. Apua monikielisyyskasvatukseen haetaan Suomi-kouluista, jotka ovat Opetushallituksen alaisuudessa ulkomailla toimivia ”kerhomuotoista” opetusta järjestäviä kielikouluja. Suomi-koulujen tehtävä on antaa ulkosuomalaislapsille täydentävää opetusta suomen kielessä sekä tutustuttaa heitä suomalaiseen kulttuuriin. Suomen valtio on tukenut 1970-luvulta alkaen varsinaisen kouluopetuksen rinnalla ulkosuomalaisille lapsille annettavaa opetusta suomen tai ruotsin kielessä. Kielikoulut on tarkoitettu pääasiassa lapsille ja nuorille, joiden vanhemmista ainakin toinen on syntyperältään suomalainen. Suomi-kouluja toimii lähes 40 maassa ja niissä opiskelee suomen tai ruotsin kieltä ja kulttuuria noin 4000 oppilasta. Saksassa Suomi-kouluja toimii 24.

Tässä esityksessä pohdin, minkälaisen oppimisympäristön Suomi-koulu tarjoaa, ja miksi oppilaista on tärkeää tai hyödyllistä osata suomea. Aihe liittyy tekeillä olevaan väitöskirjatutkimukseeni, jonka aihe on saksansuomalaisten Suomi-koulua käyneiden nuorten käsityksiä Suomesta, suomen kielestä, ja kielitaidon hyödyntämisestä.

Materiaali perustuu vuoden 2014 aikana suomikoululaisille tekemäni kyselyn vastauksiin (N=72), oppilaiden haastatteluihin (N=5) ja omaelämäkertakirjoitelmiin (N=5). Kyseessä on monimenetelmäinen tapaustutkimus, jonka pääpaino on laadullisessa aineistossa, jonka keräämisessä ja tulkinnassa käytetään etnografista tutkimusotetta. Lähestyn aihetta sosiokulttuurisesta (vygotskilaisesta) näkökulmasta. Aineistoa analysoidaan sekä laadullisin että määrällisin menetelmin. Kyselylomakkeilla kerätty kvantitatiivinen aineisto analysoidaan tilastollisesti. Kyselyjen avoimet vastaukset, haastatteluaineisto ja omaelämäkerrat tulkitaan sisältöanalyttisin menetelmin.

Alustavat tulokset osoittavat, että suomalaisuus on tärkeää saksansuomalaisille Suomi-koulua käyneille nuorille. Suomi-koulu tarjoaa tärkeän suomenkielisen sosiaalisen ympäristön, ja sitä kuvataan suomenkieliseksi keitaaksi saksankielisessä ympäristössä. Suomen kielen taidolla ei näyttäisi kuitenkaan olevan juurikaan merkitystä ammatinvalinnassa tai opiskelussa.

Katri Jähi^(a), Paavo Alku^(b) & Maija S. Peltola^(a)

^(a)Turun yliopisto

^(b)Aalto-yliopisto

Vaikuttaako kieliharrastus vieraan äänteen oppimiseen ikääntyneillä?

Ikääntyneiden oppimista tutkittaessa erilaiset taustatekijät nousevat tärkeään asemaan, sillä niillä saattaa olla enemmän vaikutusta kognitiivisiin kykyihin kuin pelkällä kronologisella iällä. Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, miten kieliharrastus vaikuttaa vieraan äänteen oppimiseen ikääntyneillä.

Koehenkilöt olivat 62–73-vuotiaita eläkeläisiä ja heidät oli jaettu kahteen ryhmään. Kieliryhmässä olleet koehenkilöt rekrytoitiin jatkotason kielikurssilta ja toisessa ryhmässä olleilla koehenkilöillä oli muita kuin kielten oppimiseen liittyviä harrastuksia (esimerkiksi liikunta ja lukeminen). Kummankaan ryhmän koehenkilöt eivät osanneet ruotsin kieltä juuri perusteita enempää, eivätkä he käyttäneet säännöllisesti ruotsia. He eivät olleet myöskään asuneet muissa Pohjoismaissa kuin Suomessa. Koehenkilöt osallistuivat kaksipäiväiseen tutkimukseen, joka sisälsi kaksi tuottokoetta ja kaksi harjoitusosiota¹. Näissä molemmissa koehenkilöt kuuluivat semisynteettisiä epäsanvoja /tʉ:ti/ ja /ty:ti/ ja heidän oli tarkoitus toistaa sanat mahdollisimman tarkasti perässä. Äänne /tʉ/ on suomenkieliselle vieras, mutta samankaltainen akustisesti lähellä olevien suomen /y/ ja /u/ äänneiden kanssa (eroavat pääsiassa toisen formantin (F2) suhteen). Vieraan kielen oppimisen teorioiden valossa tämän kaltainen tilanne aiheuttaa maksimaalisia oppimisvaikeuksia. Tuottokokeen materiaalista mitattiin kolme ensimmäistä formanttia sekä niiden keskihajonnat.

Tilastoanalyysi formanttien osalta osoitti, että ryhmät muuttuivat eri tavoin ja että kieliryhmässä muutos oli kokonaisvaltaisempi. Formanttien keskihajontojen analyysi osoitti, että kieliryhmällä F2 keskihajonta laski merkitsevästi harjoittelun seurauksena, kun toisella koehenkilöryhmällä vastaavaa yhtenäistymistä ei tapahtunut. Toisin sanoen kieliä opiskelleet seniorit muuttivat tuottoaan yhdenmukaiseksi, kun toisella ryhmällä vastaavaa ei tapahtunut.

¹Tutkimukseen kuului myös MMN-mittaus, diskriminaatio- ja reaktioaikakoe, hyvyysarvio ja identifikaatiokoe, mutta tämän posterin yhteydessä esitellään vain tuottokokeen tulokset.

Maarit Kaunisto
Helsingin yliopisto

Mitä responsiivisia ilmauksia oppilaat tuottavat venäjänkielisessä CLIL-metodologisessa alkuopetuksessa?

Tämän tutkimuksen yhtenä osatavoitteena oli kuvata ja analysoida alkuopetusikäisten oppilaiden responsiivisia ilmauksia ja niissä tapahtuvaa kehittymistä kahden vuoden aikana venäjänkielisessä CLIL-metodologisessa opetuksessa. Alkuvaiheessa responsiiviset ilmaukset olivat enimmäkseen johdateltuja kuorovastauksia, myöhemmin kohdekielisten (L2) responsien määrä kasvoi ja ensikieliset ilmaukset (L1) jäivät lähes kokonaan pois.

Teoreettisen viitekehyksen muodostaa sosiokulttuurinen käsitys oppimisesta. Keskeisiä käsitteitäni ovat lähikehityksen vyöhyke sekä oikea-aikainen tuki (ks. esim. Vygotsky 1979, 84–86; Kumpulainen & Wray 2002, 18; Lightbown & Spada 2006, 10–20). CLIL-luokkahuoneessa yleisimmäksi todettua IRF-diskurssirakennetta pidetään tässä työssä tukirakenteena varhaisessa kohdekielen käytössä (esim. Nikula & Kääntä 2011). Perusolettamus on, että opettajajohtoista luokkahuonediskurssia voidaan rikastaa ja kehittää oikea-aikaisen tuen strategioilla (scaffolding) (Ellis 2012, 104–105).

Tutkimus on laadullinen, etnografinen tutkimus, jossa tutkijan positio muodostuu osallistuvasta havainnoinnista. Tutkimusjoukko koostuu 18 suomenkielisestä oppilaasta, joiden kielellinen tausta on homogeeninen. Aineisto on kerätty vuosina 2013–2015 videoimalla säännöllisin väliajoin lyhyitä osioita oppitunneista. Tarkemmin on litteroitu ja analysoitu diskurssianalyysin keinoin yhteensä 46 minuuttia.

Lähteet

- Ellis, Rod R. 2012. *Language Teaching Research & Language Pedagogy*. Lontoo: Wiley.
- Kumpulainen, K. & Wray, D. (toim.) 2002. *Classroom Interaction and Social Learning. From theory to practice*. London: Biddles.
- Lightbown, P. & Spada, N. 2006. *How Languages are Learned*. Oxford University Press.
- Nikula, T. & Kääntä, L. 2011. Luokkahuonevuorovaikutuksen tutkimus. Teoksessa P. Kalaja, R. Alanen & H. Dufva (toim.) *Kieltä tutkimassa - tutkielman laatijan opas*. Tampere: Finn Lectura, 49–66.
- Vygotsky, L.S. 1979. *Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.

Tiina Keisanen & Leena Kuure
University of Oulu

Methodological perspectives in studying complexity – future language teachers learning to become change agents?

Teaching practices change slowly and the affordances provided by the technology-rich world have not yet been taken into account broadly in language education. Language students soon moving to the professional field are in a key position here as potential change agents. We should be able to educate language teaching professionals who are agile (but responsible) in adapting their pedagogic practices in response to the changes in society. However, the pedagogic growth of future language teachers involves a complex rhizome of factors and issues. In order to shed light on this complexity, this study takes a methodological perspective.

The data for the study comes from a pedagogically-oriented university course for students of English as a second language. The course focused on reconsidering the changing scenario of language education in the technology-rich world. The materials were gathered from face-to-face meetings and online work, and include video recordings and various documents as well as participants' reflections on the work done. We will explore a selection of key social actions emerging from our qualitative data. Three different research approaches are used for capturing the complexity of developing pedagogic expertise: nexus analysis, conversation analysis and multimodal (inter)action analysis.

We have found that the three methodological approaches are suitable for studying complexity, especially when combined in a systematic way. This poster presentation will explore whether it is possible to develop an even more systematic procedure for applying these perspectives on data.

Eva Kottonen
Jyväskylän yliopisto

Mitä olet ajatellut tutkia? Ruotsin kielen opiskelijoiden perustelut kandidaatintutkielman aihevalinnalle

Argumentointitaitojen oppiminen nähdään yleisesti yhtenä tärkeimmistä oppimistavoitteista toisen asteen koulutuksesta eteenpäin (Kuhn & Udell, 2007), ja myös yliopisto-opiskelijoiden argumentointitaitojen kehittyminen ja kehittäminen ovat enenevässä määrin olleet tutkimuksen kohteina viime vuosina (Sampson & Clark, 2008). Argumentointi tuottaa kuitenkin opiskelijoille usein hankaluuksia, sekä äidinkielellä että toisella/vieraalla kielellä (Neff-van Aertselaer, 2013). Lisäksi opiskelijoiden on vaikeampi toimia kognitiivisesti samalla tasolla toisella/vieraalla kielellä kuin äidinkielellään, mikä viittaa siihen, että opiskelijoiden kielitaitotaso selittäisi ainakin osan argumentointivaikeuksista (Floyd, 2011).

Esitelmässäni tarkastelen toisella kielellä argumentointia kandidaatinseminaarin näkökulmasta, ja esittelen, miten ruotsin kielen yliopisto-opiskelijat perustelevat kandidaatintutkielmansa aihevalintaa ruotsiksi. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Missä määrin opiskelijat perustelevat kandidaatintutkielman aihevalintaansa seminaarissa?
2. Millaisia suullisia argumentteja opiskelijat esittävät tutkimusaiheen valinnalleen?

Tutkittavat ovat suomea äidinkielenään puhuvia opiskelijoita, jotka opiskelevat eräässä suomalaisessa yliopistossa pääaineenaan ruotsin kieli. Aineistona on käytetty videoita kandidaatinseminaarin tapaamista (1,5h), jossa opiskelijat (n=5) esittelevät valitsemansa tutkimusaiheen toisilleen ja saavat opettajalta ja ryhmältä siitä palautetta. Tutkimusmenetelmänä on käytetty argumentaatioanalyysiä.

Tutkimuksen keskeisimmät tulokset osoittavat, että kandidaatintutkielman aihevalintaa ei välttämättä perusteltu argumentein, vaan argumentoinnin sijaan opiskelijat tyypillisesti kuvailivat aihettaan ja valitsemiaan mahdollisia lähestymistapoja. Argumenttien määrä opiskelijaa kohden oli suhteellisen vähäinen, ja argumentit käsitelivät tyypillisesti joko aihe- tai aineistonvalintaa. Tulokset haastavat pohtimaan, missä määrin kandidaattivaiheen opiskelijoilta voidaan edellyttää suullista argumentointia vieraalla kielellä.

Lähteet

- Floyd, C. (2011). Critical thinking in a second language. *Higher education research and development*, 30 (3), 289–302.
- Kuhn, D. & Wadell, U. (2007). Coordinating own and other perspectives in argument. *Thinking and reasoning*, 13 (2), 90–104.
- Neff-van Aertselaer, J. (2013). Contextualizing EFL argumentation writing practices within the Common European Framework descriptors. *Journal of Second Language Writing*, 22 (2), 198–209.
- Sampson, V. & Clark, D. (2008). Assessment of the Ways Students Generate Arguments in Science Education: Current Perspectives and Recommendations for Future Directions. *Science Education*, 92 (3), 447–472.

Leena Kuure, Tuomo Koivisto & Maritta Rieki
University of Oulu

Language students and teachers making sense of tomorrow's CALL

Due to the fast pace of technology development, rethinking pedagogical designs is necessary. Our everyday technology-mediated environments are characterized as creating fruitful environments for (inter)action but there seems to be a gap in how these are utilized in language learning within and beyond school. Research has suggested that young people's literacy practices are broad, encompassing skilful use of social media. However, as learners seem to draw on fairly narrow conceptions of language learning, these everyday digital practices are not easily seen as part of formal language education. It seems, indeed, that new technologies have not become an established part of language education yet; they may be used as add-on rather than integrated into teaching in pedagogically sound ways. Furthermore, teacher-led practices seem to prevail in today's school despite the focus on learner-centredness and participation in teacher education. Language teachers in the field may actually find it challenging to take an active, agentive role in developing their teaching practices. This study arises from the general interest in why it is that despite numerous efforts, strategy statements and concrete investments the promotion of new practices for language teaching has not taken effect on a broad scale yet. Language students are seen as key actors in contributing to change as they have often grown into out-of-school digital literacies from an early age. As their understandings of language learning in formal contexts seem to derive from their own experiences as language learners in the traditional classroom, they need support in broadening their views towards language learning as a socio-cultural phenomenon. This study will discuss four case projects with university students of English studying to become language teachers. These projects aimed at triggering change towards new practices of language education including pedagogically informed technology use. The analysis draws on nexus analysis and multiple data.

Marjukka Käsmä
University of Oulu

The challenges of participation in normative gameplay language use

This poster discusses the language of gaming in World of Warcraft (WoW) from a nexus analytical point of view. One of the distinguishing features of WoW is its social nature. The opportunities the game creates for social interaction are similar in variety and importance to those present in life outside the game (see, e.g. Schiano et al., 2014). It is fair to say a significant proportion of WoW game content is player interaction, which, alongside traditional gameplay content, creates both challenges and value for players. This study investigates how these challenges affect players facing issues such as social anxiety and social marginalization. In particular, this poster discusses the affordances and constraints arising from the normativity of the specialized language of gameplay for this player demographic. Preliminary results after two months of participatory research into WoW gamer culture and player interactions will be presented.

The research is part of a dissertation which uses mediated discourse analysis and nexus analysis to investigate the limitations and opportunities of different marginal groups as they participate in WoW. It is important to understand which aspects of player culture and game design affect the ability of marginal groups to become full members of gaming communities, as this will help foster inclusivity in the gaming industry.

Reference

Schiano, J., Nardi, B., Debeauvais, T., Ducheneaut, N. & Yee, N. 2014. The “lonely gamer” revisited. *Entertainment Computing* 5 (1), 65–70.

Päivi Laine
Turun yliopisto

Havainoja suomen kielen opiskelijoiden lauserakenneanalyysistä

Esittelen posterissani, miten suomen kielen perusopinnojen opiskelijat analysoivat erilaisia lauserakenteita. Teen havainoja opetuskokeiluni aineistosta. Käytin kevään 2015 Lauseopin kurssilla harjoitustehtävien alustana ViLLE-oppimisjärjestelmää. ViLLE on Turun yliopiston informaatioteknologian laitoksen kehittämä työkalu, joka mahdollistaa erilaisten sähköisten tehtävien ja kurssien tekemisen. Oppimisjärjestelmä kerää tutkimuskäyttöön ja opettajan avuksi tietoa opiskelijoiden vastauksista ja työskentelystä. Lauseopin kurssilla ViLLE-tehtävät ovat yksinkertaisia analyysitehtäviä, joihin voidaan melko yksiselitteisesti määrittellä oikeat ja väärät vastaukset. Monitulkintaisia analyysitehtäviä käsitellään harjoitustunneilla. ViLLE tallentaa kaikki opiskelijan vastausversiot. Opiskelijat saavat tehtävistä pisteitä, ja tarkoitus on tehdä tehtävät niin monta kertaa, että niistä saa täydet pisteet.

Analysoin opiskelijoiden ensimmäisiä vastausversioita. Oppimisjärjestelmä tekee opiskelijan analyysiprosessin näkyväksi. Koska tehtävät tehdään asiaa käsittelevien luentojen jälkeen, ensimmäiset tehtäväversiot kertovat kiinnostavasti kyvystä soveltaa luennolla kuultua. Samalla ne näyttävät avaavan opiskelijoiden intuitiivista kykyä analysoida lauserakenteita. Esittelen, millaisia sähköisiä tehtäviä kurssilla käytettiin, ja tarkastelen erilaisten rakenteiden, esimerkiksi subjektin ja predikaatin hahmottamista. Kurssin sisältö pohjautuu Isoon suomen kielioppiin (ISK, 2004). Näyttää siltä, että esimerkiksi subjektin tunnistamisessa vaikeita tapauksia ovat juuri tutkijoiden ongelmallisiksi toteamat rakenteet (esim. Helasvuo–Huumo 2010). Pohdin esimerkkien avulla, mitä ViLLE-oppimisjärjestelmä voi antaa suomen kielen lauseopin tutkimukselle tai lauseopin opettamiselle.

Lähteitä

Helasvuo, Marja-Liisa – Huumo, Tuomas 2010: Mikä subjekti on? *Virittäjä* 2/2010.

ISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004: *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

ViLLE-oppimisjärjestelmä: <https://ville.utu.fi/>

Tuija Määttä
Uumajan yliopisto

Ruotsinkieliset suomenoppijat paikallissijavalintojensa selittäjinä

Tutkimuskohteenani on ruotsinkielisten suomenoppijoiden paikallissijojen käyttö kirjallisissa tuotoksissa. Aineistonani käytän Kansainvälisen oppijansuomen korpukseen sisältyvää Ruotsin osakorpusta. Paikallissijatutkimukseni ensimmäisessä vaiheessa kartoitin paikallissijojen esiintymisfrekvenssit (Määttä 2011: 154–182) ja tarkastelin myös, ovatko paikallissijojen valinnat kohdekielenmukaisia vai -vastaisia. Saamani tuloksen mukaan 93 %:ssa paikallissijaisista sanoista oli kohdekielen vaatima sija ja 7 %:ssa sen vastainen.

Oikean paikallissijan valinta erilaisiin konteksteihin näyttää tuottavan ruotsinkielisille jonkin verran vaikeuksia. Syitä väärin valintoihin voinee etsiä esimerkiksi suomen ja ruotsin välisistä rakenteellisista eroista ja siitä, että toiminnan suuntaa ja tilaa ei aina hahmoteta suomalaisella tavalla. Siksi sisä- ja ulkopaikallissijat vaihtavat paikkaa keskenään, ja käsitykset suunnan dynaamisuudesta ja staattisuudesta sekoittuvat.

Paikallissijavalinnat ovat mielenkiintoinen tutkimuskohde, ja tutkijana voi vain spekuloida, mitä strategioita käyttäen oppijat päätyvät käyttämiensä paikallissijojen valintoihin. Saadakseni enemmän tietoa teetin testin, jonka menetelmänä on introspektio, eli oppijat itse selittävät, miten he menettelevät sijaa valitessaan.

Laatimani testi sisältää kolme tehtävätyyppiä: 1. lauseessa on sulkeissa sana, joka taivutetaan paikallissijassa (*Me nukumme (hotelli).*), 2. lauseessa on kolme paikallissijassa taivutettua sanaa, joista oppija valitsee yhden (*Liisa soitti työllä/työhön/työlle.*) ja 3. oppija kääntää ruotsinkielisen lauseen suomeksi (*Nu är vi på bussen.*). Tehtävien lauseissa on nimenomaan sellaisia tapauksia, jotka korpusaineistoni pohjalta näyttävät tuottavan vaikeuksia oppijoille.

Testiin osallistui kuusi suomenoppijaa, jotka ovat opiskelleet suomea 1,5–2 vuotta. Viisi heistä selitti ajatteluprosessiaan tarkemmin ja laajemmin, mutta yksi antoi vastaukseksi vain ilmaisuja vastaavat ruotsinnokset tai pelkän ruotsin preposition. Vastauksen mukaan oppijat ottavat useimmiten huomioon suomalaisen toiminnan suunnan ja tilan ajattelutavan, mutta siitä huolimatta joissakin tapauksissa, lähinnä rektiota tapauksissa, on tehty virheellisiä sijavalintoja. Vastauksista käy selvästi ilmi myös se, että oppijat tukeutuvat äidinkieliensä malleihin ja ajattelevat monissa tapauksissa ruotsin prepositioilmausten kautta.

Lähteet

Määttä, Tuija 2011. Ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden paikallissijojen käytöstä. *Lähivörldusi. Lähivertailuja* 21. Tallinna, 154–182.

Paulina Nyman-Koskinen
Jyväskylä universitet

Lektionstypens inverkan på flerspråkiga elevers språkbruk i ett klassrum i Österbotten

De svenskspråkiga skolorna i Finland är i hög grad flerspråkiga (svenska, finska eller andra modersmål) och alltfler elever kommer från tvåspråkiga hem (Slotte-Lüttge och Forsman 2013). En del elever har dessutom en dialekt som avviker starkt från standardspråket som sitt egentliga modersmål (se t.ex. Okerblom et al. 2001). Om eleverna kommer från ett tvåspråkigt hem är det därmed i allmänhet finska och dialekt som är modersmålen medan standardsvenska är skolspråket.

I en tidigare studie (Nyman-Koskinen, under tryckning) analyserade jag en interaktion mellan fyra elever i årskurs 3 och deras lärare under en textilslöjdlektion i en svenskdominerad tvåspråkig kommun i Österbotten. Analysen visade att även om skolspråket borde vara standardsvenska användes dialekt, finska och standardsvenska av olika skäl i olika samtalskontexter.

I detta posterföredrag har jag undersökt samma elevsammansättning under en mer styrd lektion för att se i vilken mån typen av lektion inverkar på språkbruket. Detta gjordes genom att analysera elevernas språkbruk under en matematik- och modersmålslektion och jämföra det med textilslöjdlektionen.

Resultatet visar att typen av lektion inte påverkar språkbruket utan alla tre språkresurserna förekommer oavsett lektionstyp eller om den är mer eller mindre styrd till sin natur. Vad som emellertid tycks påverka språkanvändningen är kompisrelationerna. Detta tyder på att språkbruket är tätt knutet till talargemenskapen och att lektionstypen inte tycks ha någon större inverkan på språkbruket hos flerspråkiga elever.

Källor

- Okerblom, Gun, Geber Erik och Backman, Heidi. 2001. *Språklig mångfald i skolan. Språkbakgrund och muntlig språkkompetens i de svenska lågstadieskolorna i Finland*. Duplikat 2/2001. Utbildningsstyrelsen.
- Slotte-Lüttge, Anna och Forsman, Liselott. 2013. *Skolspråk och lärande*. Guider och handböcker 2013:5. Utbildningsstyrelsen.
- Nyman-Koskinen, Paulina (under tryckning). *Svenska knappen, flickor! Förhandling av språkpolicyer i ett klassrum i Kronoby kommun*. Svenskan i Finland 15. Tammerfors.

Pauliina Peltonen
University of Turku

Identifying fluency resources: Mechanisms for maintaining the flow of talk in L2 English dialogue and monologue

Fluency in L2 speech is often measured by counting frequencies of fluency-related features, while qualitative approaches highlighting the features' communicative functions and contexts of use are rare. For instance, filled pauses (FPs) and repetitions have traditionally been regarded as indicators of disfluency, even though they can also be used for avoiding long pauses and for keeping the flow of talk going. In order to achieve a comprehensive picture of L2 fluency, it is essential to acknowledge the multifunctional nature of fluency-related phenomena and the individual ways of maintaining fluency.

In the poster presentation, I will present a new theoretical framework for analyzing different means for keeping the flow of talk going and the data for exploring the framework. In the fluency resources framework, FPs and repetitions are considered stalling mechanisms (following Dörnyei & Kormos 1998) that aid in coping with processing time pressure. In addition to stalling mechanisms, communication strategies (e.g. paraphrasing) are also viewed as potential resources for maintaining fluency, since they help in overcoming problems related to lexis.

The main data consist of L2 English dialogue productions by 20 Finnish ninth graders and 30 upper secondary school students. The subjects performed a communicative pair task, where they had to rank items in the order of usefulness for survival on a desert island. A stimulated recall session was conducted one day after the pair task to increase the reliability of identifying strategies from the productions. Additional tasks included two monologues: in the subjects' L2 to get a long enough stretch of speech from all subjects for fluency analysis and in L1 to obtain information about their individual speaking style.

Reference

Dörnyei Z. & Kormos J. 1998. Problem-solving mechanisms in L2 communication: A psycholinguistic perspective. *Studies in Second Language Acquisition* 20: 349–385.

Pirjo Pollari

Jyväskylän normaalikoulu, Jyväskylän yliopisto

”Nyt tiedän mitä pitäisi parantaa”: henkilökohtaisemman korjaavan palautteen kokeilu lukion englannin opetuksessa

Nykyisen tutkimustiedon mukaan palaute vaikuttaa voimakkaasti oppimiseen (esim. Hattie 2012). Pohdittu, tavoitteisiin pohjautuva palaute voi selvästi edistää oppimista kun taas sisällöllisesti heikko palaute voi sitä jopa estää (Hattie 2012). Vieraiden kielten tutkimuksessa ja käytännössä palaute kuitenkin mielletään lähinnä vain kielivirheiden korjaamiseksi.

Viimeisten 20 vuoden ajan kieltenopetuksen saralla on käyty vilkasta keskustelua korjaavasta palautteesta (*corrective feedback, CF*), mutta yksimielisyyttä sen hyödyistä tai tehokkaimmista tavoista ei lukuisista tutkimuksista huolimatta ole löytynyt (ks. esim. Bitchener & Ferris 2012). Itse asiassa sekä tutkimus että käytäntö ovat osoittaneet, että opiskelijat kiinnittävät varsin vähän huomiota saamaansa palautteeseen. Miksi? Eivätkö opiskelijoiden palautetarpeet ja -toiveet ja opettajien antama palaute kohtaa? Jos näin on, miksi varsin harva tutkimus on kysynyt opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia palautekäytännöistä tai niiden annista?

Keväällä 2014 toteutin palautekokeilun lukion syventävällä ENA7-kurssilla. Kimmokkeena oli lukiossamme tehty englannin arviointia ja palautetta käsitellyt opiskelijakysely, jonka mukaan opiskelijat toivoivat mm. monipuolisempaa ja henkilökohtaisempaa palautetta. Kokeiluni tavoite oli selvittää, minkälaista palautetta kurssini opiskelijat halusivat ja miksi. Kokeiluun osallistui 30 opiskelijaa. Heistä kukin valitsi joko suullisen tai kirjallisen palautteen. Lisäksi opiskelija valitsi, merkitsinkö virheet (*indirect CF*) vai korjasinko ne (*direct CF*). Käsitelin kaikki virheet (*unfocused CF*). Lisäksi opiskelijat perustelivat valintansa ja lopuksi myös arvioivat saamansa palautteen annin.

Tulokset osoittivat, että opiskelijat sekä arvostivat että hyödynsivät mahdollisuutta valita itselleen mieleisin palautemuoto. Valintojen perustelut ja niiden taustat olivat yksilöllisiä. Esityksessäni esittelen kokeilua ja sen tuloksia sekä myös kokeilun sovellettavuutta ja rajoituksia tarkemmin.

Lähteet:

Bitchener, J. & Ferris, D. R. 2012. *Written corrective feedback in second language acquisition and writing*. New York: Routledge.

Hattie, J. 2012. Know thy impact. *Educational Leadership* 70 (1), 18-23.

Antti Saloranta^(a), Henna Tamminen^(a), Paavo Alku^(b) & Maija Peltola^(a)

^(a)Turun yliopisto

^(b)Aalto-yliopisto

Vieraan kielen vokaalikontrastin oppiminen ohjeistetulla tuottoharjoituksella

Tutkimuksessa oli tavoitteena selvittää, voidaanko artikulatorisilla ääntämisohjeilla tehostaa kuuntele ja toista -harjoitusta. Tällainen tehostettu harjoittelu voisi hyödyntää puheen kontrollimekanismeja tavalla, joka nopeuttaa uuden motorisen kohteen muodostumista. Harjoittelu toteutettiin kahden päivän aikana, ja siinä hyödynnettiin ohjeita, joiden tarkoituksena oli ensin tehdä koehenkilöt mahdollisimman tietoisiksi harjoiteltavana olevasta kontrastista ja tämän jälkeen auttaa heitä tuottamaan vieras äänne tutun suomalaisen äänteen ääntymäpaikkaa lähtökohtana käyttäen. Oppimiskontrastiksi valittiin ruotsin /y/-/ʉ/, joka ei esiinny suomessa. Koehenkilöinä oli 9 äidinkieleltään suomalaista 18–30-vuotiasta aikuista, jotka eivät opiskele kieliä eivätkä ole asuneet muissa Pohjoismaissa. Ohjeet annettiin samanlaisina jokaiselle koehenkilölle ennen kutakin harjoitussessiota, eikä palautetta annettu. Harjoittelu aiheutti tilastollisesti merkitsevän oppimisvaikutuksen vieraan vokaalin F2:ssa jo yhden harjoituskerran jälkeen, minkä jälkeen muutosta ei enää tapahtunut. Muissa formanteissa ei tapahtunut muutoksia kummassakaan vokaalissa. Tämä hyvin nopea muutos viittaa siihen, että koehenkilöt kykenivät hyödyntämään samanaikaisesti saamaansa akustista ja artikulatorista informaatiota muodostaessaan uutta motorista mallia harjoiteltavan vokaalin tuottoa varten.

Anna Solin, Niina Hynninen & Hanna-Mari Pienimäki
Helsingin yliopisto

Language regulation in academia – the shifting norms of English use

This poster describes an ongoing research project into the ways in which English use is regulated in Finnish universities. Such regulation is being enacted for example when we discuss how international applicants' language skills should be tested, when we evaluate the quality of research writing and when we debate whether university administration can use English as a working language. Thus, regulation can concern both language choice (which languages may and should be used in a given setting) and the quality or correctness of the language used.

In today's multilingual universities, the most public debates concern language choice, but many other language regulatory processes are of equal interest. Our main objective is to map the diversity of forms and mechanisms of language regulation. The empirical studies focus on the University of Helsinki, an officially bilingual university (Finnish – Swedish) with an increasing amount of English-medium teaching and research. The focus of the project is the dynamics between top-down regulation (such as language policy documents, language competence requirements and language revision services) and the situated experiences of staff (including research writers, press officers and administrators).

Our main research questions are:

- What kinds of mechanisms of institutional regulation of English can be identified on different levels of university organisation?
- What kinds of established practices of regulating English writing/speech are in place in different contexts?
- What kinds of regulatory notions are construed by university staff, particularly regarding which norms are relevant for which uses of English?

The main types of data we are in the process of collecting include interviews, observations of text production and revision processes and document data (e.g. policy documents, guidelines and samples of English-language writing). The three-year project began in January 2015 and is funded by the Kone Foundation (see <http://www.helsinki.fi/project/lara>).

Tarja Tantt
Itä-Suomen yliopisto

Työvoimapoliittinen koulutustuki vai kurssiraha? Maahanmuuttaja virkakielen ja virastoasioinnin kieroita oppimassa

Esitelmässä tarkastellaan aineistoesimerkkien avulla, miten työvoimaneuvoja pyrkii tukemaan maahanmuuttaja-asiakkaan ymmärtämistä asiointitilanteessa. Sekä viranomaisasioinnissa käytettävä kieli (esimerkiksi työvoimahallinnon erityissanasto) että asiointikäytänteet voivat olla maahanmuuttaja-asiakkaalle vieraita. Työvoimaneuvoja voi auttaa asiakasta ymmärtämään uuden asuinmaan käytäntöjä ja hahmottamaan palvelujärjestelmän toimintaa selittämällä asiakkaalle, mitä asiointitilanteessa tapahtuu ja miksi. Lisäksi työvoimaneuvojat pyrkivät käyttämään vaikeasti ymmärrettävien, abstraktien termien sijasta helpommin ymmärrettäviä, konkreettisia ilmauksia, jotka kuvaisivat mahdollisimman hyvin sitä, mitä mistäkin toimenpiteestä asiakkaalle seuraa.

Tutkimusaineisto on tallennettu erään suomalaisen työvoimatoimiston maahanmuuttajien kotoutumispalveluista vastaavassa yksikössä. Esimerkit ovat videoidusta asiointikeskusteluaineistosta ja työvoimaneuvojien haastatteluista.

Kirjallisuutta

- Hammar-Suutari, Sari 2009. *Asiakkaana erilaisuus. Kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia*. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 147. Joensuun yliopisto.
- Kala kuivalla maalla 2005. *Kala kuivalla maalla. Kotoutuminen maahanmuuttajan näkökulmasta*. Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Työhallinnon julkaisu 344, Helsinki: Työministeriö.
- Kurhila, Salla 2001. Asiantuntijuuden kerrostumista – syntyperäiset ja ei-syntyperäiset suomenpuhujat virkailijoina ja asiakkaina. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Markku Haakana & Liisa Raevaara (toim.) *Institutionaalinen vuorovaikutus*. Helsinki: SKS, 178–195.
- Kurhila, Salla 2006. Maahanmuuttajataustaiset asiakkaat Kelan toimistossa. Teoksessa Marja-Leena Sorjonen & Liisa Raevaara (toim.) *Arjen asiointia*. Helsinki: SKS.
- Tanttu, Tarja 2014. Encounters along Micro-Level Borders: Silence and Metacommunicative Talk in Service Encounter Conversations between Finnish Employment Officials and Immigrants. Teoksessa Tuulikki Kurki, Saija Kaskinen, Kirsi Laurén & Mari Ristolainen (toim.), *Writing at Borders. Culture Unbound* vol. 6/2014, 1227–1250.

Natalia Tuliakova & Natalia Nikita
National Research University Higher School of Economics

The Russian “L’Étui de nacre”: translation and ideology

Translators and interpreters belong to a group of language users who have to look for analogies and equivalents between different language systems. Their use of language, however, depends not only on linguistic norms, but on extralinguistic factors as well.

While in pre-revolutionary Russia translators had to deal with censorship institutions, the Soviet translation practices were also strongly influenced by political ideology; moreover, translators' work was institutionalized and closely controlled. Anatole France's cycle “L’Étui de nacre” (1892) and stories from it have been translated into Russian up to sixteen times in the period from 1901 till 1959. Many of the stories touch upon such topics as Christianity and paganism, the French bourgeois revolution and the terror, mysticism and humanism. It is obvious that such topics can have opposite interpretations depending on the state policy. Moreover, France's artful use of irony and the dubious position of the narrators allow plenty of opportunity to interpret (and misinterpret) his text.

The present paper will analyse the most ‘translationally’ controversial parts of the cycle, their translations and consider the reasons for the changes in translation throughout the decades. Special attention will be paid to translators' commentaries.

Riikka Tumelius
University of Oulu

Life in Cyber City: Affordances for language learning in an online learning environment for young English learners

This poster introduces a study which examines a learning project, *Life in Cyber City*, from the viewpoint of the language learner. During the project university students designed and realized an online learning project for young beginner English learners. The analysis of the (inter)action shows a range of affordances for language learning that were created during the working process. The focus is on interaction in the classroom, use of technologies and the changing role of the teacher in the technology-rich world, also as a designer of the future learning environments.

The study is based on the ethnographical research strategy of nexus analysis (Scollon & Scollon 2004) which uses mediated discourse analysis (Scollon 2001) to analyse interaction. Nexus analysis takes a broad view on language learning as social interaction, but also allows a close analysis of (inter)action in situ. I will look for key factors in a successful online learning project in terms of language learning and teacher education.

The study shows how *Life in Cyber City* formed a complex nexus of practice. I examine the network of interactions between the members of Cyber City in relation to the general pedagogical framework. The young pupils are competent users of new technologies and able to take on an active role in the online discussions, which is encouraging for the pedagogically informed use of web-based applications in language teaching. I will also consider ways to blur the border between the classroom and the students' everyday life. The Cyber City project is a good example of using the online resources in language teaching and integrating them into teacher education.

References

- Scollon, R. (2001). *Mediated discourse. The nexus of practice*. London: Routledge.
Scollon, R. & S. W. Scollon. (2004). *Nexus analysis: Discourse and the emerging Internet*. London: Routledge.